

Luč na koncu predora?

Razvoj dogodkov okoli spornega amandmaja, s katerim bi ukinili sklad za založništvo, je v prejšnjih dneh doživel preobrat, na katerega je slovenska narodna skupnost upala in čakala. Popravek k finančnemu zakonu, ki ga je vložil poslanec Adriano Varrica (Gibanje petih zvezd) in ki naj bi v naslednjih dveh letih v celoti ukinil dotacijo omenjenega sklada, je bil preklican. O njem tako niso razpravljali in glasovali člani poslanske komisije za proračun, niti ne bodo tega storili poslanci v splošni razpravi v poslanski zbornici. Do nadaljnjega se torej ohranja "status quo", sklad za pluralizem v okviru zakona o založništvu bo obstal. Razlogov za to je najbrž več. Gibanje petih zvezd je res glasen zagovornik ukinitve javnega financiranja tiskanih medijev, velja pa tudi, da je (iz političnih in predvolilnih razlogov) za Ligo pomembno, da se ta sklad ohrani. Ob njegovi ukinitvi bi bile najbolj prizadete krajevne realnosti in tiste sredine, v katerih ima Salvinijska stranka pomemben volilni bazen. Pomeni preklic popravka dokončno rešitev za naše medije? Ne. Finančni zakon mora skozi dvojno sito poslanske zbornice in senata. Če predlog ukinitve ni prodril v razpravi v poslanski zbornici, to še ne pomeni, da bi Gibanje petih zvezd z njim ne poskusilo v senatu. To bi ne bil osamljen primer. Vladajoča koalicija se je za več sklepov, ki predstavljajo pomembne teme njene politične usmeritve znotraj finančnega zakona, odločila, da jih bo predstavila šele v razpravi v senatu. Drži namreč, da je za Ligo pomembno čim bolj omejiti učinke morebitnega ukinjanja zakona o založništvu, ne smemo pa zanemariti dejstva, da je bilo ravno ukinjanje sredstev za medije med vidnejšimi obljubami Gibanja petih zvezd svojim volivcem. Nove volitve, ki pomenijo polaganje računov za opravljeno delo, so že pred vrati: spomladi je namreč na vrsti preizkušnja evropskih volitev. Vprašanje ohranjanja državnih finančnih sredstev za manjše medije, med katere spada tudi naš tednik, je torej še vedno odprto.

Dve možni rešitvi

V nedeljo zvečer je v javnost prišla novica, da sporni amandma v poslanski zbornici ni več aktualen. V svojem stališču sta torej vlada in poročevalka Andreina Comaroli, ob ugotovitvi, da bi amandma najbrž ne imel večine, pozvali poslanca Adriana Varrico, naj svoj popravek umakne, v nasprotnem primeru bi komisija izrekla popravku negativno mnenje. S tem se je dejansko pot popravka v poslanski zbornici (za zdaj) zaustavila.

Kot smo že zapisali, je potrebno počakati še na pot finančnega zakona v senatu. Domnevamo lahko, da bodo v Gibanju petih zvezd namreč poskušali na dnevni red ponovno uvrstiti podoben popravek. Kako bi v tem primeru kazalo za slovenske tiskane medije? Težko je karkoli zapisati. Omeniti pa velja, da sta se v prejšnjem tednu predsednika krovnih organizacij SSO in SKGZ, Walter Bandelj in Rudi Pavšič, v Rimu o tej temi sestala z vodjo senatne skupine Gibanja 5 zvezd, Tržačanom Stefanom Patuanellijem. Na sestanku je vidni predstavnik gibanja dejal, da povsem soglasja s tezo, da je potrebno manjšinske medije še naprej podpirati tudi z državnimi finančnimi sredstvi in da bi ukinitve sklada veljala za druge medije. Kako bi to izpeljali? Omenjeni sta bili dve možnosti: prva predvideva ustanovitev "ad hoc" sklada za slovenske tiskane medije, v katerega bi preusmerili sredstva (v višini skoraj 3 milijonov evrov), ki jih je slovenskim časopisom doslej zagotavljal zakon o založništvu.

/ str. 3

Gorica / Simpozij v KC Bratuž Osvetlitev pozabljenih tem

**SPOMINI
MEMORIE**
1918 - 2018

Zadnji dogodek projekta *Spomini - Memorie 1918-2018* je bil simpozij za šole in širšo javnost, ki ga je Kulturni center Lojze Bratuž organiziral v soboto, 1. decembra. Na predavanju so sodelovali priznani zgodovinarji mag. Marko Štepec, David Erik Pipan, prof. Peter Černic, mag. Tadej Koren, dr. Renato Podbersič in prof. Adrijan Pahor, ki je vodil srečanje. Po pozdravu predsednice KC Lojze Bratuž Franke Žgavec in uvodnem nagovoru zgodovinskega raziskovalca Vilija Prinčiča je prisotne pozdravila senatorka Tatjana Rojc.

/ str. 6

Pogovor

Predsednik SDGZ
Robert Frandolič
o tem, da
moramo vlagati
v znanje,
komunikacijo in
izobraževanje

3

Vstopili smo v advent

Minulo nedeljo smo vstopili v adventni čas, čas milosti, se reče po navadi, saj se kristjani v tem času pripravljamo na prihod, rojstvo Jezusa Kristusa.

Za razliko od postnega časa, ki ga obhajamo kot pripravo na Veliko noč in traja štirideset dni, adventni čas ni omejen na točno število dni. Z adventnim časom v Cerkvah začenjamo novo cerkveno leto in neposredno pripravo na Božič. Gospodovo rojstvo in prazniki, ki mu sledijo (Sveti trije kralji ali obisk treh modrih, Jezusov krst ter Gospodovo darovanje v templju ali Svečnica), so priložnost za poglobitev vere. Veselje ob Novorojenem pomeni veselje ob novem življenju in lahko simbolično nagovarja tudi k radosti nad lastnim življenjem. Simbolika rojstva in novega začetka je vtakana v potek celotnega cerkvenega leta. Dogodki ne pomenijo le spominjanja preteklih Božjih del v zgodovini odrešenja (o čemer poroča Sveto pismo) in poti skozi galerijo svetnikov, ampak tudi aktualizacijo Božjih sporočil za sedanjí trenutek. Na večja praznovanja se kristjani pripravljamo v posebnih, pripravljalnih časih. K zunanjim in materialnim pripravam na cerkvene praznike sodi tudi duhovna priprava v osebni molitvi in duhovni poglobitvi, kar lahko vključuje prejem zakramenta sprave, razne odpovedi, post, dobra dela ali miloščino. Latinska beseda adventus pomeni prihod. Znamenje zunanje priprave na Božič je adventni venec. Tradicionalno se pri nas v cerkvah in po domovih pripravljajo adventni venci s štirimi svečami. Naraščanje luči simbolizira rast dobrega v življenju. Adventni venec je iz rastlinja spleten venec s štirimi svečami, ki ponazarjajo štiri adventne nedelje. Kot okras in liturgični simbol adventnega časa, prevzet od germanskih narodov, se je v Sloveniji uveljavil v osemdesetih letih 20. stoletja. Štiri sveče, ki

so lahko samo v vijolični ali beli barvi, imajo posebno simboliko: predstavljajo štiri mejnike (stvarjenje, učlovečenje, odrešenje in konec sveta); predstavljajo štiri strani neba: sever, jug, vzhod in zahod, kar govori o univerzalnosti Kristusovega učlovečenja za ves svet in vse ljudi; predstavljajo štiri letne čase, kar pomeni, da je bilo Kristusovo rojstvo pomembno ne samo za tisti zgodovinski čas, v katerem je živel na Zemlji, ampak je pomembno za vse čase in vsako dobo; predstavljajo človekovo življenje; (ob rojstvu) prižgana sveča je vsak trenutek manjša, kar govori o tem, da smo vedno bližje sklepu življenja in nas spominja na tuzemsko minljivost. Pa vendar je vse to zaman, če kristjani ne živimo kot kristjani, vse naše pričakovanje Božiča in Jezusovega rojstva je zaman, če ne vidimo v sočloveku Njega, na Čigar prihod se pripravljamo v adventu.

In so zato trde, a še kako resnične besede duhovnika iz Padove, ki je te dni svojim faranom, ki so izjemno sovražno nastrojeni proti prišlekom, preprosto povedal: "Bodite vsaj dosledni in letos ne pripravite jaslic in ne prižigajte božičnih lučk!" Razmislimo tudi sami, kje je naše mesto zdaj in tu, v državi, ki z zakonskim odlokom meče na cesto več kot dvajset tisoč najbolj ranljivih pribežnikov, se obnaša enako, kot so se ljudje v Betlehemu, kjer Jožef in Marija nista našla prenočišča in se je zato Jezus rodil v hlevu.

Krščanstvo je krščanstvo le takrat, ko besedam sledijo dejanja, pravzaprav še najbolj takrat, ko dejanja govorijo o Kristusovem nauku! In sploh ni res, da se ne da ničesar storiti! Začeti je treba pri sebi, pri lastnem odnosu do drugih in drugačnih, da ne bo šla letos Sveta Družina tudi mimo naših domov!

Jurij Paljč

SSk in evropski poslanec SVP Herbert Dorfmann

Sodelovanje za utrjevanje obmejnega prostora

Evropski poslanec Južnotirolske ljudske stranke SVP Herbert Dorfmann je bil v soboto, 1. decembra, na povabilo stranke Slovenska skupnost na celodnevem obisku v FJK. V dopoldanskih urah se je na se- dežu Dežele v Vidmu poslanec

Dorfmann srečal z vodstvom furlanskega avtonomičnega gibanja Pakt za avtonomijo (Patto per l'Autonomia), ki je na minulih deželni- h volitvah nastopalo s samostojno listo in predsedniškim kandidatom ter izvolilo dva zastopnika v deželni svet FJK. Delegacijo je vodil deželni svetnik Massimo Moretuzzo. Z

letu je Dorfmann v skupno koalicijsko podporo povezal tudi stranki italijanskih avtonomistov na Tridentinskem in v Bel- lunu. Sobotno srečanje v Vidmu je bilo zato za Dorfmannovo prva priložnost, da je skupaj s tradi- cionalnimi zavezniki Ssk po-

občinah", je po srečanju pouda- ril deželni svetnik in tajnik Ssk Igor Gabrovec.

Opoldne je bil Herbert Dorfmann v Števerjanu, kjer se je se- stal z županjo Franko Padovan in njenimi odborniki. Na župan- stvu je tekla beseda o deželni re- formi kra- jevnih uprav, ki se ji po dolgi fazi trenj in neuspešne- ga uvajanja danes pono- vno pišejo spre- membe. Z južnotirol- skim sogo- vornikom, ki je bil svojas tu-

di župan Feldthurnsa (Vultur- na), je zato pogovor nanesel na težave in hkrati priložnosti, ki jih predstavljajo majhne občine in skupnosti, ki strnjeno živijo na navdse bogatem ozemlju, kakršno so tudi goriška Brda. "Z

evropskim poslan- cem smo se napo- sled dogovorili za organizacijo stro- kovnega posveta o temi promocije vrhunskih vinorod- nih okolišev, ki bo predvidoma v pe- tek, 25. januarja 2019, in na katerem bo glavno besedo imel ravno Dor- fmann, ki je po izo- brazbi agronom, si- cer pa v evropskem parlamentu član

komisije za kmetijstvo in pred- sednik parlamentarne intergru- pe za vino in kakovostne pre- hrabne proizvode", je še po- jasnjal tajnik Ssk Gabrovec.

zavezo, da bomo načete argu- mente poglobili v začetku pri- hodnjega leta, ki bo navdse po- membno zaradi evropskih in lo- kalnih volitev v številnih naših

in to je bil temelj za "življenje v laži". Ko je režim delal popis leta 1964, je naštel samo 600.000 žrtev, od katerih 40.000 v Sloveniji, zdaj pa smo prišli iz laži že do 100.000 popisanih žrtev samo na slovenskem ozemlju. Študijski center za narodno spravo

bliže spoznal tudi mlado, a že uveljavljeno furlansko gibanje, ki prav tako sloni na načelih utrjevanja in ovrednotenja lokal- ne avtonomije in določil poseb- nega statuta naše Dežele. "Srečanje se je končalo s skupno

evropskancem, ki so ga spreml- jali deželni tajnik Ssk Igor Ga- brovec ter oba strankina pokra- jinska tajnika, Julijan Čavdek in Marko Pisani, je tekla beseda o aktualnem političnem trenutku v našem prostoru in Evropi. Ne- davne volitve v av- tonomnih pokraj- nah Trento in Bo- ceno so potrdile močan vzpon Salvi- nijeve Lige, ki je zbrala podporo večjega dela tam- kajšnjih italijanskih volivcev, kar dejansko narekuje SVP pot upravnega do- govora na lokalni ravni, medtem ko ostajajo odprte ra- zlične možnosti za evropske volitve, ki bodo maja 2019. Stranki Ssk in SVP sodelujeta že več desetletij, kot tudi je že dolgo obdobje, od- kar Ssk podpira listo SVP za evropski parlament. Pred petimi

Povejmo na glas

Da bi se k lepemu zatekali

Nedavno je bilo mogoče zaslediti izjavo svetovno priznanega srbskega violinista Stefana Milenkovića, izjavo, ki je lepa in pomenljiva: "Biti umetnik je zame humanitarna naloga. Igramo, da bi ljudje vsaj za eno uro pozabili težave svojega življenja". Življenje torej ni samo lepo, življenje lega na ljudi, se pravi vse nas, s težavami, preizkušnja- mi, skrbmi, tudi z bolečino in trpljenjem. In če to temno stran svojih dni priznamo, v hipu razumemo sebe in druge, ki si vsi skupaj prizadevamo za olajšanje te teže in za dvig v lepo in srečno počutje, dvig v svetlobo in smisel - pozabiti in odtrgati se želimo od vsega, kar nas obremenjuje in prizadeva. Tu pa se takoj spomnimo, da je več načinov, s pomočjo ka- terih se vsaj za nekaj časa rešimo bremen, in da so si ti načini med seboj zelo različni, da ne rečem nasprotni, čeprav je njihov namen docela isti, namreč odmik od vsakodnevnih in dolgoročnih težav. Lahko je namreč ta od- mik v pozabo sebe in vsega, npr. v alkoholu in najrazličnejših mamilih, pri čemer je oboje zelo in celo vedno bolj razširjeno ne samo med odraslimi, ampak tudi med mladimi. Pri odmiku v pozabo te vrste gotovo pride do olajšanja, razbremenitve in doživetja bolj ali manj trajajoče srečnosti, vendar so nezaželeni posledični učinki za človeka škodljivi in pogosto rušilni. Znano je, do kakšne mere alko- hol in mamila uničujejo telesno in duševno zdravje, kako dobesedno poškodujejo osebe in jih potisnejo v kruto zasvojenost, iz katere

se je izjemno težko izkupati. Zato se velja z ozi- rom na ta opis toliko bolj posvetiti vsem tistim stvarim, ki nam prinesejo olajšanje in ponov- no srečanje s srečo brez rušilnih, se pravi ško- dljivih učinkov, vplivajo na človeka z lepoto in dobrim, ga dvigajo, gradijo, da se ne samo zateka v pozabo, ampak je sposoben težave prenašati vzdržljivo in jih tako že obvladuje. Spomnimo se iskanja pomiritve v lepota narave, ki tako mnogim vlije pogum in tolažbo, spomnimo se lepote umetnosti, glasbe, petja, knjige, lepih misli, spomnimo se lepote ver- skega izročila, njegovega sporočila in delovan- ja, spomnimo se lepote prijateljstva, ki ga želi- mo gojiti, spomnimo se lepote skupne sreče, ko smo v sozvočju s srečno družbo, spomni- mo se slednjič veselja nad drugimi ljudmi, brez katerih ne bi mogli živeti, spomnimo se ne nazadnje ljubezni do vsega, vseh in vseh stvari, kar je že dvig k tisti lepoti, ki nas nagra- di z najlepšim možnim počutjem. Skorajda odveč je zato dodajati, kako zatekanje k lepe- mu in lepoti vsakogar, ki je tako usmerjen, navdaja s srečnostjo in notranjim mirom. Še več, kako takšna usmeritev seže daleč iz zgolj sreče posameznika, kako namreč lepo kot takšno, lepota kot takšna vzpostavlja s sočlo- vekom in vsemi ljudmi lep, prijazen in ljubeč odnos ter ukinjata vsakršno možnost nerazu- mevanja in toliko bolj boleče nenaklonjenosti ali celo mrznje. Res, zatekanje k lepemu je srečna pot, je srečno darilo, je srečno vabilo.

Janez Povše

GORICA V. Simoniti, J. Dežman in I. Jevnikar na "Srečanju pod lipami"

"Luč svetlobe se ne bo zadušila!"

Na zadnjem Srečanju pod lipami, ki sta ga v četrtek, 29. novembra, organizirala Kulturni center Lojze Bratuž in Krožek Anton Gregorčič v sodelovanju s študijskim centrom za narodno spravo, je bil govor o prelomni razstavi *Temna stran meseca*, ki je pred dvajsetimi leti razburila slovensko javnost. Simpozij o tej temi je bil pred dvema tednoma v dvorani Državnega sveta v Ljubljani, na katerem so nastopali tudi trije gostje, ki so prejšnji teden sodelovali na večeru pod lipami, in sicer dr. Vasko Simoniti, dr. Jože Dežman in časnikar Ivo Jevnikar, ki je vodil večer. Osrednji del simpozija v Ljubljani z naslovom *Temna stran meseca II: soočanje in refleksija 20 let kasneje* je sestavljalo trinajst referatov domačih zgodovinarjev in poznavalcev ter tujih referentov, ki so govorili o preseganju totalitarne dediščine zlasti v vzhodni Evropi. Med temeljnimi referati sta bila *Neprav (n) a država* dr. Vaska Simonitija in *Človekove pravice na temni strani meseca 1998-2018* dr. Jožeta Dežmana. Dr. Vasko Simoniti je bil med glavnimi pri postavitvi razstave in je prisotnosti razkril, kako je bilo v tistem času in kako velik odmev je imela razstava. Bila je prva jasna podoba, ki je celostno pokazala, da je bil sistem nedemokracičen. Nekateri politiki so ob koncu režima prišli v novo demokratično državo nepoškodovani in neprizadeti. Ta nepoškodovanost jim je dala oz. jim daje občutek, da je šlo vse po naravni poti in da se je njihov obraz iztekel v novo podobo, svojo vlogo pa opravičujejo s tem, da dajejo krivdo nekdanjemu sistemu. Te sile kontinuitete želijo v bistvu speti prejšnji in sedanji družbeni red. To ustvarja napetost med silami slovenske politične stvarnosti in onemogoča, da bi zaživeljavo pravo demokratično in

ponotranjeno vzdušje ter blaginjo in varnost. To se še vedno nadaljuje, saj smo videli, kako so med leti 2008 in 2015 skreditirali in obtožili edinega močnega nasprotnega politika, je povedal Simoniti. Slovenija živi čudno stvarnost, ozira se proti vzhodu, je pa članica zahodnih integracij in mladi Slovenci odhajajo na zahod. Na tisoče mladih z visoko izobrazbo je zapustilo matično državo, kar pomeni, da nismo sposobni slediti interesom blaginje in skupnosti in koncentriramo moč v boju za oblast. To je tisto, čemur pravimo nepravna država in nepravna svobodna družbena ureditev, je sklenil gost. Dr. Jože Dežman je povedal, da je bila *Temna stran meseca* projekt, ki je zaznamoval slovensko soočanje z bremeni zločinske zgodovine. Geslo razstave in zbornika je "posvečeno žrtvam", imenovanim in neimenovanim, znanim in neznanim. V svojem posegu se je prav tako osredotočil na žrtve in grobove. Od leta 1868 so v evropski civilizaciji grobovi nasprotnikov zaščiteni, saj jih vežejo razne konvencije. Jugoslavija pa je junija leta 1945 dala ukaz, da je treba vse grobove okupatorjev in domačih izdajalcev odstraniti,

obdeluje 700 lokacij, v katerih je okoli 100.000 žrtev. Gre za najhujše poboje Slovencev in Hrvatov v zgodovini. Na koncu je dr. Dežman omenil Draga Jančarja in roman *To noč sem jo videl*, knjigo, ki govori o Radu in Kseniji Hribar, ki sta bila umorjena leta 1944. Njun nečak je poskrbel, da sta bila leta 2000 sodno rehabilitirana, leta 2015 izkopana in tako sta postala "superzvezdi" slovenskega spraševanja vesti. Predsednik RS Borut Pahor je ob odkritju spominske plošče izrekel globoko obžalovanje, da je bilo treba toliko časa za to dejanje. Zato kljub vsemu, pravi Dežman, ta fronta, ki se upira lažem in zanikanjem, ni brez uspeha. Letos so predsedniki najvišjih organov, zastopniki vojske in policije prvič skupno položili venec pred spomenik žrtvam vseh vojn. Dr. Jože Dežman je optimistično sklenil večer s stavkom "luč svetlobe, kljub vsemu pihanju iz starih mehov, se ne bo zadušila".

MČ

SSk prireja vrsto srečanj; prvo bo v torek, 11. 12., v Medjevasi

Velike novosti za jusarsko-srenjske pravice v naših vaseh

Kasacijsko sodišče v Rimu je po večletnem pravdanju priznalo Jusu Opčine status osebk, ki ima kot združenje družin staroselcev pravico do upravljanja skupne lastnine v vasi in okoli nje. To pravico je visoko rimsko sodišče z istim zamahom izrecno razširilo tudi na vse juse in srenje na Tržaškem, kar lahko tolmačimo kot jasno in nedvoumno priznanje starodavne pravice slovenskih staroselcev do upravljanja skupne, nedeljive in neodtujljive zemljiške imovine. To se je lahko zgodilo potem, ko se je ita- lijanski parlament z izglo-

vanjem novega zakona novem- bra 2017 po devetdesetih letih vendarle oddaljil od fašistične politike izničenja suverenosti vaških avtohtonih skupnosti, ki so se s skupnim upravljanjem kmetijskih, gozdnih in pašniških imovin ter vodnih virov pri nas razvile v času av- stro-ogrske monarhije. Stranka Slovenska skupnost, ki v svoja politična prizadevanja vedno vključuje tudi podporo in skrb za uveljavljanje jusarskih in srenjskih pravic, prireja v sodelovanju s posameznimi jusarskimi odbori in vaškimi organizacijami niz informativnih srečanj, na katerih bo tekla be-

sesta o pomenu razsodbe kasa- cijskega sodišča in naslednjih korakov na poti uveljavljanja starodavnih pravic vaških skupnosti. **Prvo srečanje bo že v torek, 11. decembra, ob 19. uri v prostorih turistične kmetije Sidonje Radetič v Medjevasi.** Na srečanju, ki ga prireja devinsko-nabrežinska sekcija SSK v sodelovanju s domačim jusom, bosta uvodoma med dru- gimi spregovorila tudi deželni svetnik Igor Gabrovec in odv. Peter Močnik, ki je openski jus uspešno zagovarjal na rim- skem sodišču.

Devinsko-nabrežinska sekcija SSK

POGOVOR Robert Frandolič

“Čim bolj povečati in gojiti podjetniško žilico z izobraževanjem!”

Meseca avgusta je prišlo do zamenjave na vodilnih mestih Slovenskega deželnega gospodarskega združenja in podjetja Servis, ki v sklopu združenja opravlja komercialne storitve za podjetja. Pogovorili smo se z novim predsednikom SDGZ Robertom Frandoličem o prvih vtisih z mesta, ki ga nekaj mesecev zaseda.

SDGZ seveda ni novost za vas, saj ste že leta aktivni v združenju. Kakšni so pa prvi vtisi zdaj, ko ste predsednik?

Da, kar nekaj let sem opravljal funkcijo podpredsednika. Moram povedati, da je vloga predsednika precej zahtevnejša, saj gre za to delo kar nekaj časa. Treba je namreč biti prisoten na številnih sestankih, posvetih ipd., poleg tega imam tudi svoje podjetje, zato mi ostaja res malo prostega časa.

Je prišlo do sprememb tudi v delovanju ali nadaljujete po isti začetni poti?

Nadaljujemo po programu oz. strategiji razvoja združenja, ki smo jo začrtali že pred nekaj leti, saj rezultati niso vidni kratkoročno, ampak dolgoročno. Precej je treba narediti v reorganizaciji naše skupine, povezanih podjetij in v samem delovanju združenja. SDGZ mora postati bistveno vidnejše, kot je, kar tudi dosegamo v zadnjih letih. Izboljšati je treba našo komunikacijo s člani in vsemi zainteresiranimi skupinami, od podjetij do politike. Moramo povečati težo v Gorici, Benečiji in Trstu, kjer moramo biti Slovenci vidni in prisotni pri zagonu gospodarstva. Predvsem v Trstu je zdaj trenutek, ko moramo biti soudeleženi pri restrukturiranju pristanišč in prostocarinskih con. Pri tem pa imamo tudi težave. Naša podjetja so mikro in mala podjetja, zelo malo članov ima srednje-velika podjetja oz. po evropski kvalifikaciji velikih sploh nimamo. To je po eni strani pozitivno, ker se lahko ustvari zelo osebni stik s podjetniki, po drugi pa negativno, saj nam primanjkuje energija oz. gospodarska moč in vpliv, da bi kaj spremenili.

Kako bi se morali obnašati kot skupnost v prihodnosti?

Mnenja sem, da bi morali investirati manj v strukture oz. zgradbe, saj tega imamo že dovolj ali celo preveč. Vlagati je treba v znanje, komunikacijo in v vse, kar zadeva izobraževanje, saj smo v naši skupnosti glede tega pomanjkljivi. V prejšnjih letih smo kot skupnost veliko investirali v kulturo in šport, tudi z dobrimi rezultati, a smo preveč zanemarjali gospodarstvo. Skupnost se dobro ohrani le v primeru, da ima dobro in zdravo gospodarstvo, v nasprotnem primeru preživi, toda ostane šibka.

Najhujše je vsekakor pomanjkanje investicije v izobraževanje, predvsem visokošolsko. Razen Slovika in Ad Formanduma, ki dobro delujeta, primanjkujejo institucije za visokošolsko izobraževanje. Tudi državna šola je pomanjkljiva. Investirali so v količino ponudbe in šolskih smeri, namesto da bi se osredotočili bolj na kakovost. To opažam kot podjetnik, ki deluje v dveh državah, in vidim razlike med mladimi iz Slovenije in Italije. V Sloveniji so bistveno bolj pripravljeni predvsem glede jezikov, nastopanja in komunikacije. Pri združenju želimo postati močnejši, vplivnejši in se razvijati. Prizadevamo si za internacionalizacijo, to se pravi, da želimo, da se naša podjetja širijo tudi na drugih trgih, ne samo na slovenskem in italijanskem. Želimo si, da bi se podjetja trgovsko odprla tudi proti Avstriji, Nemčiji, Madžarski ter obudila spet tisti tradicionalni trg, ki je bil pred prvo svetovno vojno, in sicer mitel-evropski.

S katerimi težavami se srečujete?

Imamo “problem” novih tehnologij in digitalizacije, s katerimi se morajo naša društva spoprijeti, saj morajo zamenjati način dela, ki so ga bili navajeni do zdaj. To pa je potrebno, saj majhna podjetja, ki jim bo uspela digitalizacija, bodo tudi uspešna v prihodnosti. Druga težava naše skupnosti je, da nimamo nekega velikega podjetja, okoli katerega bi zgradi-

li celo infrastrukturo malih podjetij, ki bi dobro živela. To se pravi, nimamo dovolj gospodarsko-ekonomskih moči.

Zakaj se slovenskemu podjetniku splača pristopiti k SDGZ?

Nekateri slovenski podjetniki so raje včlanjeni v državna združenja, verjetno zaradi navade. Menim pa, da se naša organizacija v zadnjih letih zelo dobro “giblje”. Skušamo ustvariti ugodne razmere, da naši člani pridobijo določene posle, in smo bistveno bolj gibljivi in fleksibilni kot druge organizacije. Če član sodeluje, kar je bistvenega pomena, potem tudi več dobi od takega manjšega lokalnega združenja kot pa od državne ustanove, ki mu gotovo ne namenja pozornosti v taki meri kot mi.

Vi ste podjetnik v Sloveniji, sicer ste tam že dolgo let. Zakaj se podjetja tako rada selijo v Slovenijo? Je to v zvezi z davki?

Jaz sem začel delati za italijanska podjetja v Sloveniji že leta 1994, nato sem bil vodja finančne službe velikega podjetja v Kranju, sledil sem raznim italijanskim investicijam in potem ustanovil v Sloveniji tudi lastno podjetje. V bistvu me je življenjska pot peljala v Slovenijo. Prav zato, ker sem sledil italijanskim podjetjem

v Sloveniji, vam lahko povem, da tista, ki se selijo izključno zaradi davčnih olajšav, tudi hitro izumrejo. Res je, da je Slovenija z davčnega zornega kota ugodnejša in ima tudi cenejšo delovno silo, ima pa dosti strožje in pogostejše kontrole. Menim, da so podjetja, ki dolgo let ostajajo na slovenskih tleh, zadovoljna s slovenskim poslovnim modelom in z geografsko lego države. SDGZ ima tudi stike s Slovenijo?

Da, združenje sodeluje s številnimi slovenskimi organizacijami, med drugim z Gospodarsko in Obrtno zbornico Republike Slovenije ter z vsemi območnimi organizacijami, zato lahko povem, da so stiki z matično državo zelo intenzivni. Istočasno se na nas obračajo sestrski združenja iz Italije (Confcommercio, Confartigiano, Trgovinska zbornica) pri stikih in sodelovanju s Slovenijo.

Kaj svetujete mlademu, ki ima podjetniški čut? Kateri sektorji so zanimivi?

V bistvu, kar sem že omenil, in to, kar smo si zastavili pri SDGZ: čim bolj povečati in gojiti podjetniško žilico z izobraževanjem. Zaradi tega združenje sodeluje pri

raznih projektih, ki omogočajo mladim, da se čim bolj pripravijo za vstop v podjetniško kariero. Glede sektorjev pa je težko odgovoriti, ker jih je res ogromno. Lahko povem, da zadnja leta vse teži k novim tehnologijam, predvsem komunikacijskim. Ne smejo pa podcenjevati tradicionalnih sektorjev, kot je na primer kmetijstvo, saj se predvsem pri nas dobro obnese. Treba pa je dobiti primeren poslovni model za katerikoli sektor in mu dodajati novosti tako, da si lahko vedno zanimiv in prilagodljiv na sodobne potrebe in zahteve.

Prejšnje dni ste imeli tudi zanimiv simpozij “Tržaška prostocarinska cona”...

Tako je. Organizirali smo posvet v sodelovanju z Zadružno kraško banko. Namen pobude je bil osveščati člane, stranke in partnerje razvojnih perspektiv celotnega pristaniškega sistema s poudarkom prav na prostocarinski coni. Na posvetu so predavali Igor Filipic (skupina MSC) o razvoju kontejnerskega prometa, predsednik Tržaškega pristanišča Zeno D'Agostino o pristanišču in obeh prostocarinskih conah ter vodja za severovzhod družbe Rete Ferroviaria Italiana Carlo De Giuseppe, ki je predaval o razvoju železniškega tovornega prometa. Ti so povedali, kam bodo javne uprave in pristanišče investirali v naslednjih letih. Tako smo naše člane in našo skupnost seznanili s tem, da možnost za posel obstaja, treba pa je biti informirani, pripravljeni in si prevzeti odgovornosti in biti pripravljeni tudi na določena tveganja. Obstajajo vsekakor še nekatere nejasnosti, saj na posvetu niso mogli vsega

povedati in razčleniti, zato smo se že zmenili za neki interni posvet s predavatelji in našimi člani, na katerem bodo dokončno razčistili vse dvome.

Kaj pa menite o vsesplošni krizi, ki je zaznamovala gospodarstvo? Najhujše je res mi-mo?

Ugotavljam, da digitalizacija, nove tehnologije in globalizacija prinašajo veliko sprememb v našem vsakdanjem življenju. Te spremembe smo najbolj občutili v prvi krizi med letoma 2008 in 2014, zadnja leta pa se je situacija malo izboljšala. Glede na to, kar se dogaja na trgih in na politični sceni, menim, da smo blizu nove krize, verjetno ne tako globoke, toda podjetniki bomo ponovno živeli z nekim občutkom negotovosti.

Nazadnje bi vas vprašal, ali bi bilo možno, da bi imela naše območje in naša skupnost neki zaščitni znak za naše produkte, kot imajo Južnotirolci svoj “Südtirol”?

Povem vam, da sem se o tem veliko pogovarjal in razmišljal. Problem sta naša omejenost in strah. Kot skupnost imamo velike težave pri uporabi slovenščine, na primer na napisih v trgovinah ali na etiketah produktov, namesto da bi pokazali, da sta znanje in uporaba slovenskega jezika prednost in tudi posebnost našega območja. Mislim, da bo težko uresničiti tak zaščitni znak, dokler ne bomo sami postali dovolj ponosni, da smo Slovenci. Narodna zavest je zelo pomembna, ne le za obstoj naše skupnosti, ampak je tudi velika marketinška prednost.

Matevž Čotar

S 1. STRANI Preobrat glede ukinjanja državnega financiranja tiskanih medijev

Luč na koncu predora?

Druga različica predvideva možnost preusmeritve že omenjenih sredstev (v obsegu skoraj 3 milijonov evrov) v dotacijo, ki jo manjšina prejema v okviru zaščitnega zakona (10 milijonov evrov). V tem primeru bi z dodatkom sredstev iz zakona za založništvo skupna dotacija znašala skoraj 13 milijonov evrov.

Cerar o manjšinskih vprašanjih
Vprašanje usode zakona o založništvu se je kot ena pomembnejših tem prejšnji teden znašlo tudi na omizju srečanja med slovenskim zunanjim ministrom Mirom Cerarjem in prvim človekom na Farnesini, Enzom Moaverom Milanisijem. Sestanek je bil pomemben tudi zato, ker je šlo za prvi neposredni stik med dvema novo postavljenima vladama.

Srečanje je bilo najprej predvideno na Farnesini v sredo, 28. novembra. Zaradi precejšnje zmede, ki se je ustvarila na osi Rim - Bruselj ob potrjevanju finančnega zakona in zaradi številnih nedorečenih ukrepov o tej temi, pa je bil italijanski zunanji minister na dan predvidenega sestanka polno zaposlen. Srečanje so tako izpeljali že večer pred tem. Na dnevnem redu je bilo, poleg vprašanja financiranja manjšinskih medijev, še več drugih tem. Ministra sta se pogovarjala o ponovni oživitvi manjšinskega omizja pri notranjem ministrstvu, o zajemnem zastopstvu v rimskem parlamentu in o vračanju Narodnega doma. O temi zakona o založništvu je Cerar rimskega sogovorniku nakazal slo-

vensko oceno, da je vsakršno krčenje sredstev za slovenski tisk nesprijemljivo. Hkrati je Cerar dejal, da mu je Moavero Milanisij obljubil osebno prizadevanje pri italijanski vladi za ugodno rešitev tega vprašanja. Italijanski zunanji minister je ob tem izrazil namero obuditi omizja pri notranjem ministrstvu v prihodnjem letu, glede Narodnega doma pa je potrdil, da bi se ne-premičnina lahko vrnila v slovenske roke do leta 2020, ob pomembnem jubileju, 100-letnici požiga nekdanjega političnega, gospodarskega in kulturnega centra Slovencev v Trstu. Gre za “naprežanje”, ki ga je ob lanskem obisku takratnega slovenskega zunanjega ministra Erjavca v Rimu izrekel tedanji italijanski zunanji minister Alfano.

kil

ZDRUŽENJE CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV - GORICA

vabi na
ogled multimedijske predstave

45 MINUT ZA NAŠO ZGODOVINO

ki z neobičajnim in povsem inovativnim oprijemom spodbuja ponovno odkritje zgodovinske in kulturne dediščine slovenskega obmejnega prostora.

Zaželeno je, da kdor ga ima, vstopi v dvorano s prižganim pametnim telefončkom. Pri vходу bo vsakdo prejel posebno kodo, ki mu bo omogočila interaktivno sodelovanje pri predstavi.

Režija Jasmin Kovic

Projekt sofinancira Avtonomna dežela Furlanija Julijska krajina (D.Z. 26/2007) Il progetto è cofinanziato dalla Regione Autonoma Friuli Venezia Giulia (L.R. 26/2007)

Četrtek, 6. 12. 2018, ob 20.30, dvorana Igo Gruden v Nabrežini
Petek, 7. 12. 2018, ob 20.30 Kulturni center Lojze Bratuž v Gorici

INFO

drevored 20. septembra, 85
34170 - Gorica

+39 0481 31817
zcpz.go@gmail.com

78.289 VERNIKOV JE BLIZU DUHOVNIKOM

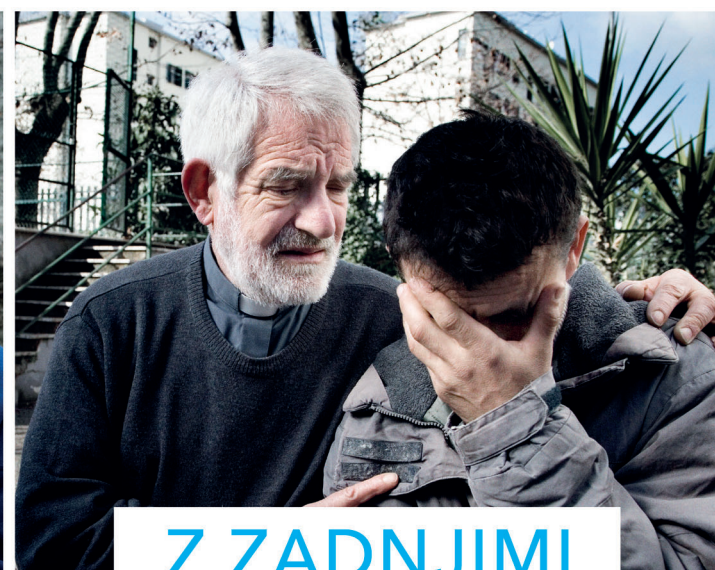
Z DRUŽINAMI

Z OSTARELIMI

Z MLADIMI

Z ZADNJIMI

Lani je 78.289 vernikov sodelovalo pri vzdrževanju duhovnikov z darom (Offerta). Tudi z njihovim prispevkom se je 35.000 duhovnikov lahko svobodno posvetilo svojemu poslanstvu v vseh italijanskih župnijah, tudi v najmanjših in najmanj obljudenih.

PRISPEVAJ TUDI TI ZA NAŠE DUHOVNIKE

- z vplačilom na poštni tekoči račun št. 57803009
- s kreditno kartico, s klicem na brezplačno številko 800.825000 ali na spletnem portalu [sito www.insiemeaisacerdoti.it](http://www.insiemeaisacerdoti.it)
- z bančnim nakazilom na glavnih italijanskih bankah
- neposredno na Inštitutu za vzdrževanje duhovšč čine (Istituto Sostentamento Clero) v lastni škofiji.

Prispevek je odtegljiv.

Več informacij na www.insiemeaisacerdoti.it

Spremljaj poslanstvo duhovnikov na www.facebook.com/insiemeaisacerdoti

Poslanica papeža Frančiška za 2. svetovni dan ubogih "Ta nesrečnik je klical in Gospod je slišal" (2)

Žal se pogosto godi ravno nasprotno. Najbolj se slišijo tisti glasovi, ki uboge grajajo in jim govorijo, naj bodo tiho in potrpijo. Ti glasovi so razglašeni, pogosto iz njih veje strah pred ubogimi, ki jih nimajo le za reveže, ampak tudi za nosilce negotovosti in nestalnosti, ločene od vsakodnevnih navad, ki jih je zato treba zavračati in jih držati daleč stran. Tako se odmikamo od njih in se ne zavedamo, da se s tem oddaljamo tudi od Gospoda Jezusa, ki ubogih ne zavrača, ampak jih kliče k sebi in jih tolaži. Tukaj so zelo primerne besede preroka Izaija glede življenjskega sloga vernikov: "da odpneš krivične spono in razvežeš vezi jarma, da odpustiš na svobodo zatirane in zlo-miš vsak jarem ... da daješ lačnemu svoj kruh in pripelješ uboge brezdomce v hišo, kadar vidiš nagega, da ga oblečeš" (Iz 58,9). Ob takšnih dejanjih je greh odpušen (prim 1 Pt 4,8), pravičnost se lahko udejanja, in ko bomo mi klicali h Gospodu, nam bo odgovoril in rekel: Tukaj sem! (prim. Iz 58,9). 6. Ubogi so tisti, ki jim je najprej dano prepoznati Božjo navzočnost in pričati o njegovi bližini v svojih življenjih. Bog ostaja zvest svoji obljubi in celo v temini noči ne odreka toplino svoje ljubezni in tolažbe. Vendar pa, da bi premagali neznosne razmere uboštva, morajo ubogi zaznati, da so

njihovi bratje in sestre ob njih, jim izkazuje skrb ter jim z odprtimi srci in življenji dajo čutiti, da so njihovi prijatelji in družina. Le tako lahko odkrijemo "zveličavno moč v njihovem življenju" in jih "postavimo v središče poti Cerkev" (Veselje evangelija, 198). Ob svetovnem dnevu ubogih smo vabljeni, da konkretno uredimo te besede psalmista: "Ubogi bodo jedli in se nasitili" (Ps 22,27). Vemo, da je bila v jeruzalemskem templju po obredu žrtvovanja gostija. To se je ob lanskem 1. svetovnem dnevu ubogih zgodilo v mnogih škofijah. Mnogi so tedaj izkusili toplino doma, se veselili slavnostnega kosila in solidarnosti tistih, ki so z njimi obedovali na preprost in bratski način. Rad bi, da bi tudi letos in v prihodnje ta svetovni dan praznovali v duhu veselja, ker smo ponovno odkrili, da se znamo srečevati. Doživljajte skupne molitve v občestvu in

skupnega nedeljskega obedovanja nas ponese v čase prvega krščanskega občestva, ki ga je v vsej izvornosti in preprostosti opisal evangelist Luka: "Bili so stanoviti v nauku apostolov in v občestvu, v lomljenju kruha in molitvah. ... Vsi verniki so se družili med seboj in imeli vse skupno: prodajali so premoženje in imetje ter od tega delili vsem, kolikor je kdo potreboval" (Apd 2,42.44-45).

7. Krščansko občestvo vsak dan deluje v številnih pobudah, s katerimi izkazuje dobre sosedske odnose in lajša mnoge oblike uboštva, ki smo jim priča danes. Prav sodelovanje z drugimi organizacijami, katerih temelj ni vera, ampak človeška solidarnost, pa nam omogoča, da ubogim nudimo pomoč, ki bi je sami ne mogli. Priznanje, da so naše sposobnosti v prostornem svetu uboštva omejene, slabotne in nezadostne, nas vodi k obojestranskemu sodelovanju z drugimi, s katerimi lahko še učinkoviteje dosežemo cilje. Navdihujeta nas vera in zahteva po dobrotelnosti, hkrati pa znamo tudi sodelovati z drugimi oblikami pomoči in solidarnosti, ki imajo deloma enake cilje, če le ne zanemarjamo svoje vloge, ki je voditi vse k Bogu in svetosti. Dialog med različnimi oblikami izkušenj in sodelovanje v ponižnosti, brez iskanja pozornosti, je ustrezen in evangeljski odziv, ki ga lahko vsi uresničujemo.

/ dalje

Dekanijske duhovne vaje v Štandrežu pri Gorici

Ko se evangeljska modrost prepleta s konkretnim življenjem

"R od tistih, ki iščejo Boga", še ni izumrl... Res lepo število vernikov se je od 26. do 29. novembra udeležilo dekanjskih duhovnih vaj v Štandrežu pri Gorici, ki jih je vodil p. Mirko Pelicon DJ (na sliki). Lepo je povedal starejši gospod ob koncu zadnjega srečanja, ko je ugotovil, da smo pogosto vsi "v rezervi" in da so štirje dnevi, ki so mu dali okušati mir in zadovoljstvo, vsaj malo "napolnili rezervoar". Štirje dnevi so namreč ponudili priložnost tem, ki jim je duhovno življenje prav tako pomembno kot fizično in duševno, da so se ustavili, poglobili svoje poznavanje Svetega pisma, našli čas za osebo molitev pred Najsvetejšim in morda tudi uvideli, da je Božja beseda lahko "živa in učinkovita", da nas nagovarja v konkretnem življenju, da preobraza bivanje tistega, ki jo jemlje zares in jo "premleva". Po prstih so poskusili stopiti v skrivnostno lepoto Božje besede, ki se dotakne tistega, ki ji dopusti, da ga "preoblikuje". P. Mirko, goriški rojak, ki se je letos srečal

z Abrahamom, je bil posvečen v duhovnika leta 1999. Kot redovnik Družbe Jezusove je študiral teologijo in cekveno pravo za vzhodne Cerkve, pastoralno je deloval najprej v Sloveniji, potem pa v različnih italijanskih mestih; trenutno živi v Rimu. S svojim znanjem in izkušnjo je vsak večer po maši zelo spretno vodil slabo uro trajajočo "lectio divina" in razlagal, "odpiral" Besedo. Evangeljsko modrost je "prepletal" s konkretnim življenjem, tu in zdaj. Pri tem je črpal iz dvatisočletne duhovne zakladnice krščanstva, od cerkvenih očetov do sodobnih teologov. V meditacijah je med drugim obravnaval tri srečanja vstalega Kristusa z učenci, ki lahko veliko povedo tudi današnjim kristjanom. Prvi dan (z naslovom "Ali ni gorelo najino srce v na-

ma") so udeleženci duhovnih vaj imeli pred sabo paradigmo evharistične liturgije: molili so namreč ob odlomku, ki ga vsi odlično poznamo, a tokrat so morda "ujeli" še kakšno novo nianso: o učencih, ki sta bila na poti v Emavs, ki jima je Jezus razlagal pismo in sta ga na koncu le prepoznala po lomljenju kruha. Pot, beseda, kruh. Govor je bil o razočaranjih, ranah, preizkušnjah in iskanju tolažbe, pa tudi o religioznosti, lomljenju kruha, ki je delo človeških rok, in o skupnosti. Meditacija drugega dne ("Učenec, ki ga je Jezus ljubil") je bila posvečena krstu, zakramentu izročitve. P. Mirko je - ob odlomku o čudežnem ulovu rib v Tiberijskem jezeru - spregovoril o tem, kako "nas Bog preseneča izven rutine, tudi v puščavi". Lepo je označil lik Petra, ki druge učence vodi in posluša, čeprav Jezusa sam vedno ne prepozna. Zato zaupa "učencu, ki ga je Jezus ljubil", t. j. krščanski skupnosti. Tretji dan so v uselih udeležencev odmevale Jezusove besede Petru, ali ga ljubi oz. ima rad bolj kot svoje uspehe. Jezus mu je zaupal poslanstvo, kljub temu da mu je Peter priznal, da je šibak. Četrty dan ("Hodi za menoj") je bil posvečen Jezusu kot resnični vinski trty. Ob projekciji podobe velikega apsidalnega mozaika v cerkvi sv. Klementa v Rimu je p. Mirko razkril bogate ikonografske pomene umetnine in poudaril, kako je Kristus seme vinske trte, ki se širi v prostoru svetosti Boga, svetosti, ki vse zajema. "Božja ljubezen je nekaj tako konkretnega, da gre skozi tvoje telo". Navzoče je pozval, naj "gledajo preko", naj prosijo, da bi jim Sv. Duh odprl oči, da bi prek Božje besede postali živi in videli Očetovo obličje, čutili z Njegovim srcem. Nova evangelizacija gre po tej poti, gotovo ne po poti pastoralnih načrtov, je še dejal.

Dekanijska skupnost, ki se je tudi na ta način pripravila na adventni čas in skorajšnji nadškofovski pastoralni obisk, je hvaležna p. Mirku, ki - kot je dejal dekan Marijan Markežič - jo je "popeljal v globine Božje besede".

DD

Z adventno nedeljo se je 2. decembra tudi v slovenskem pastoralnem središču sv. Ivana v Gorici začel čas pričakovanja na Božič. Verniki so lahko dobili adventni venec (okrog 80 jih je dan prej v Močnikovem domu v vedrem razpoloženju pripravilo lepo število otrok s starši, dejavnimi člani župnijske skupnosti in gospe, ki ljubeznivo skrbijo za cerkev). Župnik Marijan Markežič je v homiliji poudaril, da bi se "Kristus zaman rodil v Betlehemu tisočkrat, če se ne rodi v mo-

jem srcu, v naši družini, našem okolju". Zato je vernike pozval, naj iščejo bistveno, izstopijo iz splošne mrzlice nakupovanja in tekanja, kajti "samo v miru lahko doživimo Božjo bližino". Medtem raste pričakovanje na sprejem sv. Miklavža z igrico "Ali ste pisali sv. Miklavžu?", ki bo v nedeljo, 9. decembra, ob 11. uri v Močnikovem domu. Enajst otrok že nekaj tednov intenzivno vadi v režiji Sanje Vogrič, Katje Terčič in Kee Vogrič.

POGOVOR G. Stefano Goina o zavodu Contavalle

Nadaljevanje poslanstva v novi preobleki

življenju in Consultorio Friuli. Kako poteka projekt, kar se tiče sprejemanja žensk in otrok? Prvi stik imamo preko občin, s katerimi imamo konvencije, in to ne samo na našem območju, temveč tudi izven dežele, saj se včasih zgodi, da je treba nekatere osebe zaščititi tako, da jih namestijo v bolj oddaljenih krajih. Pri nas ohranjajo stalen stik in dialog z občinskimi socialnimi delavkami, ki jih vzdržujejo in zanje odgovarjajo. Glede na osebo in njene težave skupaj določimo nekak načrt: včasih potrebuje samo mirno nastanitev, daleč od določenih dinamik, ali pa da si znova in v celoti "prilasti" svoje življenje, da se privadi na normalno vsakdanje življenje. Ženske imajo na razpolago povsem samostojno stanovanje, poskrbijo za svoje nakupe, si priskrbijo to, kar potrebujejo, same upravljajo hišna dela in skrbijo za vzgojo otrok. Vzgojni načrt je prav v tem, da same upravljajo vsakdanja opravila.

V Gorici že od 60. let prejšnjega stoletja obstaja stvarnost, kjer najdejo podporo ženske in otroci, ki so na življenjski poti naleteli na trenutek stiske. Gre za fundacijo don Giovanni Contavalle v mestni četrti Sant'Anna, ki nadaljuje humanitarno delo, ki ga je v prejšnjih stoletjih začela istoimenska sirotišnica. Fundacija, ki je nastala kot dom za deklice, danes nadaljuje svoje poslanstvo v novi preobleki: v njej sprejemajo ženske, ki so - v večini primerov zaradi nasilja - prisiljene se oddaljiti od lastnega doma. Vse to bi ne bilo mogoče, ko bi - ob različnih drugih oblikah finančne podpore - ne bilo prispevkov 8x1000, ki omogočajo fundaciji, da gre naprej po svoji poti v pomoči najšibkejšim. Srečali smo se z g. Stefanom Goino (na sliki), ki je približno leto dni predsednik fundacije; spregovoril nam je o vsem tem, kar delajo v inštitutu, pa tudi o korakih, ki jih nameravajo storiti, da bi se na primeren način soočili z našim časom.

G. Goina, kaj nam lahko poveste o začetkih fundacije in stavbe?

Gre za veliko strukturo, ki je bila zgrajena v 60. letih. Prvotno je to bila, tudi po zaslugi šolskih sester, nekak sprejemni dom. Stavba ima več nadstropij in tudi zelo prostorna stanovanja, v katerih so lahko živeli tako operaterji kot deklice. Ta sistem pa danes ni več v rabi: z leti se je spremenil način soočanja s potrebami najmanjših, tako da trenutno še najraje dajejo mladoletni včasno rejo družinam. Struktura se je tako "spremenila", kar se tiče cilja, in danes v njej sprejemajo ženske z otroki, ki so prisiljene zapustiti svoj dom, najpogosteje zaradi nasilja oz. drugih hudih stisk. Z leti je v istem času bilo v gosteh tudi več desetnih oseb: v strukturi lahko sočasno živi do 25 oseb.

Koliko jih je v tem trenutku?

Zdaj jih je pet: tričlanska družina - mati z dvema otrokoma - in ena ženska, za katere skrbimo v sodelovanju z občinskimi upravami, s katerimi obstajajo posebne pogodbe, ter - novost zadnjih dni - ženska iz Pakistana, ki je zaprosila za azil. Nedavno smo sklenili konvencijo z goriško prefekturo, da bi lahko sprejeli do največ pet žensk. Zavod Contavalle pa ne sprejema samo ženske in otroke, temveč v svojih številnih sobanah imajo sedež mnoga goriška združenja, med njimi, če omenimo samo dve, Center za pomoč

Tudi otroke spremljamo pri vključevanju v šolo in razne dejavnosti, ki jih ponuja krajevna skupnost, kot npr. skavtizem, ludoteka, šport... Prizadevamo si, da bi goste vključili v družbeno življenje tako, da jih spremljamo po poti, na kateri bi se sami spet osamosvojili.

Katere zamisli imate za prihodnost dragocene strukture?

Dejavnosti so številne: združenje *Diritto alla Parola* (Pravica do besede), ki ima tu sedež, npr. nedavno spreminilo eno izmed stanovanj v telovadnico: v njej vzgojitelji opravljajo svoje poslanstvo z mladimi, ki imajo fizične ali kognitivne motnje. Zadnje mesece deluje v strukturi tudi "center za poslušanje" krajevne Karitas. V prihodnje nameravamo spraviti v Contavalle vse dejavnosti škofijske Karitas, saj je kot struktura dovolj prostorna in lepa. Poleg tega bi radi imeli zraven vse dejavnosti, ki so povezane s Karitas, kot npr. družinsko združenje *La Ginestra*, ki ponuja tudi pošolsko skrbstvo, in zadrugo Murice. Ostajamo odprti tudi za nove zamisli. Za vse to pa bi seveda morali poskrbeti za vsaj delno preureditev strukture...

Kar se tiče letošnjih prispevkov 8x1000, bomo zato prosili za sredstva, s katerimi bi krili stroške delovanja in tudi prenove stavbe.

Kako se fundacija sploh vzdržuje?

Prihodki fundacije izhajajo iz konvencij, ki smo jih sklenili z javnimi upravami, in iz povračil stroškov, ki jih dajejo združenja; te lahko rabijo za brezplačno uporabo prostorov, vendar sodelujejo pri stroških za ogrevanje, čiščenje... Imamo pet uslužbencev, vsi nimajo polnega urnika. Tem stroškom je treba prišteti tiste za redno vzdrževanje in upravljanje strukture. Kar se tiče izrednega vzdrževanja, je eno izmed glavnih del, ki nas čakajo, prenova vodnega sistema, saj imamo še prvotnega. Sledi toplotna izolacija, saj tudi okna in vrata so iz 60. let. Osebo sem izbral, da živim tu, saj sem čutil odgovornost, da bi bil kdo tu prisoten za katero koli potrebo, 24 ur na dan.

Na koncu se želim zahvaliti svojemu predhodniku g. Sergiu Ambrosiju, ki je več desetletij vodil to strukturo, v času, ko je v njej živel veliko več ljudi in ko so tu ponujali zelo cenjene vzgojne in družbene usluge.

S 1. STRANI Spomini/Memorie 1918-2018: sklepni simpozij

Osvetlitev marsikaterih pozabljenih tem

Poudarila je, kako pomemben je spomin na dogodke prve svetovne vojne, ki so zaznamovali Evropo in našo narodno skupnost. Sledil je poseg *Fotografija kot vir za poučevanje prve svetovne vojne* mag. Marka Štepa iz Muzeja novejšje zgodovine Ljubljana. V množici mobiliziranih vojakov, ki so odšli na bojišča, je bilo veliko amaterskih in poklicnih fotografov, zato ni naključje, da so se ohranile številne fotografije. Magister je povedal, kako so bili opremljeni fotografi in kako so se gibali med bojišči, ter prikazal zanimive fotografije iz tistega časa. Zgodovinar David Erik Pipan iz Društva Soška fronta 1915-1917

je predaval o neskončni poti s Slovenskim polkom, in sicer o vojni poti Cesarsko kraljevega 2. gorskega strelskega polka od njegovega odhoda iz Gorice avgusta 1914 do njegove vrnitve novembra 1918. Zgodovinar je prikazal opremo vojakov planinske enote, kako so se urili, in pot, ki so jo prehodili v prvi svetovni vojni. Zgodovinar prof. Peter Črnic je govoril o prvi svetovni vojni in problemu slovenskega narodnega vzpona na Goriškem. Povedal je, zakaj je bila vojna tako velika zgodovinska zarez pri nas. Pred vojno je bila Gorica avstrijska Nica, visoki sloji družbe so prihajali v mesto, da bi uživali goriško klimo, in s

tem prinesli tudi veliko razvoja. Po vojni pa je goriški turizem postal turizem pokopališč. Slovenci na Goriškem smo bili prej pomembna in številna skupnost, ki je imela zakonodajno avtonomijo, po kateri se je izvajal slovenski narodni program in so se uveljavili prvi slovenski politiki in tajniki. Vse to vojna izbriše. Po kratkem odmoru se je simpozij nadaljeval s posegom mag. Tadeja Korena iz Fundacije Poti miru, ki je povedal, kako je nastala Pot miru, ki se vije od Alp do Jadrana in je prepredena z ostanki in dediščino prve svetovne vojne. Na fotografijah je zgodovinar pokazal delce poti, strelske jarke, utrjene linije,

spomenike in muzeje na prostem, ki ponujajo nazoren vpogled v vojaško dogajanje pred sto leti. Zadnji govornik je bil zgodovinar dr. Renato Podbersič s posegom o *Slovenskih vojakih Avstro-Ogrske vojske med spominom in pozabo*. Ob zapisih in dnevnikih, ki so nam jih zapustili, je predstavil spomine Slovencev in slovenskih vojakov v monarhiji. Povedal je, kako so

se leta 1918, ko je razpadla Avstro-Ogrska, slovenski vojaki znašli na napačni strani zgodovine, in so zato izrinjeni iz spomina. Na italijanski strani je bila v kolektivnem spominu prva svetovna vojna vedno pomembna, na hasburški strani pa sta se pojavljala neka sramežljivost in spogledovanje s preteklostjo poražene države. Tako je v Italiji ogromno spomenikov, obeležij in spominov in njihovo število

še narašča, v Sloveniji pa se je komaj v zadnjih letih ob stoletnici nekaj prebudilo in se začelo spominjati na svoje žrtve. Projekt *Spomini-Memorie 1918-2018*, ki ga je KC Lojze Bratuž uredništil s finančno podporo Dežele FJK, se je s simpozijem uradno končal. Civilno prebivalstvo, begunstvo, usoda naših ljudi, bolezni, vse to je zgodovina večkrat zanemarjala, saj se je stari način poučevanja osredotočil na vojaške žrtve, število ranjenih, bitke, spopade, protinapade, generale itd. Projekt pa nas je s simpozijem, predavanji in srečanji z raziskovalci in zgodovinarji seznanil tudi s temi, ki so manj znane in so bile doslej slabo raziskane in zanemarjene.

MČ

VRH SV. MIHAELA Spomini/Memorie 1918-2018

Domači raziskovalci o vojnem opustošenju

Zadnje srečanje *Med vojno in spominom*, ki ga je Kulturni center Lojze Bratuž organiziral v sklopu projekta *Spomini / Memorie 1918-2018*, je bilo v ponedeljek, 26. novembra, v Lokandi Devetak na Vrhovni sv. Mihaela. Nabralo se je kar lepo število vaščanov in pozornih poslušalcev, ki so prisluhnili zgodovinskemu raziskovalcu našega območja, to so Vili Prinčič, Peter Črnic, Vlado Klemše in Mitja Juren.

Peter Črnic je v uvodnih besedah poudaril pomembnost besede spomin, ki je tudi ime projekta. Ker je pri nas prva svetovna vojna pretrgan spomin, večkrat pozabljamo na te dogodke, ki so tako pretresli svet in našo slovensko skupnost. Spremenilo se je tudi obzorje, ki je pred vojno vodilo Goriško v močan napredek, saj je Avstrija takrat masovno prenesla investicije na naše območje. Zgrajene so bile železnice, ki so našim kmetom odprle nove trge in jim zvišale dobiček. Vojna je vse to uničila in po njej so se naši ljudje znašli v popolni revščini in v novi državi oz.

opravi, kjer niso imeli več nobene moči, je spomnil Črnic. Besedo je prevzel Vili Prinčič, ki je podobno kot prejšnji teden na srečanju v Števerjanu prisotnim

prikazal usodo beguncev, ki so morali oditi iz naših krajev v notranjost in na jug Italije ali v Avstro-Ogrsko. S projekcijami je raziskovalec pokazal, kako so se družine odpravile v begunstvo. S Krasa so ljudje šli na Lokvico, v Kostanjevico, Komen in naprej do Sežane, kjer so stopili na vlak in odšli v različne kraje. Prinčič se je osredotočil predvsem na taborišče Bruck, v katerem so bili pretežno Slovenci, med drugim tudi vrhovske in sovodenjske

družine, kot je pokazal na slikah. Zanimive so tudi slike Vrha sv. Mihaela in spomeniki, ki jih je Vili Prinčič iskal, poslikal in potem opisal v knjigi *Neme priče vojnih grozot*. Prisotnost ruskih vojakov na naši fronti je zelo malo poznana oz. pozabljena. Za njihovo prisotnost vemo le iz nekaterih imenih, kot Ruski most, Ruska kapelica, ruski jarki ipd. To temo je zadnja leta raziskoval Mitja Ju-

ren, ki je povedal, da ni točnega vira, koliko ruskih ujetnikov je bilo pri nas, govori se o 30.000 vojnih ujetnikov, pripeljanih na kraško-julijsko bojišče. O njih se je izgubila skoraj vsaka pisana sled. Ostali so zapisi v dnevnikih madžarskih, avstrijskih in italijanskih vojakov, ki opisujejo, kako so bili ti ujetniki zadržani in podhranjeni. Gradili so predvsem ceste, zgradbe, obeležja po naročilu Avstrijcev, kot nam pričajo slike, ki jih je pa

ostalo veliko in jih je Juren na večeru tudi pokazal. Tudi Italijani so se posluževali ruskih ujetnikov, predvsem po vojni za pokop italijanskih vojakov, ki so umirali zaradi bolezni, in tudi o teh nimamo nobenega zapisa, koliko jih je bilo in koliko jih je umrlo. V bistvu razen fotografij, redkih grobov in Ruske kapelice nad Vrščim ni ostalo nič o ruskih vojakih. Ko so leta 1936 širili cesto, ki pelje na Vrščič, so dobili veliko ostankov ruskih vojakov, ki so jih pokopali v Podkraju v nekem skupnem grobišču. Na koncu je Juren pokazal še nekatere predmete, kot npr. personalizirane škatlice, križe, male cerkvice v steklenicah, ki so jih ustvarjali Rusi v zameno za kakšen kovanec. Bili so namreč pravi mojstri v rokodelstvu. Vlado Klemše je najprej povedal, da je pozitiven izkupiček dogajanj okoli obletnice prve svetovne vojne ta, da smo v naših

krajih postavili nekaj spominskih obeležij tistim, ki so se borili na strani, ki je bila poražena. Za ta obeležja je bilo treba čakati sto let, kar ni sploh normalno, je poudaril Klemše. Predavatelj je v nadaljevanju večera prikazal, kako je začetek vojne prizadel civilno prebivalstvo v naših krajih. V naši neposredni okolici je vojna izbrisala na desetine manjših zaselkov, kot na primer Plence pod Fajtovim hribom, Matič pri Lokvici in Lokače blizu Nove va-

si. Ta ozemlja si je zopet prilastil gozd in ni ostalo skoraj nič, razen nekaj stebrov in vodnjakov, ki bi jih bilo treba restavrirati in valorizirati. Nekateri zaselki, ki še obstajajo, pa so se popolnoma izpraznili, kot npr. Rubije, ki jih je leta 1900 sestavljalo 23 hiš, približno 160 ljudi, mlin in grad. Zdaj pa ostaja le grad in pet hiš. Raziskovalec je govoril tudi o neki drugi negativni posledici vojne, in sicer bolezni. V začetku so se domačini umaknili v zaledje,

niso še odšli daleč, saj so oblasti sporočile, da se bo v nekaj mesecih vse končalo. Iz zaledja pa so prihajali na fronto vojaki od vsepovsod in prinesli kolero, ki je seveda okužila tudi civilno prebivalstvo. Ljudje in vojaki se niso takoj zavedeli, kaj se dogaja, so kar umirali, tudi cele družine. Prisotni so bili nad srečanjem zelo navdušeni in zato se je pogovor nadaljeval tudi na zakuski, ki jo je ponudila družina Devetak.

MČ

Kulturni center Lojze Bratuž
Združenje cerkvenih pevskih zborov

Koncertna sezona 2018 - 2019
BOŽIČNI KONCERT

**BOŽIČNA NOČ
SKRIVNOSTNA NOČ**

Dekliška vokalna skupina Bodeča Neža
Dekliški pevski zbor Igo Gruden
Orkester ArsAtelier
Miha Bole, bariton

MIRKO FERLAN, DIRIGENT

PETEK, 21. DECEMBRA 2018, OB 20.30
SOBOTA, 22. DECEMBRA 2018, OB 20.30
KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ

Info in nakup vstopnic:
+39 0481 531445 - info@centerbratuz.org

GORIŠKI DECEMBER 2018

Ponedeljek, 31. decembra
Veliko silvestrovanje na prostem
Glasba z DJ Zippo, ognjemet, na Travniku

Do nedelje, 9. decembra
Andrejev sejem

Do 14. januarja
Dršališče na Travniku

od 14. do 16. ter od 22. do 24. decembra
Božična animacija
Korzo Verdi
Božična tržnica
Korzo Verdi od 21. do 23. decembra

22. in 23. decembra
Zgodovinska uprizoritev
v mestnem središču

Sobota, 22. decembra od 8.30 do 12. ure
Božički Bikerji
v mestnem središču

Dragoceni računi
Nakupi z nagradami

www.facebook.com/DecemberGoriziano

Štandrež / Ob farnem zavetniku sv. Andreju apostolu

Slovesna sv. maša in podelitev priznanja Klas

Slovesnosti ob farnem zavetniku so se v Štandrežu začele na dan sv. Andreja, v petek, 30. novembra, s slovesno sv. mašo. Bogoslužju je sledil koncert orgelskih melodij, ki sta ga dovršeno izvedla Mirko Butkovič in Roberto Squillaci, člana Primorskega orgelskega društva. Med skladbami je Tiziana Zavadlav brala besedila, na katero so bile uglasene izvajane skladbe. Otroci in mladina so v soboto, 1. decembra, imeli adventno delavnico, na kateri so izdelali adventne venčke, ki jih je mašnik pri nedeljski maši blagoslovil.

V nedeljo, 2. decembra, je blagovozno pritrkovanje vabilo k slovesnemu bogoslužju ob prazniku zavetnika sv. Andreja. Mašo je ob sodelovanju domačega župnika vodil p. Mirko Pelicon DJ, ki je v tednu pred prvo adventno nedeljo vodil dekanjske duhovne vaje. Udeležba vernikov je bila številna in cerkveni zbor je pod vodstvom Tiziane Zavadlav in ob orgelski spremljavi Silvana Zavadlava prispeval k bogatemu bogoslužju.

Po sveti maši so na trgu pred cerkvijo podelili priznanje Klas, ki ga že več let izroča društvo sKultura 2001 zaslužnim domačinom. Letos je to priznanje prejela Nataša Paulin, ki je s svojim delom in znanjem prispevala k ohranjanju naše tradicije in bila zelo aktivna na šolskem in kulturnem področju.

Nataša Paulin je učiteljica končala leta 1966 in se kasneje vpisala na Pedagoško fakulteto Univerze v Trstu in jo uspešno dokončala. Njena učiteljska pot se je začela leta 1968 na Poklicnem zavodu za trgovinsko dejavnost Ivan Cankar v Gorici, kjer je poučevala do leta 1976. Kot redna učiteljica je jeseni istega leta poučevala na osnovni šoli v Štavnici in nato na šoli France Bevk v Gorici. Ravnateljsko mesto za vrtnice in osnovne šole je prevzela leta 1986 v Doberdobi

in Nabrežini, kjer je ostala do upokojitve leta 1999.

Bila je članica komisije pri deželni uradu za šolstvo. Aktivna je bila tudi v Združenju staršev in odboru Sindikata slovenskih šol.

ga vodstva Zveze slovenskih kulturnih društev in Slovensko kulturno gospodarske zveze. Od leta 2003 do 2015 je bila predsednica Glasbene matice. Poleg šolskega in kulturnega de-

Foto DP

lovanja so Nataša Paulin vedno zanimala socialna in splošno družbeno vprašanja naše skupnosti. Dva mandata je bila v odboru štandreškega rajonskega sveta in občinska svetnica na goriški občini od leta 1998 do leta 2005. Slovensko problematiko je spremljala tudi kot članica občinske slovenske komisije. Za

lovanja so Nataša Paulin vedno zanimala socialna in splošno družbeno vprašanja naše skupnosti. Dva mandata je bila v odboru štandreškega rajonskega sveta in občinska svetnica na goriški občini od leta 1998 do leta 2005. Slovensko problematiko je spremljala tudi kot članica občinske slovenske komisije. Za

lovanja so Nataša Paulin vedno zanimala socialna in splošno družbeno vprašanja naše skupnosti. Dva mandata je bila v odboru štandreškega rajonskega sveta in občinska svetnica na goriški občini od leta 1998 do leta 2005. Slovensko problematiko je spremljala tudi kot članica občinske slovenske komisije. Za

prizadevanja na različnih področjih je prejela več priznanj in nagrad.

Ob številni prisotnosti znancev in prijateljev je utemeljitev priznanja prebral predsednik sKulture 2001 Marjan Breščak, Klas pa ji je izročila goriška občinska odbornica Chiara Gatta, ki je nagrajenki čestitala tudi v imenu goriškega župana. Vidno ganjena je Nataša Paulin izrazila zahvalo organizatorjem in povedala, da se je vedno po svojih močeh zavzemala in borila za pravice naše skupnosti in za uveljavitev slo-

venske besede in kulture. Na slovesnosti sta bila prisotna tudi občinska svetnica Marilka Korsič in David Petarin. Na trgu so bile na voljo voščilnice učencev štandreške osnovne šole Fran Erjavec, knjige Goriške Mohorjeve družbe, tople pijače in sladice.

DP

Mala Cecilijanka 2018

Združenje cerkvenih pevskih zborov Gorica prireja tudi letos, na dan Brezmadežne, revijo Mala Cecilijanka. Tako se bo v soboto, 8. decembra, ob 15.30, na odru Kulturnega Centra Lojze Bratuž vrstilo kar 360 mladih pevcev. Na prireditvi bo zapelo 14 otroških in mladinskih skupin: v prvem delu, ob 15.30, bodo nastopili: otroški pevski zbor osnovne šole Josipa Abrama iz Pevme (vodi Marta Ferletič), otroški pevski zbor Etko Mužetko Vrh Sv. Mihaela (vodi Karen Ulian), otroški pevski zbor Mali Veseljaki (vodi Mateja Jarc), otroški pevski zbor Štmaver (vodi Petra Feri), mladinski pevski zbor Vihar (vodi Mateja Černic), otroški pevski zbor KD Sovodnje (vodi Valentina Nanut) in mladinski pevski zbor srednje šole Ivana Trinka (vodi Neda Sancin). Drugi del revije, ki se bo začel ob 17.30, bodo oblikovali otroški pevski zbor osnovne šole Ljubke Šorli iz Romjana (vodi Lucija Lavrenčič), otroški in mladinski pevski zbor F. B. Sedej iz Števerjana (oba zbora vodi Martina Hlede), otroški pevski zbor Plešivo (vodi Alessandra Schettino), otroški pevski zbor Veseljaki (vodi Lucija Lavrenčič) in otroški ter mladinski pevski zbor Emil Komel (oba zbora vodi Damijana Čevdek Jug). Kot vsako leto se nam tudi letos obeta res bogata revija otroških in mladinskih zborov s pestrim sporedom ljudskih in umetnih pesmi. Vabimo vas, da se je množično udeležite, ne bo vam žal.

GORIŠKI VRTILJAK Abonma Veliki polžek

Izogibajmo se sladkarij!

Koliko otrok je v razvitem svetu predebelih! Koliko jih boleha za sladkorno boleznijo že v rosno mladih letih! Z zdravo prehrano bi se gotovo izognili tem težavam, pa še bolj živahni in veseli bi bili. Prav sladkarije in sladke rezine (ki jih naši otroci poznajo le kot merendine!) so bile pod udarom predstave *Cukrbomba*. Dva dni zaporedoma, v sredo, 14. novembra, in v četrtek, 15. novembra 2018, je s to predstavo Goriški vrtiljak postregel svojim abonentom, Velikim polžkom, učencem od drugega do petega razreda iz Goriške, v veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici. Predstava se šele "medi", saj je bila njena premiera 8. novembra v Prosvetnem domu na Opčinah. Z njo je Slovensko stalno gledališče uvedlo novo sezono za otroke in mlade. Predstava, ki svojega poučnega poudarka ne skriva za nikakršno krinko, je

nastala v koprodukciji Kulturnega društva Studio Giallo in Slovenskega stalnega gledališča v sodelovanju s SKD Tabor Opčine, in sicer v dveh inačicah, za manjše in večje otroke.

Zrežiral jo je Maurizio Solda pod naslovom *Il bambino imbottito*. Napisala pa sta jo štiriročno Solda in Tiina Hallikainen, ki tudi nastopa v različici za malčke iz vrtnic. Ker je zamišljena kot potujoča predstava, ki jo je možno igrati tudi po vrtnic in šolah, je njena scenska zasnova na velikem odru malce skromna, a igralka Elena Husu v kostumu, ki si ga je zamislila Irina Mihelcic in z njim "odebelila igralkino telo", je s svojim živahnim, tudi humorno ironičnim poosebljanjem Polone "Balone" zapolnila "scensko praznino". Njen pomočnik (ali pomočnica) - stric je

vzbujal smeh zaradi velikanske, groteskne maske in rokavic, ki jih je nosil, ter seveda popestril že itak razgibano odrso dogajanje. To pa je v celoti osredinjeno na slabo prehrano, ki ne prinaša nič dobrega za naše telo. Naše srce se hitro utruja, če ga obdaja obilica maščobe, in vsak gib postane težaven, kaj šele hoja po stopnicah! Tako je npr. Polona nekega dne le z velikansko težavo, nazadnje po štirih, prilezla do svojega stanovanja v pe-

tem nadstropju. Ko je bila še osnovnošolka, je tehtala že 80 kilogramov (!) in vsi so se delali norca iz nje in ji pritkali vse mogoče zasmehujoče vzdevke, tudi Cukrbomba! Zdaj ko je odrasla in seveda prav lepo "rejena", s

svojimi zmeraj novimi sladkarijami stremi po nagradah. Te pa si mora pridobiti s čim večjo iznajdljivostjo ob "ustvarjanju" zmeraj novih sladkih rezin, ki seveda imajo ničkoliko sladkorjev, škodljivih barvil in konzervansov. Zato imajo te njene sladke, a zelo nezdrave "packarije" rok trajanja v nedogled: še njeni vnuki bi jih lahko uživali!

Mladi poslušalci so mimogrede izvedeli tudi, kako morajo uboge laboratorijske miške biti prve žrtve raznih konzervansov, ki seveda škodujejo tudi nam. A trgovski "biznis" se ne ozira na te "malenkosti". Če sladke rezine niso dovolj vabljive, v embalažo vtaknejo kakšne igračke kot vabo ali pa si domislijo zbiranje točk za kakšen kuhinjski pripomoček, da še mamicе nasedejo temu!

Po ogledu zabavne, smeh vzbujajoče, a tudi tako realistične predstave bodo morda naši učenci malce pomislili, preden bodo segli po taki vabljivi, a prav nič zdravi hrani, in se raje odločili za kaj bolj zdravega.

IK

Obvestila

V četrtek, 6. decembra, bo ob 20.30 v dvorani Incontro v Podturnu v Gorici prof. Santi Grasso govoril na temo "Vera in človeška krhkost".

Večstopenjska šola v Gorici vabi starše na predstavitev šol in vrtecev. Obe srečanji bosta potekali na sedežu Večstopenjske šole v ul. dei Grabizio 38 v Gorici po naslednjem razporedu: v ponedeljek, 10. decembra 2018, ob 17. uri otroški vrtnici; v petek, 14. decembra 2018, ob 17. uri nižja šola. Toplo vabljeni!

Društvo slovenskih upokoencev za Goriško prireja v petek, 28. decembra, tradicionalno silvestrovanje z družabnim srečanjem v restavraciji Belvedere v Tricesimu (Videm). Vpisujejo do 20. decembra po tel. 0481-884156 (Andrej F.), 346-1206031 (Sonja K.), 0481-882183 (Dragica V.), 0481-78138 (Sonja Š.). Prvi avtobus bo odpeljal ob 16.30 uri iz Gorice s trga Medaglie d'oro/Goriška z običajnimi postanki pri vagni blizu Pevskega mosta, v Podgori pri telovadnici, v Štandrežu pri lekarni in na Pilošču. Drugi avtobus bo odpeljal ob 16.30 uri iz Doberdoba s postanki na Poljanah, v Sovodnjah pri cerkvi in lekarni do Pilošča, od koder bosta nadaljevala pot v Tricesimo.

Javni razpis / 15. Priznanje Kazimir Humar - Zveza slovenske katoliške prosvete, Kulturni center Lojze Bratuž in Združenje cerkvenih pevskih zborov Gorica podeljujejo priznanje društvom in organizacijam ali posameznikom na osnovi utemeljitve predlagateljev in po presoji organizacij, ki priznanje podeljujejo. Predloge za priznanje zbira Zveza slovenske katoliške prosvete na podlagi javnega razpisa. Priznanje se praviloma podeli za ustvarjalne dosežke, za

pomemben prispevek k razvoju ljubiteljskih kulturnih dejavnosti, za publicistično delo in za izjemne dosežke pri organizacijskem delu na kulturnem področju. Priznanje lahko prejmejo tisti, ki delujejo v goriškem prostoru. Predloge za priznanje je treba oddati **do 31. decembra 2018** na naslov: Zveza slovenske katoliške prosvete - 34170 Gorica-Gorizia, Drevored 20. septembra, 85, s pripisom na ovojnico: "Predlog za priznanje". "Male oglase" najdete na našem portalu www.noviglas.eu.

RADIO SPAZIO

Vrata proti vzhodu (od 7. 12. 2018 do 14. 12. 2018)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan od 20.00 do 21.00. Spored:

Petek, 7. decembra (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.

Sobota, 8. decembra (vodi Ezio Gognach): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem, terskem, rezijanskem in zilijskem narečju.

Nedelja, 9. decembra: ponovitev oddaje Okno v Benečijo.

Ponedeljek, 10. decembra (v studiu Miha Kovic in Jakob Leopoli): Mihec in Jakec show.

Torek, 11. decembra (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 12. decembra (v studiu Danilo Čotar): Samotni pastir: Klepetavi zelenec - Izbor melodij.

Četrtek, 13. decembra (v studiu Andrej Bavcon): Četrtek večer z glasbo - Zanimivosti, obvestila in humor.

PD ŠTANDREŽ

Abonma ljubiteljskih gledaliških skupin

Gledališko društvo Kontrada - Kanal

Josip Drobnič, Peter Harl

PRAVI SLOVENEK

Nedelja, 9. decembra 2018, ob 17. uri

***

KD Domovina Osp

Miro Gavran - predstava Edita Frančeškin

LJUBEZEN NA PREDZADNJI POGLED

Nedelja, 16. decembra 2018, ob 17. uri

Štandrež, župnijska dvorana Anton Gregorčič

POD POKROVITELJSTVOM ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

Kulturni center
Lojze BratužKrožek
Anton Gregorčičv sodelovanju z Goriško Mohorjevo društvo**SREČANJA POD LIPAMI**

Predstavitve
VOJAŠKEGA DNEVNIKA
Iva Brica

O knjigi in liku goriškega rojaka bodo spregovorili urednika **dr. Renato Podbersič** in **prof. Peter Černic** ter **prof. Tomaž Simčič**.

ČETRTEK, 13. DECEMBRA 2018, OB 20. URI
KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ - GORICA

POGOVOR Jasna Rizvanović

Itaka me je pritegnila zaradi raznolikosti

V Mestni knjižnici Izola je bilo pred kratkim potpisno predavanje o Kefaloniji in Itaki. Tam je več mesecev preživela Jasna Rizvanović iz Izole. V knjižnici je na ogled tudi razstava njenih fotografij z naslovom Okna in vrata Itake. Več o tem si preberite v intervjuju.

Jasna, zakaj okna in vrata Itake?

Mislím, da se to sprašujejo mnogi. Ideja sama je nastala ob enem od mojih potepanj po glavnem mestu Itake, Vathi, kjer sem na beli fasadi zasledila roza obarvana okna in vrata. Kasneje sem zagledala rumena vrata in okna, različne vzorce ograj, različne zasaditve in tako sem počasi iz tedna v teden zasledila vedno več oblik in barv, ki sem jih potem izbrala za fotografsko razstavo.

Mogoče bi nam povedala še, kaj si se sploh odpravila na Itako?

Mnenja sem, da se v življenju vse zgodi z razlogom. Tako sem tudi jaz po nekakšni čudni usodi postala turistična predstavica na otoku Kefalonija. Vsak teden pa smo se, če je vreme to dopuščalo, odpravili na izlet na Itako.

Kakšno je življenje na tem grškem otoku?

Otok Itaka ima samo 3000 prebivalcev, od tega le 1800 prebivalcev v glavnem mestu, zato si lahko predstavljate, da je življenje na tem otoku precej mirno. V poletnih mesecih tu, tako kot vsepovsod po Grčiji, mrgoli turistov in je otok živ. Pozimi pa se večina prebivalcev odpravi na celinsko Grčijo, staroselci pa svoje življenje nadaljujejo v pričakovanju naslednje sezone.

Rekla si, da se boš tja vrnila ...

Verjetno se bom vrnila na Kefalonijo, ta

ko bom imela možnost spet obiskati Itako.

Tudi grško se hočeš naučiti?

Grščina je prelep jezik, a zelo specifičen in težak. V Sloveniji ni veliko ljudi, ki govorijo grško, pa tudi redko kje najdete tečaj grščine, če pa ga že, je precej drag. A, ker sem vztrajno bitje, ne glede na to,

kako so bili ljudje začudeni nad mojo željo, še vedno vztrajam. Imam pa tudi veliko prijateljev in prijateljic iz Grčije, ki mi pomagajo. Tako da upam, da bom do naslednjega leta osvojila vsaj osnove.

Naslednji teden boš imela predavanje o Kefaloniji in Itaki. Kaj te je tam najbolj pritegnilo?

Predavanje se bo osredotočalo na Kefalonijo, saj sem tam preživela več časa kot na Itaki, a seveda bo Odisejev dom tudi večkrat omenjen. Lahko rečem, da me je najbolj pritegnila raznolikost teh dveh otokov. Iz rodovitnih nižin Valsamate lahko v nekaj urah obiščete najvišji vrh na Kefaloniji, Mont Ainos. S 1600 metrov nadmorske višine

se lahko spustite v podzemne jame in jezera, okoli 254 kvadratnih kilometrov obale pa ponuja raznolikost peščenih in prodnatih plaž. Tako na Kefaloniji kot na Itaki pa lahko, poleg vsega tega, predvsem najdete mir, ki ga od časa do časa vsi potrebujemo.

Še malo se zaustaviva pri razstavi. Na fotografijah je videti vsa mogoča vrata in okna, pa še fasade. Ob tem se neho te vprašati, kako Grki skrbijo za svojo kulturno dediščino. Morda veš kaj o tem?

Svojo kulturno dediščino prepoznajo, se zavedajo njene vrednosti, a menim, da je vzdrževanje in ohranjanje precej na stranskem tiru. Odvisno je od otoka do otoka in od kraja do kraja, a menim, da

Tako da upamo, da bom lahko sodelovala, saj si namreč želim prispevati k oblikovanju tega prelepega otoka.

Si zelo pogrešala Izolo, ko si bila v

Grčiji?

Nikoli se preveč ne navežem na en kraj, saj je moj dom, kot zelo rada rečem, tam, kjer sem. Ker sem živela v Argostoliju, glavnem mestu Kefalonije, ki je po videzu zelo podobno Izoli, nikoli nisem imela občutka domotožja, saj me je obdajal vonj po morju in Mediteranu. Bolj sem pogrešala ljudi kot sam kraj.

In kakšna se ti zdi Izola zdaj, po toliko mesecih odsotnosti?

Izola je ne glede na čas, ki je minil, še vedno prelepa. Veliko je bilo v tem času

v tem času, kar se tiče krajinske arhitekture, zelo neraziskana, ampak zame zelo zanimiva. Sem se namreč že povezala s The Focas-Cosmetatos Foundation, ki skrbi za Botanični vrt v glavnem mestu Kefalonije, in jim ponudila sodelovanje.

zgrajenega, kakovost bivanja pa ostaja nespremenjena. Upam, da se bo kdaj začelo "graditi" tudi v tej smeri, da bodo imeli ljudje in mladi razlog ostajati, ne pa odhajati.

Če bi primerjala prebivalce Slovenije

in Grčije, kaj bi lahko rekla o njihovem temperamentu, načinu življenja, kulturi, navadah? Si opazila še kakšne zanimive razlike ali podobnosti?

Razlike so precejšnje, malo je podobnosti. Največja razlika je v odnosu do sočloveka in življenja nasploh. Živijo in zauživajo dan za dnem, brez velikih pričakovanj na boljši jutri, trudijo se pa po svojih najboljših močeh. So zelo topli ljudje, ki sprejmejo in pomagajo vsakemu, ki je pomoči potreben. Pomembno je pa biti previden, saj je včasih meja med pristno dobroto in videzom precej zamegljena. So zelo verni, velik pomen dajejo družini, najbolj pa sta mi všeč njihov temperament in karizma, ki je

Slovenci žal nimamo.

Si ostala le na Kefaloniji in Itaki ali si potovala še kam?

Večino časa sem preživela na Kefaloniji in vsak teden potovala na Itako. Imela sem namreč željo in idejo obiskati bližnje otoke, kot so Lefkada in Zakintos, a bila sem preveč zaposlena. Mogoče naslednje leto.

Kaj pa tako opevana zdrava mediteranska prehrana? Olivno olje, ribe, polenta?

Zelo zdrava in sveža mediteranska hrana me je malo zredila. Šalo na stran. Mediteranski domači, sočni in s soncem obiljani prehrani se enostavno ne moreš upreti. So namreč izvedenci v predelavi olivnega olja, sirarstvu, živinoreji, poljedelstvu in ribištvi, saj izkoristijo vse, kar jim zemlja ponuja.

Tu sem našla tri stvari, s katerimi bi se najraje "poročila", to so: solata na polotoku Assos, grški jogurt s timijanovim medom in sadjem in kletiko na Itaki (značilna grška mesna jed, ki se kuha v glineni posodi). Zdaj vas pa vabim, da vse to tudi sami poskusite. Pa dober tek!

Jasna, hvala za pogovor in srečno še naprej!

Hvala Vam, da ste mi omogočili predstaviti in razstaviti moje potovanje na ta dva prelepa otoka. *ευχαριστώ πολύ* (efcharistó poly) – hvala lepa!

ŠP

DROBCI DOMAČE ZGODOVINE (43)

Dimitri Tabaj

Rodbina Codelli (4)

Sin Antona III., Anton IV. (1801-1883), je bil leta 1861 izvoljen kot predstavnik veleposestnikov v prvi kranjski deželni zbor in od 1861 do 1866 je bil kranjski deželni glavar. V Ljubljani je 29. maja 1866 izdal oklic za ustanovitev planinskih strelcev. Blížala se je vojna proti Italiji in Anton IV. Codelli je z gorečimi besedami izražal svoje slovensko in cesarsko domoljubje: "Čujte rojaki! Silni napad, kakoršen morebiti še nikdar poprej, se napravlja na našo občno domovino Avstrijo. Zvezali so se sovražniki na jugu in severju, ter nam groze s hudo krivično vojsko, da bi odtrgali kosce domovine nam drage. Sveta dolžnost

kliče tedaj zveste sinove domovine, da odbijejo nesramne namembe. Že se dvigujejo po vseh deželah cesarskih junaški narodi, hote darovati za domovino krv in blago. V sosednih deželah na Štajerskem in Koroškem se po dovolitvi Njih Veličanstva našega gospoda in cesarja zbirajo pogumni prostovoljci pod imenom "planinski strelci". Njih namen je braniti planine in pota in sela njena proti sovražniku, ako bi želel se jih polastiti. Zato se je tudi v naši domovini snedel odbor, ki se je posvetoval in dogovarjal s poveljnikom po svetlem cesarji izvoljenim za celo trumo planinskih strelcev. Naš namen je, združiti tudi v našem domu krdelo, ako mogoče samostojno, v zvezi s štajarskimi in koroškimi brati. Kličemo tedaj na pomoč v denarjih, kličemo tudi vas vrle sinove domovine, da se pripravite, kadar vam bomo mogli naznaniti pogodbe, kako, in čas, kdaj se boste mogli oglasiti za slavno brambo domovine! Naznaniti že danes moremo, da morejo

vstopiti v to krdelo mladenčiči tudi v vojaških letih, da bode krdelo se prevzelo v državno plačo in da eno leto v tej vojski bode zaleglo za dve leti vojaške službe. Vemo, da stoji veliko število naših vrlih rojakov v rednih polkih cesarske armade; vemo, da naša dežela je zlo obložena z davki; vemo, da nenavadno veliko breme nastanovanja in prevaževanja vojaškega nosi naša dežela na meji cesarstva; vemo, da nas bode posebno zadela – če se vname boj na Laškem – človeška dolžnost do ranjenih; vemo, da vsi ti darovi so veliki, premoženja pa malo v domovini; – ali

Codellijeva grobnica v Štepanj vasi pri Ljubljani. Ljubljanski mestni predel Kodeljevo nosi ime po tej znani in zaslužni plemiški družini.

tudi to vemo, da naše domolubje, da naša zvestoba zmaga vse, in da bodemo mi tudi to zmogli, da postavimo na noge krdelo prostovoljcev v družbi z našimi sosedi. Pomagajte, darujte tedaj, mili rojaki, kolikor vsak premore. Vsak dar bode ljub, in ljube, če doide nam hitro. Darove sprejema deželni odbor, mestno županstvo, vsi c. kr. kantonski predstojniki po deželi, pa tudi vredništva "Laibacher Zeitung" in "Novic". Vsi darovi, kakor tudi njih raba, se bodo dali na znanje v domačih časnikih. Dragi rojaki! Pokažimo, da smo sinovi junaških dedov in pradedov, ki so branili na mnogih bojiščih domovino vsa stoletja z vso silo zoper vse sovražnike. Skažimo se vredne njih djanj in zmag, ki se svetijo v zgodovini na večni spomin! Naudajmo se v besedah našega slavnega pesnika:

"Mi čvrsti Slovenci smo, gremo na boj Za pravdo, za dom, za Cesarja, Zakonu domačemu viteški roj, Protivnemu groza viharja".

Anton baron Codelli, deželni poglavar, v imenu odbora za krdelo prostovoljnih "planinskih strelcev"

Čujte rojaki!

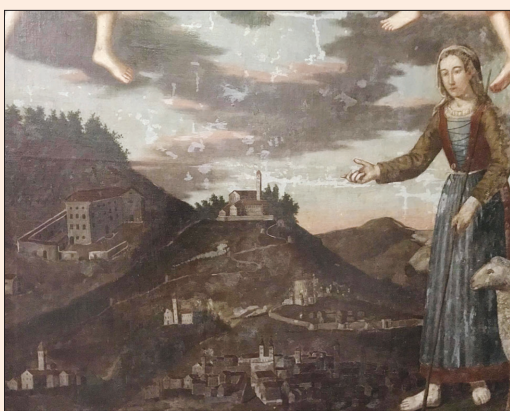
Silni napad, kakoršen morebiti še nikdar poprej, se napravlja na našo občno domovino Avstrijo. Zvezali so se sovražniki na jugu in severju, ter nam groze s hudo krivično vojsko, da bi odtrgali kosce domovine nam drage. Sveta dolžnost kliče tedaj zveste sinove domovine, da odbijejo nesramne namembe. Že se dvigujejo po vseh deželah cesarskih junaški narodi, hote darovati za domovino krv in blago. V sosednih deželah na Štajerskem in Koroškem se po dovolitvi Njih Veličanstva našega gospoda in cesarja zbirajo pogumni prostovoljci pod imenom "planinski strelci". Njih namen je braniti planine in pota in sela njena proti sovražniku, ako bi želel se jih polastiti. Zato se je tudi v naši domovini snedel odbor, ki se je posvetoval in dogovarjal s poveljnikom po svetlem cesarji izvoljenim za celo trumo planinskih strelcev. Naš namen je, združiti tudi v našem domu krdelo, ako mogoče samostojno, v zvezi s štajarskimi in koroškimi brati. Kličemo tedaj na pomoč v denarjih, kličemo tudi vas vrle sinove domovine, da se pripravite, kadar vam bomo mogli naznaniti pogodbe, kako, in čas, kdaj se boste mogli oglasiti za slavno brambo domovine! Naznaniti že danes moremo, da morejo vstopiti v to krdelo mladenčiči tudi v vojaških letih, da bode krdelo se prevzelo v državno plačo in da eno leto v tej vojski bode zaleglo za dve leti vojaške službe. Vemo, da stoji veliko število naših vrlih rojakov v rednih polkih cesarske armade; vemo, da naša dežela je zlo obložena z davki; vemo, da nenavadno veliko breme nastanovanja in prevaževanja vojaškega nosi naša dežela na meji cesarstva; vemo, da nas bode posebno zadela – če se vname boj na Laškem – človeška dolžnost do ranjenih; vemo, da vsi ti darovi so veliki, premoženja pa malo v domovini; – ali

Anton baron Codelli, deželni poglavar, v imenu odbora za krdelo prostovoljnih "planinskih strelcev"

V Ljubljani 29. maja 1866.

Srednjeveški stolp na Codellijevem posestvu v Mošni pri Gorici. Posestvo je omenjeno že v starejših virih, saj je v njem okrog leta 1100 umrla grofica Hedvika Španheimska oz. Eppensteinska (oz. Hedvika iz Mošna), ki ima v zgodovini naše srednjeveške države Karantanije prav posebno mesto, saj jo nekateri imajo za povezovalni člen med prvo in drugo vladarsko dinastijo, vsekakor za eno najpomembnejših predhodnic Goriških grofov. Tukaj ali v neposredni bližini je že v antiki stala rimska postojanka (nekateri trdijo, da je obrambni stolp dal zgraditi sam rimski cesar Justinijan).

Kapelica v Mošni pri Gorici hrani pomembno delo slikarja Joana Barzellinija, na katerem je videti Števerjan in Gorico (na sliki detajl).

Notranost Codellijeve kapelice v Mošni. Nekoč je tukaj stal drugi oltar, tj. oltar Vnebovzete, ki ga je kasneje Avguštin I. daroval goriški stolnici (najdemo ga v kapeli na koncu leve stranske ladje, kjer hranijo tudi nagrobnik zadnjega goriškega grofa Lenarta, 1440-1500).

Ljubljana / Slovenski knjižni sejem Slovenska založniška dejavnost v Italiji

Od torka, 20., do nedelje, 25. novembra, je bil v prostorih Cankarjevega doma v Ljubljani 34. Slovenski knjižni sejem, ki je bil letos tematsko povezan s stoletnico smrti velikana slovenske književnosti Ivana Cankarja. Na sejmju so razstavljale tudi slovenske založbe iz Italije, in sicer Goriška Mohorjeva družba na stojnici s Celjsko Mohorjevo družbo in še drugimi založbami, založbi Mladika in Založništvo tržaškega tiska pa sta uredili skupno stojnico z naslovom Slovenska knjiga v Italiji.

V sredo, 21. novembra, je v sklopu spremljevalnih dogodkov

knjižnega sejma potekala predstavitev slovenskih knjižnih novosti v Italiji, na kateri so omenjene tri založbe predstavile svoje najnovejše publikacije in s tem potrdile svojo vlogo nepogrešljivih gradnikov slovenskega kulturnega prostora v Italiji in matični. Tiskovno konferenco, ki je bila v dvorani Lili Novy, je uvedla Martina Kafol, ki je skupaj s sodelavko Alino Carli predstavila knjižne novosti Založništva tržaškega tiska. Med temi velja omeniti dvojezično slovensko-italijansko izdajo pripovedi *Na otoku – Sull'isola*, s katero so se pri ZTT-ju spomnili Ivana Cankarja ob obletnici smrti, sveže ti-

skano zbirko kratke proze Majde Artač Sturman z naslovom *Silhuete*, publikaciji, ki sta nastali v sodelovanju z učenci slovenskih šol na Tržaškem (pesniška zbirka *Miška osedlana in druge otroške pesmi Iga Grudna* ter *Jutri bo sonce in Kras bo čudovit, Pinko Tomažič v sliki in besedi*). Posebnost med izdajami ZTT-ja sta grafomotorična zvezka *Od črte do črke* ter *Rišem, pišem in packam* avtorice Ester Derganc, namenjena razvijanju grafomotoričnih spretnosti pri predšolskih otrocih. Založbo Mladika je razčlenjeno in poglobljeno predstavila urednica Nadia Roncelli. Tržaška založba, ki posebno pozornost namenja tudi zdomski literaturi, je v letu 2018 izdala 15 knjižnih naslovov. Med temi gre omeniti zadnji roman Alojza Rebula *Ob pritočku Jangčekjanga*, novi roman Marija Čuka *Prah*, tri pesniške zbirke, in sicer *Nebo je prazno* Vinka Bandlja, *Pesmi/Poesie* Marije Kostnapfel

in *Vrnil bom svoj obraz* Ivana Tavčarja, delo Vilija Princiča *Neme priče vojnih grozot 1915–1918* o spomenikih, obeležjih in drugih objektih pri nas, vezanih na prvo svetovno vojno. Zanimiva je tudi knjiga profesorja matematike na tržaških solah in nato na mariboski univerzi Draga Bajca *Kvadrat*, v katerem avtor piše o tem liku in ponuja sto nalog v zvezi s tem, ter knjiga *Tuni in Slovenci povezani skozi stoletja* Bruna Volpija Lisjaka o tunolovu. Predstavitev slovenskih založb v Italiji je sklenila Majda Cibic in imenu Goriške Mohorjeve družbe. Predstavila je publikacije iz preteklega leta 2018 in novo knjižno zbirko Goriške Mohorje-

ve družbe za leto 2019, katere težišče je *Koledar 2019*. V njem so zbrani prispevki različnih avtorjev po različnih tematskih sklopih, od Cerkve in verskih vprašanj, preko znanstvenih, gospodarskih, zgodovinskih tem, do vzgojnih vprašanj in mnogih drugih. Zbirko Goriške Mohorjeve družbe sestavljajo še zbirka novel Andreja Arka *Odkrušek*, ob katerih je prof. Cibic izpostavila, da gre za besedila, ki raztirajo predvsem drobce medčloveških odnosov. Izšel je tudi *Vojaški dnevnik 1915–1919* Iva Brica iz Dornberka ob 75. obletnici smrti, ki sta ga uredila zgodovinarja Renato Podbersič ml. in Peter Černič; s to publikacijo obe-

ležejo tudi 100-letnico konca prve svetovne vojne. Bričev zapis sta urednika opremila z bogatimi opombami in uvodno besedo. Posebnost za naš prostor je tudi romansirana zgodovinska pripoved *Viktor in Elisa* izpod peresa Ivana Vogriča, s tehtno spremeno besedo Igorja Škamperleta, ki skozi pripoved osebne zgodbe podjetnika in narodnjaka Viktorja Dolenca in njegove žene Elise Lovisani osvetljuje tudi stanje duha in narodne boje v drugi polovici 18. stoletja na Goriškem in Tržaškem. Obiskovalci so si lahko ogledali tudi stenski koledar *Naš koledar 2019*, ki je, podobno kot zbornik, opremljen s fotografijami kluba Fotovideo Trst 80.

Predstavitev je bila tudi lepa priložnost za srečanja med pesniki in pisatelji ter njihovimi založniki, a tudi za časnikarje, ki so na enem samem mestu lahko zbrali dragocene podatke in izjave o sedanjem utripu zamejske slovenske literarne ustvarjalnosti.

Nina Pahor

Najboljši knjižni prvenec na sejmju

Med nominiranci za najboljši slovenski knjižni prvenec je bil na slovenskem knjižnem sejmju v Ljubljani tudi naš sodelavec Primož Sturman s svojo knjigo *Gorica je naša*, ki je izšla pri založbi Litera. Ob njem sta bili nominirani še Mojca Širok z romanom *Pogodba* ter Eva Markun s knjigo *Menažerija*. Žirija v sestavi Denis Škofic, Goran Dekleva ter Maja Šučur je nagradila Evo Markun. Iskreno čestitam!

SNG Nova Gorica / Premiera predstave za otroke: Smrčuljčica Tudi moderno kraljično premami ljubezen!

Kako je bilo, ko je kraljično po trdnem stoletnem spanju zaradi uroka hudobne vile zbudil kraljevič, so otroci spoznali v četrtek, 22. novembra 2018, ko je bila v mali dvorani Slovenskega narodnega gledališča Nova Gorica premiera uprizoritev nove predstave za otroke, *Smrčuljčica*. Predstava se navezuje na znani motiv speče kraljične, Trnuljčice, kot sta jo opisala imenitna pravljicarja z bujno domišljijo, brata Grimm, pa tudi na slikanico sodobne pisateljice Leah Wilcox, ki je svojo pravljico *Smrčuljčica*, po kateri nosi ime predstava, zasakala malce drugače. V njej se je nagajivo poigravala prav s tem, kako je speča deklica reagirala na kraljevičev poljub. Dramaturginja Ana Duša in režiserka Tjaša Črnigoj sta dva motiva strnila v dramski tekst in še dodatno "zapletli" dogajanje, da bi vanj čim zanimivejše in magnetno vpletli tudi male gledalce.

Foto SNG Nova Gorica / Peter Uhan

Tako je v režiji Tjaše Črnigoj, predstavnice najmlajše generacije slovenskih gledaliških ustvarjalcev, nastala taka predstava, ki povsem preobrne pravljичne situacije. Emancipacija ženske se je tako preselila tudi v pravljico! V prvem delu igre otroci spremljajo pripoved znane pravljice o speči kraljični in dobri vili, ki že sto let bdi nad njenim spanjem. Prav z vilo so mali gledalci ob koncu dobro poznane pripovedi o Trnuljčici odšli za zadnjih deset minut do prihoda kraljeviča, ki naj bi s poljubom zbudil prelepo, a grdo smrčeco deklico.

Kraljevič res pride, oblečen v viteški oklep, s čelado na glavi in mečem v rokah, saj misli, da bo moral umoriti zmaja. Iz gradu namreč prihajajo strašljivi zvoki, ki se jih boji le na videz pogumni vitez. Kar nekaj časa ga mora vilo in z njo otroci v dvorani bodriti, da se vendarle odloči poljubiti spečo lepoticco. A ko se ta končno prebudi, ni nič vesela tega prebujenja in kraljevičev "slinasti" poljub ji vzbuja gnev. Pa tudi s svojo "baročno" roza oblekico ni zadovoljna in roza posteljico, ki ji jo je tako skrbno pripravila vilo. Nič ji ni pogodu (sanjsko pravljичno scensko – z dolgimi "nabranimi"

viča s poljubom. Ko vila skoraj obupa, se, kot v znani zgodbi, vendarle zagledata drug v drugega in zaljubita! Predstava je, vsaj na premierni uprizoritvi, popolnoma dosegla svoj cilj. V prvem pripovednem delu, ki ga ob pitju pripovedne čaja in zelo nadležnem kraljičnem smrčanju razvija vila, so otroci vsi prevzeti od pripovedi zaradi izredno privlačne interpretacije Marjute Slamič, ki zna s temperamentno, odlično igro ujeti vso njihovo pozornost. V drugem delu, ki je po zamisli avtorice koncertni, se otroci povsem razvijejo. Kar tekmujejo, kdo bo posredoval boljši namig za srečen razplet pravljice. Pri tem se pokaže njihov trezni smisel včasih povsem realističnega razmišljanja, ki preseneti celo odraslega gledalca. Nastopajočih mladih igralcev, Urške Taufer in Mitje Rupla, ki sta se iskriivo (predvsem Tauferjeva) vživela v trmoglavost Smrčuljčice in omahljivega, nič kaj možatega kraljeviča, pa različni nasveti malih gledalcev nič ne zmedejo. Do neke mere upoštevajo namige iz dvorane in gladko vodijo predstavo do srečnega konca ob prisotnosti modre vile, ki predstavlja "starejšo" bolj izkušene ljudi. Ti pa včasih le preveč vsiljivo skušajo po svoje usmerjati mlade na "prava pota". Sodeč po premierni in s tem tudi krstni uprizoritvi, čaka predstavo še veliko lepih doživetij in presenečenj, saj bo gotovo vsaka ponovitev zaradi sodelovanja otrok v dvorani pravi unikat!

zavesami v ozadju – in kostumografsko podobo je predstavi dala Tijana Todorović). Celotna oprema sobice se ji zdi "sladkobna" in neustrezna njenemu značaju. Ona je namreč sodobna, svobodna, želi odločati s svojo glavo, kaj in kako. Svoje nezadovoljstvo zapoje v odločnem raperskem tonu (avtor glasbe je Miha Petric). Vila zaman čaka na srečen razplet zgodbe. Marsikaj se še zgodi, tudi ob spontanem, živahnem, celo drznem in izzivalnem vpletanju otrok v dogajanje, preden se kraljična odloči, da bo še sama prebudila nezavestnega kralje-

Foto Maver

Vladka Tucovič Sturman

JEZIKOVNICA

52

Rebulov ali Rebulin?

V tokratni Jezikovnici bi se tudi jaz rada poklonila spominu pred kratkim preminulega slovenskega pisatelja, Alojza Rebule, čigar knjige, predvsem romana *Kačja roža* in *Zelena izgnanstvo*, sem brala že kot srednješolka in študentka, še zlasti h *Kačji roži* pa se vračam vedno znova. Vendar tu ne bom pisala o njegovi književnosti, pač pa rubriki primerno o jeziku. Z jezikovne strani se bom namreč lotila priimka spoštovanega pokojnega pisatelja, ki je slovnično še zlasti zanimiv, ko je treba iz njega tvoriti svojilni pridevnik ali ga sklanjati. Med branjem časopisnih člankov in poslušanjem radijskih in televizijskih prispevkov ob neljubem dogodku sem bila namreč prijetno presenečena nad pravilno rabo svojilnega pridevnika Rebulov.

Vprašanje, ki vam ga tokrat zastavljam, je torej, ali se svojilni pridevnik pravilno glasi Rebulov ali Rebulin. Pravilno je seveda Rebulov, zato Rebulov roman, Rebulova književnost in Rebulovo ustvarjanje. In zakaj ne Rebulin? Poglejmo. Priimek Rebula se od običajne besede, ki zaznamuje vrsto vina, rebulo, razlikuje zgolj po veliki začetnici. Pa vendar, beseda rebula je samostalnik ženskega spola, ki ga uvrščamo v 1. žensko sklanjatve (rebula, rebule, rebuli, rebulo, pri rebulu, z rebulo), in če želimo tvoriti svojilni pridevnik, bo to rebulin, npr. rebulina trgatve ali rebulin okus. Priimek Rebula pa je samostalnik moškega spola, uvrščamo ga v 2. moško sklanjatve, kamor sodijo besede moškega spola, ki se končajo s končnico -a, npr. vojvoda in računovodja. Te besede lahko sklanjamo kot besede 1. moške sklanjatve, pri čemer pridobijo tudi take končnice, kot če bi npr. sklanjati besedo fant (vojvoda je, vojvoda ni, vojvodu podarim, vojvoda vidim, pri vojvodu sem, z vojvodom odidem) ali – kar je pogostejše – kot besede 1. ženske sklanjatve (vojvoda, vojvode, vojvodi, vojvodo, pri vojvodi, z vojvodo). Bolj plastično si lahko to predstavljamo s sklanjan-

jem kakšnega imena ali priimka znanega Slovenca, kot sta bila Matija Čop (Matija Čop, Matije Čopa, Matiji Čopu, Matijo Čopa, pri Matiju Čopu, z Matijo Čopom) in Saša Vuga (Saša Vuga, Saše Vuge, Saši Vugi, Sašo Vugo, pri Saši Vugi, s Sašo Vugo). Naj vas pri tem ne zmoti, da pri sklanjanju imena Saša ne vemo, ali gre za žensko ali moškega, to namreč izvemo iz sklanjanja priimka, ki se pri moškem sklanja (Saša Vuga je bil pisatelj, Saše Vuge ni bilo več). Hm, res pa je, da se pri ženski priimek, ki se konča na -a, lahko tudi sklanja (npr. Marija Ščuka, Marije Ščuke), lahko pa tudi ne (Marija Ščuka, Marije Ščuka), kot je sicer običajno (Marija Novak, Marije Novak). Kakorkoli že, včasih za spol osebe, o kateri beremo, pač izvemo iz spremnega besedila oz. konteksta.

Vrtno se k svojilnemu pridevniku Rebulov. V slovenščini je pravilno tvoriti svojilni pridevnik moškega spola iz tovrstnega priimka na tak način: Rebulov, Vugov, Švarov, Štokov, Ščukov, ne pa Rebulin, Vugin, Švarin ali Štokin in Ščukin. V slovenščini podobnih jezikov je drugače. Tako bo književnost velikana hrvaške književnosti, Miroslava Krleža, v hrvaščini Krležina književnost (po naše Kreleževa), srbski gledališki festival, ki se imenuje po srbskem dramatikju Jovanu Sterijju Popoviću, pa bo v srbsčini Sterijino pozorje (po naše Sterijevo).

V našem primeru pa si velja zapomniti, da je pravilno Rebulova knjiga, ne pa Rebulina, in da lahko priimek Rebula sklanjamo po 1. moški (Rebula je bil, Rebula na žalost ni več) in običajnejši 1. ženski sklanjatvi (Rebula je bil, Rebule žal ni več).
Doc. dr. Vladka Tucovič Sturman na Oddelku za slovenistiko Fakultete za humanistične študije Univerze na Primorskem (Koper) izvaja pravopisne in lektorske vaje. Jezikovna vprašanja, o katerih bi radi brali v Jezikovnici, ji lahko pošljete na e-naslov: vladka.tucovic@ths.upr.si ali na uredništvo Novega glasu.

Kratke

Moj Rai

Predstavitelj knjige Saše Rudolfa "Moj Rai" bo v Tržaškem knjižnem središču v petek, 7. decembra, ob 18.30. "V naglo spreminjajočem se času, ko je skoraj izključno sedanost v središču našega zanimanja, se mi je zdelo potrebno, da se spomnimo na dogodke preteklih desetletij. Zavestno sem izbral troje desetletij od 1960 do 1990 in jih opisal, kot sem jih doživil s pogledom najprej s tretjega nadstropja zelene palače na Trgu Oberdank in potem prav tako s tretjega nadstropja sedeža Rai v ulici Fabio Severo. Bil je to čas sprememb v vsakdanjem življenju, tehničnih novosti. In vendar se jih ne zavedamo, celo mi, ki smo jih doživljali, kaj šele mlade in mlajše generacije. Vse preveč pozabljamo na novejšo zgodovino, ko ponavljamo, namesto da bi se izognili pred desetletji zagrešenim napakam. Predvsem pa sem želel poudariti pomen in neskončno ljubezen do slovenske besede ob zavedanju nevarnosti vdora sosednjega jezika in prvin, besednih, sintaktičnih in melodičnih. Iz ljubezni do materinščine izvira tista skrb, ki je včasih celo pretirana, ker v podzavesti čutimo, da skušamo ohraniti nekaj, kar izginja. S pomočjo jezika organiziramo misel: dobro je poznati prevladujoči jezik, vendar materinščine ni moč zabrisati", pravi pisatelj Sandro Veronesi. "Moj Rai" bo v TKS predstavila Ivana Suhadolc, ki je tudi desetletja službovala v istem javnem radiotelevizijskem podjetju.

O Teritorialni obrambi in Ljubljanski banki še v Trstu

Odlična poznavalca arhivov slovenske politične policije, ekonomista in raziskovalna publicista mag. Igor Omerza in mag. Rado Pezdir iz Ljubljane bosta po predstavitvi 6. decembra "pod lipami" v Centru Bratuž v Gorici predstavila svojo skupno knjigo Kriminalni temelji Teritorialne obrambe in NLB še v Društvu slovenskih izobražencev v Trstu, in sicer v ponedeljek, 10. decembra, ob 20. uri v Peterlinovi dvorani. Avtorja sta na platnico zapisala: Šokantna razkritja ob 50-letnici Titove TO. S tem sta se dokumentirano vključila v polemike o resničnem značaju nekdanje Teritorialne obrambe, ki jo predstavniki kontinuitete prikazujejo kot predhodnico sedanje Slovenske vojske in celo za enoto, ki je utirala pot slovenski osamosvojitvi. Takim pogledom se je uprl sam predsednik države Borut Pahor ter bil zato deležen grdih napadov.

Avtorja z dokumenti rušita tudi mit, da je Ljubljanska banka pod Nikom Kavčičem vzpostavljala elemente ekonomske državnosti. V obeh primerih – je zapisano v čisto sveži knjigi Igorja Omerze in Rada Pezdirja – je šlo za ustanovi, ki sta nastali v interesu takratnega režima, pa še to v povezavi s hudim gospodarskim kriminalom in osebnim okoriščanjem. Zaradi tega je sodstvo v Ljubljani dobrih deset let vodilo preiskavo in postopke proti načelnikom Udbe, direktorju Ljubljanske banke in vodstvu Teritorialne obrambe, vendar po sklepu komunističnega vodstva ni prišlo do nobenih obsodb in doslej nobena vest o aferah ni prišla v javnost.

Odobren pristop občine Trst k deželni mreži za uporabo slovenskega jezika v krajevnih upravah FJK

Občinski odbor je s sklepom št. 596 z dne 26. novembra soglasno odobril pristop občine Trst k deželni mreži za uporabo slovenskega jezika v krajevnih upravah v Deželi Furlaniji Julijski krajini na podlagi člena 19, 2. odstavka deželnega zakona št. 26/2007. To bo omogočilo ugodno rešitev problemov z delovanjem občinskega okenca za pripadnike slovenske manjšine, s prevajanjem uradnih aktov, in kar je še najbolj pomembno, s prevajalskimi službami na sejah rajonskih svetov in tam, kjer je prevajalska služba predvidena. Podpisana občinska svetnika izražata veliko zadovoljstvo, da bodo končno rešene težave s prevajalsko službo v rajonskih svetih, na katere sta že dolgo opozarjala predsednika vzhodno in zahodnokraškega rajonskega sveta kot tudi podpisana občinska svetnika s številnimi posegi pri občinskih uradih in odborniku za osebje Lobiancu. / Valentina Repini, Igor Svab

Mednarodni arhivistični posvet v Trstu
Tudi zasebno gradivo je zelo pomembno

V ponedeljek, 19. novembra, je v Trstu potekal mednarodni arhivistični posvet, ki ga je organiziral Mednarodni inštitut za arhivske vede iz Trsta in Maribora. Omenjeni inštitut je bil ustanovljen pred dvajsetimi leti in deluje pod okriljem Državnega arhiva v Trstu in Univerze v Mariboru. Na mednarodnem dvodnevem posvetu so predavali ugledni gostje mednarodnega kova. Letošnja osrednja tema so bili zasebni zgodovinski arhivi. Zelo zanimiv je bil poseg Dieterja Schlenkerja, direktorja zgodovinskega arhiva Evropske unije. Predavatelj je podal svoje poglede, pridobljene med vzpostavljanjem komunikacijske strategije za zgodovinski arhiv Evropske unije (Historical Archivistica of the European Union) v Firencih. Avtor je raz-

mišljajal, kako ključna sporočila edinstvenega nadnacionalnega evropskega arhivskega gradiva

interpretirajo po poslanstvu. Njegov poseg prav tako razkriva, kako prepoznati posebno evropsko ciljno publiko za arhive in druge ključne elemente komunikacijske strategije za

Vrhovna sodnica Barbara in Jan Zobec imata za sabo že dolgo izkušenj in sta o stanju pravosodja, demokraciji ter vplivu, ki ga ima totalitarni režim na današnjo družbo, že večkrat javno spregovorila. Tokrat sta bila gosta Društva slovenskih izobražencev.

Jan Zobec je strokovnjak za civilno pravo. Služboval je v Ljubljani in Kopru, leta 2003 postal vrhovni sodnik, od leta 2008 do 2017 ustavni sodnik, nato pa se je vrnil na civilni oddelek Vrhovnega sodišča. Barbara Zobec pa je strokovnjakinja za kazensko pravo. Bila je zaposlena na temeljnem, okrožnem in višjem sodišču, od leta 2002 pa je vrhovna sodnica na kazenskem oddelku Vrhovnega sodišča.

Najprej se je Jan Zobec zahvalil za gostoljubnost v čudovitem Trstu, ki je slovenski ponos, in dodal, da slovensko sodstvo žal to ni ... V vsaki družbi je sodstvo imunski sistem, ki nevtralizira vse konflikte in jih mora rešiti tako, da prinaša mir, ker družba lahko samo tako napreduje. Dejal je, da Slovenija v zgodovini ni imela priložnosti užiti demokracije, zlasti ne vladavine prava. Avstro-Ogrska je bila pravna država; spoštovala je pravo, vendar je to delovalo absolutistično, ni bila ustavna demokracija. V Jugoslaviji je bila ustava vsiljena, po vojni pa je bilo še slabše, saj so bile v totalitarizmu človekove pravice sistematično kršene in so živeli v

diktaturi proletariata. Slovenski narod torej nima vrednote ustavne demokracije do osamosvojitve, ko so se začeli na novo učiti. Temeljni problem Slovenije je, da večina prebivalstva tega ni mogla tako hitro ponotranjiti, ker ni

imela zunanje podpore. Kdor je hudo kršil človekove pravice v prejšnjem režimu, se je vseeno prebil na sam vrh in jih spet kršil. Vprašanje je, kako globoke rane so pustili totalitarizmi na nacionalnem telesu ...

Foto damij@n

Barbara Zobec je v Peterlinovi dvorani povedala, da je bilo stanje boljše v drugi polovici osemdesetih letih, ko ni bilo političnih delitev, saj če se je hotela Udba koga rešiti, ni tega delala preko sodišča, temveč na drugačne načine. Kar pa se je presojalo, je bilo skladno z zakonom. Tako Barbara kot Jan sta vpletena v postopke, ki so se postavili po robu pojavom iz polpretekle zgo-

nila se je prvega srečanja s tovrstnimi procesi, in sicer na "logaško klavnico", ko so novinarji v obdobju komunizma pisali o povojnih pobojih v Logatcu in o tem, da je komandant mesta natak domobrance na kline v klavnici. Ker je bil še živ, jih je tožil. Novinarji so šli v dokaz rešnice in predlagali zaslišanje prič. Novinarji so bili oproščeni, zadeva pa potrjena. Huda reč je bila za Barbaro Zobec tudi zadeva Uhrnik. Obsojen je bil za umor sovaščana v nekem majhnem dolenskem kraju. Bil je delavec v tovarni v Nemčiji, žena in otroka pa so ostali doma. Bil je idealna žrtev za proces. Odsedel je za-

sentni lahko pokličejo na telefonski številki 040 7784358 ali 040 7784281 ali pustijo sporočilo na telefonski tajnici 040 7784484 ali napišejo email na programi.slo@rai.it ali napišejo sporočilo na facebook stran Iz domače zakladnice. Koncert bo Radio Trst A prenašal v živo: prisluhnili mu boste lahko po radijskih sprejemnikih ali po streamingu radija na spletni strani www.sedefzfk.rai.it. Toplo vabljeni!

porno kazen, medtem je žena umrla, otroka sta bila prepuščena sama sebi, on pa je hotel dokazati, da ni kriv in je prosil za brezplačno pravno pomoč. Preko zahteve za varstvo zakonitosti zoper sklep o zavrženju obnovi postopka zaradi nove priče je bil postopek zoper njega odložen, otrokoma in njemu pa so priznali odškodnino. Vrhovna sodnica je spregovorila tudi o primeru Novič in na koncu dejala, da za končno obsodbo ne more zadoščati neko intimno prepričanje sodnika.

V drugem delu večera je Jan Zobec spregovoril o zadevi Patria, s katero se je srečal kot ustavni sodnik in ostal šokiran, saj primer sploh ne bi smel priti na sodišče. Človeka je namreč mogoče obsoditi samo za konkretno dejanje, ki pa ga tam ni bilo. Takratni predsednik vlade je sprejel obljubo določenega denarnega zneska na neugotovljen način v korist svoji stranki. Tožilstvo ni zmoglo povedati, kdaj in kako je sprejel to obljubo. Zato je Zobec ostal brez besed, da se je to zgodilo na prvi in drugi stopnji ter celo na vrhovnem sodišču.

Na večeru je bil govor še o nede-lovanju pravne države, o lustraciji, legalizaciji zločinov in o tem, da, kar ni kaznovano in je dovoljeno, se lahko ponavlja – ne glede na spol, starost, veroizpoved in narodnost. Po besedah Jana Zobca: "Ker je preteklost neočiščena, sedanost je pa zmeraj samo destilat preteklosti, določa in determinira tudi našo sedanost, ki se lahko jutri ponovi. To je slab obet za prihodnost, zato si je treba prizadevati, da se civilno in pravno reši. Zločin proti človeštvu ni podvržen zastaranju. Odškodninsko lahko odgovarjajo dediči oz. potomci storilcev zločina".

Metka Šinigoj

Četrti koncert Iz domače zakladnice
Festivalski večer

V nedeljo, 9. decembra, se bo nadaljevala 3. koncertna sezona Iz domače zakladnice, ki jo prireja programski oddelek Radia Trst A. V Domu glasbe - Casa della Musica, v ulici Capitelli 3 v Trstu, bo ob 17.30 zaživel četrti narodno-zabavni koncert z naslovom Festivalski

večer. Oblikovali ga bodo trije zmagovalci najpomembnejših slovenskih narodno-zabavnih festivalov v letošnjem letu, to so: S. O. S. kvintet iz Slovenj Gradca (zmagovalec 43. mednarodnega festivala Graška Gora poje in igra in zmagovalec med klasičnimi kvinteti na 49. festivalu Ptuj 2018), Špad-

dobno, kar pa ni v skladu s perspektivnim razvojem modernih arhivov", je dejal direktor mednarodnega inštituta arhivskih znanosti Trst - Maribor. Profesorica Univerze v Mariboru Jelka Melik je predavala o pomenu in varstvu zasebnih arhivov v Sloveniji. "Kratek sprehod skozi osebne fondne in zbirke slovenskega državnega arhiva nam zelo jasno pokaže, kako so privatni arhivi zelo pomembni za celovit vpogled v narodno preteklost. Če želimo, da bi nam arhivi čim bolj pomagali razumeti dogajanja v preteklosti, se nikakor ne moremo zadovoljiti le z arhivskim gradivom državnih organov in organizacij", je povedala Melikova. Zasebno arhivsko gradivo namreč nudi popolnejšo sliko preteklosti, saj javno arhivsko gradivo ne le dopolnjuje, ampak "večkrat pride do drugačnih gledanj na zgodovino in do preobratov, ko vzamemo v roke tudi dokumente iz zasebnih arhivov", je poudarila. Arhivisti kot varuhi ne le spomina, ampak objektivne stvarnosti, bi si morali zato prizade-

vati za dobro zakonsko varstvo arhivskega gradiva privatnih oseb, za domiselno iskanje in evidentiranje takega gradiva in tudi za uspešen prevzem zasebnega arhivskega gradiva. Profesor Stefano Allegrezza z univerze v Bologni je ugotavljal pojav digitalizacije privatnih arhivov in se spraševal, ali bodo sodobni privatni arhivi še sploh obstajali, kajti glavni del teh dokumentov je shranjen le v računalnikih. Med dvodnevni simpozijem, na katerem so nastopili mednarodni profesorji, raziskovalci in arhivisti, je prevladala skupna misel, da je danes zasebno arhivsko gradivo pomemben del vsakega arhiva, saj lahko vsebuje podatke o življenju in delu zgodovinskih osebnosti, ki sicer javnosti ne bi bili dostopni, velikokrat pa tudi dele arhivskega gradiva drugih oseb, družtev, političnih in gospodarskih organizacij, državnih organov in ustanov. Zasebno arhivsko gradivo je pomembno za kulturne in znanstvene raziskave.

Predstavitev knjige ledinskih imen

Nekoč je obstajal Boliunz

V prostorih očinskega sprejemnega centra rezervata Doline Glinščice so v petek, 30. novembra, ob veliki udeležbi radovednih vaščanov, predstavili novo publikacijo domačih raziskovalcev. Knjiga nosi naslov *Nekoč je obstajal Boliunz* – Spomini na stara krajinska imena katastrske občine Boljunec. Avtorji so kulturni delavci Silvester Metlika, Stojan Glavina in Silvano Pobega, ki velik del prostega časa namenjajo negovanju vaške zgodovine. Zanimiva knjiga zaobjema metodološko raziskovalno delo, ki je dobilo odobravanje zgodovinarja Alekseja Kalca in tudi ravnatelja Slori-ja Devana Jagodica. Raziskovalna dejavnost je trajala kar nekaj let in avtorji so jo opravljali z veliko natančnostjo in poštvalnostjo. Eleganten izgled publikacij je ustvaril Silvano Pobega, ki je po poklicu oblikovalec.

Raziskovanja so potekala v državnem arhivu v Trstu, v tržaškem diplomatskem arhivu, v fototeki tržaške občine, v arhivu Ente zona industriale, v Odseku za zgodovino in etnografijo NSK v Trstu, v Slovenskem etnografskem muzeju v Ljubljani, v arhivu Societa' alpina di Trieste. Metlika je med predstavitvijo povedal, da je boljunsko geografsko področje nekaj posebnega. "Če so drugod šla imena v pozabo, je pri nas še huje, ker so v drugi polovici prejšnjega stoletja fizično od-

stranili naše kraje. Kjer je tovarna velikih motorjev, so popolnoma spremenili krajino, odstranili so polovico griča Sv. Roka. Zato je ta knjiga ključnega pomena za nove generacije, ki naših krajev niso in ne bodo več videli v prvotni obli-

Foto damj@n

ki", je pojasnil Silvester Metlika. Naslov knjige nosi sporočilo za vas, ki je nismo videli, ki ne obstaja več. Vsi trije ustvarjalci te knjige so vaščani in jih povezuje skrb za ohranitev vaške kulturne dediščine in izročila, ki se pretaka iz roda v rod. Vsi trije so videli tisto, kar novim generacijam ni bilo dano videti, zato so avtorji pripravili tole publikacijo, ki jo je izdala Srenja Boljunec.

Avtorji Silvester Metlika, Stojan Glavina in Silvano Pobega so se po končani obvezni šoli zaposlili ter se izučili poklica. Silvester je postal električar, Stojan mehanik, Silvano pa tiskar. Zdaj so v pokojju in jih povezuje radovednost; veseli jih zgodovinsko raziskovanje.

Silvester je že kot mlad fant deloval v Mladinskem domu v Boljuncu in mu predsedoval. Bil je organizator številnih večerov in zgodovinskih razstav. Zelo pomembna je bila raziskava o vodnih mlinah na reki Glinščici. V lan-

skem letu je tudi predstavil raziskavo o boljunskih priimkih od srednjega veka do današnjih dni, sestavljen je rodovnik vseh vaških družin od leta 1850 do danes. Bil je tudi prvi predsednik obnovljenega odbora boljunske srenje, ki je bila tudi prva, ki je na Tržaškem izpeljala z dolinsko občino postopek tranzicijske pogodbe – vrnitve nekdanje srenjske lastnine. Metlikova je zasluga, da je Republika Slovenija vrnila boljunski srenji podržavljena zemljišča. Pred letom dni je bil imenovan za viteza Republike Italije za zasluge na humanem področju.

Stojan Glavina je strasten planinec in je bil večleten odbornik Slovenskega planinskega društva in večleten tajnik boljunske sren-

je. Je izreden poznavalec rezervata doline Glinščice in njenega okolja. Za to knjigo je podrobno raziskal in ovekovečil politične meje boljunske srenje. Odkril je tudi vsa zakrita vojna zaklonišča in jarka iz obdobja prve svetovne vojne v dolinski občini. Pripravil je razstavo o padlih boljunskih vojakih med prvo svetovno vojno.

Silvano Pobega je prosvetni delavec in soustanovitelj Kulturnega društva F. Venturini pri Domju. Kot tiskar je sodeloval s profesorjem Merkujem in drugimi pomembnimi avtorji pri oblikovanju knjižnih izdaj. Po upokojitvi se je posvetil raziskavam v fotografiskih arhivih. Njegova želja je ustanoviti dokumentarni etnografski arhiv vasi.

Avtorji si želijo, da bi s pomočjo slikovnega gradiva, ki je v knjigi, na čim bolj nazoren način predstavili izbrisano kulturno dediščino Boljunca. Dvojezično publikacijo je v italijanski jezik prevedla Nadia Cibic, lektor slovenske izdaje je Božidar Premrl, za italijansko izdajo pa Enrico Halupca. Knjigo so izdali tudi s pomočjo Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu RS, Slori, ZKB, SSO in TAL Oil.

Med predstavitvijo je nastopil boljunski moški pevski zbor Fantje izpod latnika, ki ga vodi Manuel Purger. Dolinsko občinsko upravo je zastopal odbornik Franko Crevatin. Publikacija je na razpolago na sedežu boljunske srenje.

MAN

Obvestila

Področni svet za Trst in Milje vabi še posebno mestne vernike na pobožnost molitve rožnega venca (tudi v slovenščini) na praznik Brezmadežne, v soboto, 8. 12. 2018, ob 11.30 na trgu Garibaldi pri stebru z Marijinim kipom.

Na praznik Brezmadežne, v soboto, 8. 12. 2018, ob 16. uri bo v kapeli Marijinega doma v ul. Risorta 3 slovesen blagoslov s shodom članic Marijine družbe Marije Milostljive, ob sodelovanju pevcev združenega pevskega zbora ZCPZ – vabljeni vse Marijine častilke in častilci.

Društvo slovenskih izobražencev vabi v ponedeljek, 10. decembra, v Peterlinovo dvorano v ul. Donizetti 3 v Trstu na srečanje o knjigi Kriminalni temelji Teritorialne obrambe in NLB. Predstavila jo bosta avtorja, ekonomista in raziskovalna publicista Igor Omerza ter Rado Pezdir. Začetek ob 20. uri.

Področni svet Pastoralnega središča za Trst - Milje in Vincencijeva konferenca vabita ob prihajajočem Božiču na obisk gostov v domu za starejše ITIS, ul. Pascoli 31, v

torek, 11. 12. 2018: v cerkvi v I. nad. (z dvigalom na oddelek Margherita, nato levo) bo ob 16.10 molitev rožnega venca, nato ob 16.30 sv. maša, ki jo bo daroval g. Tomaž Kunaver ob somaševanju g. Klementa Zalarja, sodelujejo pevci zbora od Sv. Vincencija, skavti in skavtinja - po maši prijateljsko druženje.

Darovi

Za rojansko glasilo Med nami daruje Sonja Ukmar 20 evrov.

Za Vincencijeva Konferenco so darovali: Vera Puntar 10 evrov, Alojz Debelis 10 evrov, Savo Kunja v spomin na teto Viktorijo Kaligarič Cunja 100 evrov.

Misijonski krožek Rojan je prejel: za slovenske misijonarje N. N. 50 evrov; za p. Pedra Opeko – Madagaskar Marija Pirjevec 70 evrov.

Darove lahko nakažete tudi na: ZADRUŽNE KRAŠKE BANKE
IBAN: IT22 L089 2802 2010
2000 0086 948
Codice BIC: CCTSIT2TXXX
Misijonski krožek Rojan
ul. Cordaroli 29
34135 Trst

TRŽAŠKO KNJIŽNO SREDIŠČE
in GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA
vabita na predstavitev

**KNJIŽNE ZBIRKE GMD
ZA LETO 2019**

v torek, 11. decembra 2018, ob 18. uri

v Tržaškem knjižnem središču na Oberdankovem trgu 7

Ob 45. obletnici poimenovanja Na Colu prvo srečanje Gradnikovih šol

Vsak narod ljubi svojo šolo, je uvodoma poudarila ravnateljica Marina Castellani na prisrčnem dogodku ob 45. obletnici poimenovanja osnovne šole na Colu po pesniku Alojzu Gradniku, dogodek je bil v petek, 30. novembra. Ravnateljicino trditev lahko nedvomno prenesemo na odnos, ki ga prebivalci občine Repentabor imajo do svoje osnovnošolske ustanove. Svoječas so jo namreč poimenovali po pesniku iz Medane, ki je v svojem umetniškem zanosu pero narav-

nal tudi v smer otroškega sveta. Otroške pesmi je namreč zbral v zbirki *Narobe svet*, ki ga je lani izdalo Založništvo tržaškega tiska. V spomin na to knjigo so ob tej priložnosti pred vhomom v šolo postavili spominsko obeležje, ki ga je izdelal umetnik Igor Škarab. Odkritje obeležja je bilo le ena izmed toliko kulturnih točk scenarija, ki so ga oblikovali učenci šole v sodelovanju s sošolci drugih dveh šol, ki sta prav tako poimenovani po

Njegov lik je bila rdeča nit; spenjal je posamezne recitacije pesniških poezij v izvorniku in italijanskem prevodu Darie Betocchi in pokojne Fedore Ferluga Petronio, pevske točke z glasbitvami Gradnikovih poezij Jane Drasič, Pavleta

velikem pesniku. Lani so po Alojzu Gradniku poimenovali šolo na Dobrovem, šolo v Števerjanu pa že leta 1982. Briški pesnik za briške otroke. Pesnika imajo še kako radi na Colu, ki je bilo prizorišče prvega srečanja Gradnikovih šol.

Merkuja in Mirana Košute. Dogodek so spremljali številni gostje, med njimi tudi domači župan Pisani, župan pobratene občine Logatec Berto Menart in Gradnikov vnuk Marko, ki je bil kot otrok pred 45 leti na svečano sti ob poimenovanju šole.

Gabrovec zaskrbljen za usodo uslužbencev Kaj bo s štivansko papirnico Burgo?

Štivanska papirnica Burgo je pomemben industrijski dejavnik za širše območje, ki se razteza med goriško in tržaško pokrajino, saj neposredno zaposluje približno 350 ljudi, število pa narase do 500, če upoštevamo druge povezane ekonomske dejavnosti. "Upravičeno smo zato zelo zaskrbljeni zaradi negotove prihodnosti njenega delovanja, saj ostaja proizvodna strategija podjetja dokaj nejasna. Že v naslednjih dneh pa bi lahko skoraj 100 zaposlenih dobilo odpo-

ved", opozarja deželni in občinski svetnik Slovenske skupnosti Igor Gabrovec. Industrijski obrat pri Devinu leži na zelo posrečeni strateški poziciji, saj je povezan z železnico, pristaniščem in cestami na vse glavne tovorne smerne severovzhodne Evrope. Štivanska tovarna se je do nedavnega lahko ponašala z dvema izmed štirih najmočnejših proizvodnih linij koncerna Burgo. Med dodatnimi proizvodi prihaja iz Štivana tudi lesena zmes. Ob tem sta v papirnici še dve turbini na plinski pogon s skupno zmogljivostjo 100 MW/h električne energije. Kljub temu je od 2001 do danes papirnica izgubila eno od prvotnih treh proizvodnih linij in več kot 400 delavcev. Tisti pa, ki ostajajo, že vrsto let prispevajo s t. i. solidarnostnimi pogodbami, skrajšanimi urniki in raznoraznimi samoobrambnimi ukrepi. Uslužbenci so v vseh teh letih pokazali najboljšo dobro voljo in poštvalnost pri iskanju rešitev in usklajevanje med proizvodni-

luči naj se čim prej konča postopek ocenjevanja načrta o sežigalnici, ki - pa naj bo pozitivno ali negativno - je trenutno predmet temeljite študije o okoljevarstvenih učinkih. Krajevne uprave so bile lastnikom družbe Burgo vedno na razpolago in jo marsikdaj tudi podprle in prav gotovo so po tej poti še pripravljene nadaljevati. Potrebni pa sta vzajemni odkritost in resnost, saj imajo tako uslužbenci in občani kot javne uprave pravico, da vedo, kateri so daljnoročni nameni podjetnikov in če je načrtovana reorganizacija proizvodne linije sploh gospodarsko vzdržna glede na okoljsko 'žrtvovanje', ki ga zahteva. To je osnova dogovarjanja, brez katere politika lahko naredi zelo malo", pravi deželni in občinski svetnik SSK Igor Gabrovec.

Slovensko dobrodelno društvo Dva razpisa za študentske nagrade

V spomin na javnega delavca in mecena Mihaela Flajbana Slovensko dobrodelno društvo v Trstu tudi letos, 32. leto zapored, razpisuje natečaj za študijske nagrade, namenjene univerzitetnim študentkam in študentom slovenske narodnosti iz Furlanije Julijske krajine. **REDNI RAZPIS ZA NAGRADO "MIHAEL FLAJBAN"** Maturantu ali maturantki, ki se je letos vpisal oz. vpisala v prvi letnik univerze, bo SDD podelilo nagrado, ki se bo ponavljala vsa leta študija, če bo dobitnik redno študiral. Komisija bo o tem odločala na podlagi potrdila o zahtevanih in opravljenih izpitih. Prosilci morajo do 15. januarja

2019 poslati po navadni pošti ali predložiti na sedežu Slovenskega dobrodelnega društva (uradne ure so ob četrtkih od 16. do 18. ure) naslednje dokumente: a) prošnjo, naslovljeno na Slovensko dobrodelno društvo, ki naj vsebuje osebne podatke, število družinskih članov, izčrpno sliko o opravljenem študiju, o kulturnem in športnem udejstvovanju ipd.; b) potrdilo ISEE; c) potrdilo o vpisu na univerzo; d) potrdilo o opravljenem zrelostnem izpitu z oceno; e) navedbo lastne telefonske številke in elektronskega naslova. **Prejemniki nagrade iz prejšnjih let morajo do 15. januarja 2019 predložiti potrdilo o predpisanih in opravljenih izpitih ter fotoko-**

piji prve strani univerzitetne knjižice (indeksa) in potrdila o plačilu univerzitetnih pristojbin za leto 2018-19.

Enkratne nagrade:

Poleg glavne nagrade bo SDD v mejah svojih možnosti podelilo eno ali več enkratnih nagrad ("una tantum") tudi drugim proslilcem vseh letnikov, pri čemer bo upoštevalo njihove zasluge in potrebe. Prosilci za enkratne nagrade, ki niso vpisani v prvi letnik univerze, naj prošnji, ki jo morajo oddati do 15. januarja 2019, priložijo potrdilo o predpisanih in opravljenih izpitih, potrdilo ISEE, fotokopiji prve strani univerzitetne knjižice (indeksa) in potrdila o plačilu univerzitetnih pristojbin za leto 2018-19.

NAGRADA "IRENA SREBOTNJAK" V spomin na svojo dolgoletno odbornico je Slovensko dobrodelno društvo tudi lani razpisalo natečaj za enkratno študijsko nagrado "Irena Srebotnjak", ki je prednostno namenjena študentom ali študentkam likovne ali

glasbene umetnosti in se podeljuje vsa leta študija (največ pet), če dobitnik redno študira.

Tudi lanski dobitnik te nagrade mora do 15. januarja 2019 predložiti potrdilo o predpisanih in opravljenih izpitih ter fotokopiji prve strani univerzitetne knjižice (indeksa) ter potrdila o plačilu univerzitetnih pristojbin za leto 2018-19.

Upravni odbor SDD bo imenoval ocenjevalno komisijo, ki bo pregledala vse predložene prošnje ter na podlagi dokumentov in notranjega pravilnika sestavila prednostno lestvico. Upravni odbor bo na podlagi prednostne lestvice določil dobitnike nagrad. Odločitve upravnega odbora so dokončne in brezprizivne. Za akademsko leto 2018-19 znašata glavna nagrada in nagrada "Irena Srebotnjak" po 1500 evrov za prvi letnik in 1500 evrov za vsak poznejši redni letnik.

Enkratne nagrade "una tantum" znašajo 500 evrov.

Upravni odbor SDD

Palača Antonini v Vidmu / Posvet

“Kultura in teritorij: Ideje in resursi za razvoj krajev na obrobju”

O vrednotenje pozitivnih značilnosti obmejnega območja in krajev na obrobju ter razvoj edinstvenih priložnosti, ki jih ti ponujajo; izvajanje novih mrežnih projektov, ki imajo pozitiven vpliv na gospodarstvo, demografska nihanja, kulturo in družbo; boj proti marginalizaciji. O tovrstnih tematikah je tekla beseda na posvetu z naslovom *Kultura in teritorij: Ideje in resursi za razvoj krajev na obrobju*. Srečanje, ki je potekalo na sedežu videmske univerze v palači Antonini, je privabilo številno občinstvo. Priredili so ga v sklopu projekta z naslovom

Zaupati čez mejo: Darko Bratina med sociologijo in filmom. Vodilni partner projekta je bilo društvo Kinoatelje iz Gorice. Prireditelj posveta je bil Cantiere Friuli, ki je srečanje uvrstil v delavnico In corso d'opera (Odpri delavnico). Cilj posveta je bil primerjati sedanje in pretekle izkušnje in dobre prakse na območju Nadiških dolin, Zgornjega Posočja, Karnije in Piemonta. Čeprav so si ta območja med seboj zelo različna, se njihovi prebivalci že desetletja srečujejo s podobnimi problematikami. Posvet se je začel s predvajanjem filma z naslovom *Langa*

che muore (Langa, ki umira), ki ga je v 70. letih prejšnjega stoletja režiral Giovanni Zanetti. Za fotografijo je poskrbel Livio Fusco, scenarij pa je napisal Darko Bratina. O dokumentarnem filmu je spregovoril sam režiser, sicer zaslužni profesor ekonomije na univerzi v Turinu. Spomnil se je obdobja, ki ga je Bratina preživel v Turinu, in Bratinovega raziskovanja družbenih in gospodarskih pojavov v 60. in 70. letih prejšnjega stoletja. Prof. Zanetti je izjavil, da je dokumentarni film na trenutke zelo daljnoviden, saj so se prebivalci Lang, kakor tudi prebivalci mnogih goratih

Z leve: Davorin Devetak, prof. Giovanni Zanetti, prof. Mauro Pascolini, Riccardo Ruttar in Ferruccio Clavora

predelov in krajev na obrobju, v preteklosti srečevali s podobnimi težavami, kot jih imajo še danes. Počutili so se izključene iz družbenega sistema, izrinjene iz skupnosti, v kateri živijo. Pogosto so bili žrtve spekulantskih načrtov za razvoj masovnega turizma in so veliko trpeli zaradi pomanjkljivega gospodarskega razvoja.

Pobudo za takšno zasnovo je dalo društvo Kinoatelje in predlagalo, da se seminar *Kultura in teritorij*, v okviru projekta *Zaupati čez mejo: Darko Bratina med sociologijo in filmom* vključi v omenjeno pobudo videmske univerze. Zato sta uvodne besede izrekla Mauro Pascolini, koordinator delavnice Cantiere Friuli, in Davorin Devetak v imenu Kinoateljeja, ki je vodilni partner projekta. Zanettijevo pričevanje o turinski izkušnji in avtorsko-sociološkem doprinosu Bratine k filmu sta dopolnila Ferruccio Clavora in Riccardo Ruttar kot nekdanja raziskovalca na Slovenskem raziskovalnem inštitutu v Čedadu. Izpostavila sta njegovo podporo in prijateljsko pokroviteljstvo glede raziskovalnega dela na terenu v Benečiji.

Med pomenljivimi posegi je bil tudi govor, ki ga je imel rektor videmske univerze Alberto F. De Toni. Med drugim je povedal: “Današnji dogodek v spomin na Darka Bratino, intelektualca, ki je marsikaj storil za našo deželo, pa tudi za širše območje, je za našo univerzo spodbuda k večji vključenosti v okolje, v katerem ta ustanova deluje. S tem srečanjem namreč želimo spodbuditi dialog in čezmejno izmenjavo dobrih praks”. Rektor je še poudaril, da je osrednja tematika posveta sicer upadanje števila prebivalstva v krajih na obrobju. Ta pojav je značilen predvsem za gorate predele Furlanije, za Nadiške doline in za vasice ob meji, tako na italijanski kot na slovenski strani, zato je ugotovil, da “običajne storitve v takih krajih stanejo 20 % več kot v

večjih mestih. Če želimo izboljšati sedanje stanje, se moramo nujno opreti na raziskavo, ki upošteva tudi gospodarske dejavnike. Na srečo se z uporabo digitalne tehnologije tudi kraji na obrobju prebija v ospredje”. Ob koncu je dodal: “Kraji na obrobju ne potrebujejo zgolj kulture in zaščite manjšinskih jezikov, nadvse pomemben je razvoj primarnega, sekundarnega in terciarnega sektorja nasploh. Kulturo je treba nujno približati gospodarstvu, drugače bosta ta dva pola še naprej nezdružljiva in se ne bosta razvila”.

ciologije kulture in komunikacije, ki zastopa videmsko univerzo v partnerstvu projekta *Zaupati čez mejo*, je vodil drugi del seminarja, na katerem so spregovorili tudi Joško Sirk, podjetnik v turističnem sektorju na območju goriških Brd (lastnik posestva La Subida v Krminu), Stefano Del Medico, zaposlen na oddelku za prostorsko načrtovanje metropolitanske občine Rim XV, in Donatella Ruttar, koordinatorica projekta *Postaja Topolove - Stazione Topolo*. Ta projekt so začeli izvajati pred petindvajsetimi leti in združuje umetnostno razi-

Z desne: prof. Giovanni Zanetti, rektor videmske univerze Alberto F. De Toni, prof. Nicola Strizzolo in Bratinova asistentka na tržaški univerzi Cristina Novelli Quadrioglio (foto Davorin Devetak)

Sledila je razprava, na kateri so sodelovali predstavniki različnih gospodarskih panog na obmejnem območju, od umetnostnih do dejavnosti s področja okolja in turizma. Razprave so se udeležili tudi koordinatorji novoustanovljenega grozda za čezmejno sodelovanje, ki združuje enainvajset italijanskih občin v deželi Furlaniji Juljski krajini in štiri slovenske občine iz goriške regije. Ustanovitelji grozda podpirajo skupne interese prebivalcev v dolinah reke Tilment, Soče, Nadiže in Save ter oblikujejo skupno strategijo za izboljšanje družbenih in gospodarskih razmer na tem območju. Njihov glavni cilj je preprečiti izseljevanje prebivalstva in spodbuditi turistične dejavnosti. O tej problematiki sta spregovorila tudi Alan Cecutti, župan Občine Tipana, in Simon Škvor, direktor občinske uprave Občine Kobarid, ki je spregovoril v imenu koordinatorja dejavnosti na slovenski strani meje, kobaridskega župana Roberta Kavčiča.

Govor je bil tudi o dogodku Sweet Mountains, katerega pobudnik je piemontsko društvo Dislivelli v sodelovanju z drugimi sorodnimi organizacijami. Gre za nadvse zanimiv primer razvoja trajnostnega turizma v goratih predelih italijanskih dolin Piemonta in Doline Aosta. Zelo zanimive so tudi nekatere inovativne prakse, ki so jih uvedli na goratem območju na meji med Furlanijo Juljsko krajino in Slovenijo. Nicola Strizzolo, profesor so-

skovanje s turizmom in ponovnim naseljevanjem območja, ki je bilo do nedavnega skoraj popolnoma nenaseljeno. Projekt preučujejo na številnih italijanskih univerzah. Veliko študentov z različnih univerz (univerze Iuav, Ca' Foscari, Politehnične univerze v Milanu, univerze Roma 3 in številnih drugih univerzitetnih ustanov) je projekt celo izbralo za temo svoje diplomske naloge. Maša Klavora, vodja *Fundacije Poti Miru*, pa je imela govor z naslovom *Dediščina prve svetovne vojne in Poti miru kot priložnost za čezmejni razvoj*.

Sklepne misli sta podala Mauro Pascolini za Cantiere Friuli in Davorin Devetak za Kinoatelje. Predstavnika videmske univerze in organizatorja projekta, namenjenega Darku Bratini, sta izpostavila številne pozitivne izkušnje z območju na obrobju, ki so bila osrednja tematika srečanja. Za te kraje je namreč značilna velika biotska raznovrstnost. Seveda pa se zavedajo, da je treba še marsikaj izboljšati in da nas v prihodnje čaka še veliko dela.

“Pomembno je, da sodelujemo in si izmenjujemo ideje. To je neobhodno potrebno, če si želimo zagotoviti svetlo prihodnost, vključiti nove generacije v naše delovanje in ustvariti novo Evropo”, je pripomnil Pascolini. Davorin Devetak je še dodal, da je poglobitvega pomena, da s pridom izkoristimo vse dosedanje pozitivne izkušnje in da jih znamo tudi uspešno prenesti v neko drugo okolje.

Katja Ferletič

TAKI SMO (62)

Otroško delo, nasilje, upor in upanje v boljše življenje

20. novembra je bil svetovni dan otrokovih pravic, saj je deklaracija o otrokovih pravicah Generalna skupščina Organizacije združenih narodov sprejela 20. novembra 1959, natanko trideset let kasneje, leta 1989 v New Yorku, pa še konvencijo o otrokovih pravicah. S temi dokumenti so otroke opredelili kot imetnike posebnih pravic in zavezali države članice k zaščiti teh pravic. Poleg tega je svetovni dan otroka poziv vsem državam, naj uresničijo svojo odgovornost do mladih generacij, ustvarijo možnosti za njihov razvoj in sodelovanje v življenju skupnosti. Najpomembnejše pravice otrok so: pravica do življenja, zdravja, izobrazbe in igre, pravica do družine, obrambe pred nasiljem, pravica ne biti diskriminirani in pravica biti poslušani. Ta konvencija je dejansko eden najpomembnejših dosežkov mednarodnega prava v 20. stoletju, kljub temu pa so v svetu še vedno milijoni otrok vsako leto žrtve nasilja, in to povsod, v vsaki državi, kulturi in vseh družbenih slojih, kjer trpijo zaradi zlorab, izkoriščanja in nasilja. Nasilje ima lahko več oblik: trgovanje z otroki, poniževanje, telesne kazni, zaposlovanje v raznih oboroženih silah in krute tradicionalne prakse, kot so poroke mladih deklic in pohabljanje spolnih organov. Zlorabe se lahko dogajajo na domovih, v šolah in drugih institucijah. V mnogih državah sta telesno kaznovanje in spolna zloraba otrok še vedno zakonita in družbeno sprejeta, odraščanje v nasilnem okolju pa gotovo močno vpliva na razvoj, dostojanstvo ter fizično in psihično popolnost otroka. V takem okolju živijo še posebno otroci, ki so prisiljeni delati v nečloveških razmerah. Otroško delo ostaja eden najpogostejših vzrokov trpinčenja in izkoriščanja otrok. Najbolj razširjeno je v Afriki, Aziji in Latinski Ameriki, v državah v razvoju torej, ne pozabimo pa, da otroci delajo tudi v bogatih, razvitih državah. V rudnikih, tovarnah in na poljih opravljajo nevarna dela, ki ogrožajo njihov razvoj, tako so večkrat nižji in bolj suhi od vrstnikov. Ker uporabljajo ostra orodja in upravljajo stroje, ki niso primerni zanje, se jih veliko trajno poškoduje; izgubijo vid, sluh pa tudi ude. Vdihavajo pesticide in druge škodljive snovi in obolevajo za smrtonosnimi boleznimi. Delodajalci jih psihološko mučijo, pretepajo in večkrat tudi spolno zlorabljajo.

Tako nasilje je doživljal tudi mali Iqbal Masih, ki se je rodil leta 1983 v zelo revni krščanski družini v Pakistanu. Pri štirih letih ga je oče prodal proizvajalcu preprog, da bi poravnal dolg v višini 12 dolarjev, in tako je iz svojega otroka naredil sužnja. Iqbal je delal po 10-12 ur na dan, bil je z verigami privezan na statve, popolnoma podhranjen. Šest let je z drugimi nesrečnimi otroki vezal niti s svojimi malimi, hitrimi prsti, vendar

njegovo delo ni zadostovalo, da bi končno izplačal očetove dolge, zaradi tega je gospodar še slabše ravnal z njim. Leta 1992 je desetletni Iqbal skrivaj zbežal iz tovarne, da bi sodeloval pri pomembni manifestaciji za človekove pravice, ki so jo aktivisti organizirali v mestu. Ko se je vrnil v tovarno, se je odločil, da ne bo več suženj, gospodar pa ga je pretepel. Trdil je, da se je Iqbalov dolg še povečal, zato mu je popolnoma odvzel hrano. Končno so sestradanemu Iqbalu krajevni aktivisti, ki so se borili proti izdelovalcem preprog in suženjstvu nasploh, pomagali zbežati. Otrok pa ni pozabil na svoje sotrpine, postal je predstavnik vseh izkoriščanih in zlorabljenih otrok. Postal je slaven, ker so ga organizatorji vabili na pomembne konference o človekovih pravicah, na katerih je občinstvu pripovedoval svojo zgodbo. Bil je svetovno znan simbol boja proti otroškemu delu, ker je bil živa priča nečloveških razmer, v katerih živijo otroci v Pakistanu. Očitno pa je njegova slava povzročila jezo trgovcev in izdelovalcev preprog, ki so mu začeli groziti. Pripadniki kriminalne organizacije, ki je vodila dejavnosti v tovarnah preprog in zaposlovanje otrok-sužnjeve, so ga usmrtili v atentatu 16. aprila 1995, na Veliko noč, ko se je s kolesom iz bližnjega mesta vračal v domače naselje. Iqbal je bil star komaj dvanajst let, vendar njegov trud v boju za uveljavitev otrokovih pravic in

obrambe mladoletnikov, ki živijo v suženjstvu, ni bil zaman. Po njegovi smrti so svetovni mediji postali pozorni na tragedijo, ki jo predstavlja otroško delo, zlasti v pakistanski industriji. Tako so, zaradi mednarodnega pritiska in neutrudnega dela krajevnih aktivistov, pakistanski državni organi sprejeli vrsto ukrepov za zaščito otrok, vključno z zaprtjem več desetih tovarnih preprog, pri čemer so tisoče otrok končno rešili suženjstva. Kljub temu nam žal podatki mednarodnih organizacij pričajo o še vedno skrbi vzbujajočem stanju, v katerem živi veliko pakistanskih otrok: približno 12 milijonov in pol jih dela in upravnim organom je znano, da jih je v zadnjih šestih letih umrlo vsaj 60 na delovnem mestu, večina teh so bile deklice. Otroško delo je, ne samo v Pakistanu, pač pa tudi na svetovni ravni, vse bolj opazno zaradi množičnosti in pozornosti, ki mu jo namenjajo specializirane agencije Združenih narodov, mednarodne organizacije in državne oblasti. Gre za večplasten in zapleten pojav: v njem vidijo revne družine edini način preživetja, v nerazvitih državah pa se ohranja tudi globoko ukoreninjena miselnost, ki zapostavlja otroka in mu ne priznava nobenih pravic, njegovemu življenju pa daje zgolj tržno vrednost. Otroci ne morejo obiskovati šole, tako se ne morejo izobraževati in nimajo možnosti za uspešno življenje. Še naprej so jim kratene temeljne človekove pravice in okrnjeno je njihovo dostojanstvo.

Popravek

MoPZ Srečko Kumar iz Kojskega v Goriških Brdih je na 32. mednarodnem zborovskem tekmovanju in festivalu Praga Cantat 2018 v Pragi v konkurenci številnih vokalnih sestavov, prihajajočih iz 13 različnih držav z vsega sveta, osvojil v dveh različnih kategorijah tako srebrno kot tudi zlato priznanje. Torej zbor ni bil le srebrn, ampak tudi zlat. Iskreno mu čestitamo in se opravičujemo za napako.

December najbolj čaroben mesec z adventom in Božičem

Lokalne volitve končane, med novimi župani veliko novincev!

Mesec december že po tradiciji velja za najbolj čaroben čas v letu. Prinaša mir, hrepenenje in čustvenost v naša srca, doživljanje štirih adventnih nedelj ter pričakovanje bližnjega dneva Gospodovega rojstva. Slovenski škofje so na plenarnem zasedanju Slovenske škofovske konference, ki je bilo 26. in 27. novembra v Ljubljani, povabili vse katoličane, "naj tudi v letošnjem adventnem času dajo prednost duhovnim in družinskim vrednotam ter ne pozabijo, da se na Božič, 25. decembra, spominjamo Jezusovega rojstva in Svete Družine, ki je bila uboga in so jo preganjali. V družbi, ki se pretirano usmerja k porabništvu in nakupovanju, je pomembno, da se kristjani spominimo naših krščanskih izročil in obudimo molitve ob adventnem vencu, postavimo jaslice, si vzamemo več časa za družinske odnose ter odpremo srca ubogim in bolnim. Zato naj bo letošnji advent čas pričakovanja, pokore, odpuščanja, molitve, luči in upanja. Bližnje božične praznike praznujmo skromno in v zavesti, da je Bog blizu vsakemu človeku in da nas vedno znova vabi k miru in ljubezni". Slovenski škofje so na omenjenem zasedanju Slovenske škofovske konference tudi izrazili podporo generalnemu tajniku te konference, dr. Tadeju Strehovcu, ki je v sodnem postopku zaradi katoliških stališč o pravicah nerojenih otrok in pravice do javne molitve. Žal pa je praznične luči ob bližnjih velikih dneh in spominjanju na Jezusa zasenčil, simbolno vzeto, predsednik vlade Marjan Šarec, s pozivom državnim podjetjem, naj ne oglašujejo v opozicijskih medijih, ker da ti gojijo nestrpnost in sovražni govor. Naletel je na ostre odzive političnih in drugih nasprotnikov in mnenja, da je s pozicije politične moči zlorabil oblast za obračun z opozicijo. Njegov cilj naj bi bil najprej prepoved tednika Demokracija in televizijske postaje Nova24tv. Domnevno v Slovenski demokratiški stranki razmišljajo, da bi zoper Marjana Šarca vložili ustavno obtožbo. Udeleženci zasedanja Slovenske škofovske konference so pobudo premiera oziroma njegovih morebitnih navdihovalcev zoper oglaševanje v opozicijskih medijih razumeli tudi kot poskus omejevanja svobode izražanja ter veroizpovedi in vesti. Štirje mladi pravniki, neobremenjeni s politiko in ideologijo, so v

pismu slovenski javnosti zapisali, "da je izjava predsednika vlade o prepovedi oglaševanja v opozicijskih medijih najmanj neposrečena. Premier je s svojim pozivom prečkal Rubikon, in to ni dobro". Omenjeni štirje pravniki so tudi opozorili, "naj bo sovražni govor predmet dela sodišč, ne pa sestavljajo predmeta sodnih postopkov. Pri svobodi izražanja je dopustno vse, kar ustava, zakonodaja in sodna veja oblasti ne opredeljujejo kot nedopustno". V Združenju novinarjev in publicistov poziv predsednika vlade pojmujejo kot enega največjih pritiskov na medije v zadnjih letih. Takšen poziv nevarno spominja na polpreteklo obdobje cenzuriranja medijev, ki ga zdaj prenašajo v Slovenijo. Poziv pomeni poskus političnega onemogočanja delovanja medijev, ki so kritični do vlade, s pozicije moči. Pač pa je Društvo novinarjev Slovenije pozdravilo in podprlo dejanje predsednika vlade, "ker pomeni prvi korak pri prekinutvi prakse, ki je po prepričanju Društva novinarjev Slovenije

nedopustna". V dobri četrtini slovenskih občin, v katerih v prvem krogu lokalnih volitev še niso izvolili novega župana, so se volivci preteklo nedeljo znova odpravili na volišča. Dobrih 612 tisoč volilnih upravičencev je v drugem krogu županskih volitev lahko izbiralo med kandidatom, ki sta bila 18. novembra najuspešnejša. V prvem krogu županskih volitev pred štirinajstimi dnevi so volivci izbrali 156 županov. V preostalih 56 občinah, med njimi je 6 mestnih občin, pa 18. novembra nobeden od kandidatov ni dobil večine glasov, zato sta se, kot omenjeno, najuspešnejša iz prvega kroga pomerila v drugem krogu. Volitve v drugem krogu so bile uspešne zaradi pričakovane večje udeležbe, ta je bila 46,65 odstotka, še bolj pa zaradi izvolitve mnogih novincev oziroma tako imenovanih "novih obrazov" za župane. Navajam različne podatke o rezultatih lokalnih volitev, ki so zdaj na voljo. V mestni občini Maribor Francu Kanglerju ni uspela kandidatura za župana, premagal ga je poslovnež Aleksander Saša Arsenovič, velik obudovalec ljubljanskega župana Zorana Jankovića. V mestni občini Koper je bil po šestnajstih letih županovanja poražen Boris Popovič, ki se vrača v podjetništvo. Nasledil ga je novi župan Aleš Bržan. Tudi v mestni občini Nova Gorica je bil na splošno presenečenje poražen Matej Arčon, ki sta ga

za ponovno izvolitev predlagala zgodovinar prof. dr. Branko Marušič in skupina volivcev. Arčona bo nasledil dr. Klemen Miklavč. V mestni občini Ptuj je bila za novo županjo prvič izvoljena ženska, namreč Nuška Gajšek. V Kamniku je v boju za novega župana, ki bi zamenjal nekdanjega župana, zdaj predsednika vlade, Marjana Šarca, bil poražen kandidat Liste Marjana Šarca, Igor Žavbi. Za župana občine Kamnik pa je bil izvoljen Matej Slapar iz stranke Nova Slovenija, krščanski demokrati. Za

župansko mesto v občini Ljutomer se je trudil tudi Dejan Karba, nekdanji časnikar pri časopisih Delo in Dnevnik v Ljubljani. Znan je bil po svojem pristranskem in lažnivem poročanju, tudi o kardinalu Francu Rodetu in družini Janeza Janše. Bil je poražen. Za županjo v Ljutomeru je bila izvoljena Olga Karba, ki pa z omenjenim Dejanom Karbo ni v sorodu. Za konec: menim, da bodo lokalne volitve v Sloveniji še dalj časa tema aktualne politike.

Marijan Drobež

Vabimo vas na Dan odprtih vrat
ŠKOFIJSKE GIMNAZIJE VIPAVA
v soboto, 15. decembra, ob 9. uri

Po koncu programa v šoli bo tudi možnost obiska in ogleda dijaškega doma. Na šolski spletni strani www.sgv.si si lahko ogledate kratek predstavitveni film. Film je dostopen tudi na YouTube-u na naslovu: <https://www.youtube.com/watch?v=vxKLuNiljoo&t>

Veselim se srečanja z vami!

ŽUPNIJA DORNBERK in GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA
vabita na predstavitev knjige
IVO BRIC:
VOJAŠKI DNEVNIK 1915-1019
v petek, 14. decembra, ob 19.30
v avli osnovne šole Dornberk

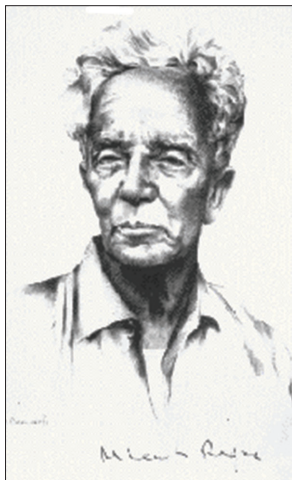
Knjigo bosta predstavila urednika in pisca spremne študije prof. Peter Černic in dr. Renato Podbersič

Pogovor z njima bo vodil zgodovinar in novinar dr. Jože Možina

Ob 18.30 bo v župnijski cerkvi sv. Danijela sv. maša za pokojnega Iva Brica

Nekaj pojasnil o politični aktivnosti Alberta Rejca Paberkovanja o TIGR-u (2)

Moj mož Albert Rejec mi je tudi zanimal, da bi bil dr. Lavo Čermelj kdaj delal v TIGR-u. Čermelj je bil Rejčev osebni prijatelj in velik domoljub. Potem ko se je iz Trsta umaknil v Slovenijo, je Rejca seznanjal z vestmi, ki jih je redno dobival iz Primorske, kako Italijani zatirajo Slovence in Hrvatve v Italiji. Čermelj se je v zgodovino zapisal s svojo publicistiko, predvsem s svojo knjigo *Life and Death Struggle of a National Minority*, ki je v letih 1936 in 1938 izšla v angleščini in francoščini in tako seznanjala ves svet z obupnimi razmerami, v katerih je živela manjšina pod Italijo. Zaradi nje so ga fašisti decembra 1941 na prvem tržaškem procesu obsodili na smrt, kar so nato - zlasti na intervencijo Vatikana - spremenili v dosmrtno ječo. Ob propadu fašizma so ga spustili iz ječe. Medtem se v tem opisu dogodkov vrnimo v leto 1928. Julija 1928 si je Zorko Jelinčič v pogorju Viša ob zdrsu s poti nalomil hrbtenico. Po krajšem zdravljenju v bolnišnici je ležal na domu Jelinčičevih pri mami v Gorici, od koder je še naprej vodil TIGR in čakal, da se mu rana na hrbtenici zaceli. V tem času se je zblížal s Fanico Obidovo, ki mu je pomagala pri goriški prosveti, pa tudi sodelovala pri TIGR-u. Ko sta ugotovila, da

je noseča, sta se julija 1929 poročila in Jelinčič se je takrat preselil na njen dom v Jesenico pod Kojco, ki je spadala pod občino Bukovo nad Baško grapo blizu jugoslovanske meje. Od tu je še naprej vodil TIGR do svoje aretacije marca 1930. Za boljše razumevanje njune zgodbe naj še tu omenim njen konec: ko so Zorko po devetih letih zaradi amnestije predčasno spustili iz ječe in se je tako vrnil na njen dom, se je iz Jugoslavije vrnila tudi Fanica s hčerko Rado. Vendar je bila njuna zakonska sreča kratka, saj je ob porodu drugega otroka Fanica umrla. Jelinčiču je bilo leta 1929 povsem jasno, da je samo vprašanje časa, kdaj bodo Rejca in njega Italijani aretirali. Ker se sam nikakor ni hotel umakniti čez mejo, se je na vse načine trudil, naj se Rejec umakne v Ljubljano, ker bi bilo sicer organizacije konec. Rejec pa se je na vse načine trudil, da bi se temu izognil. Italijani so medtem ugotovili njegovo veliko aktivnost na Goriškem in v Baški grapi in njegove zveze z Jugoslavijo preko nje. Zato se je za krajši čas leta 1928 umaknil v Benetke, da se zadeve umirijo, da bodo nanj pozabili. Pa niso. Pozimi leta 1928/29 je zato poniknil v ilegalo, se skrival skoraj tri mesece, pretežno v Brdih. Brici so si ga podajali od hiše do hiše, iz

enega skrališča v drugo, dokler ni pristal na samotni kmetiji pod Sabotinom. Kot mi je ponosno povedal, kljub veliki nagradi, ki je bila razpisana na njegovo glavo, ni bilo med njimi človeka, ki bi ga izdal. - Ko me je mnogo kasneje, svojo ženo, na izletu vodil po približno istih poteh, se je izogibal vseh hiš (npr. tudi kmetiji pri Sirku), kjer so mu v tistih časih nudili zatočišče, saj so ga že tako dolžili, "da jih spet zbira". - Do te samotne kmetije pod Sabotinom so ga prišli iskati njegovi toliminski prijatelji - tigrovci in ga sredi februarja 1929 po grebenu Kolovrata, v burji in snežnih zametih, pripeljali do Moha pri Žabčah. Tam ga je že nestrpno pričakoval Jernej Luznik-Arnejc (1902-1974), najbolj izkušen vođač čez bohinjske hribe. Skupaj z njegovim bratom Francem Luznikom in Zorkovim bratom Slavkom Jelinčičem so ti štirje naslednje dni pri prelazu Suha srečno prečkali mejo. Na meji ni bilo sledu o Italijanih, pač pa so bili v nevarnosti, da obnemorejo v visokem snegu in zmrznejo. Rejec se torej pred svojim begom ni skrival na Tolminskem, kot piše dr. Kacinova, ampak so mu Brici nudili zatočišče. Res pa je, da se je preko toliminskih hribov umaknil v Jugoslavijo. Podvig se je tako srečno končal. Rejec se je v Ljubljani takoj povezal z Danilom Zelenom in Toneom Černačem. Bil pa je tudi povezan z Jelinčičem vse do njegove aretacije marca 1930, ko je bilo konec Jelinčičeve velike vloge v TIGR-u, saj je zaradi nje trpel devet let ječe.

/ dalje
Tatjana Rejec

Tino Mamič

DALMATINO

10

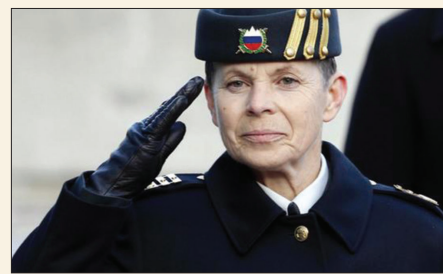
Gospa general

Pa smo bili Slovenci spet na naslovnih svetovnih medijev. Spet se je kot svetovno izjemna izkazala - Slovenka. Dobilim generaliko. Generalico, pišejo nekateri. Ali generalmajorko. Ker gre za moško funkcijo, ki je hkrati simbol prave moškosti, pa ne bi bilo nič narobe, če bi ji rekli tudi kar general. Pokazala je, da je enakovredna moškemu. Zakaj bi si zdaj izmišljali novo besedo, ki ne pri naša nič novega? Meni bolje zveni "general Alenka Ermenc". Gospa general. General Alenka Ermenc je prva in edina poveljnica vojske kake države. Z izjemo Ivane Orleanske mogoče edina v zgodovini. Če je Ivanka Orleanska v resnici sploh bila poveljnica. Zgodovinarji namreč ne vedo zagotovo, kaj se je takrat zgodilo in kaj je plod fantazije francoskih domoljubov. Tako to je pri zgodovini: ko jo v roke vzame politika, ne več, kaj je dejstvo in kaj je mit.

Očetnjava
 Ne bi opisoval slavnostnega dogodka, o katerem so že vsi pisali. Naj omenim samo eno podrobnost, ki je večina novinarjev ni niti omenila. Bodi si ker to niso hoteli bodisi ker tega sploh niso opazili. Gospa general je v nagovoru poudarila ljubezen do domovine, kar je v slovenskem medijskem prostoru prava redkost. Domovino je poimenovala še z eno, v naših medijih in šolskih knjigah povsem pozabljeno besedo: očetnjava. Kako lepo! Mnogi polpismeni predstavniki novinarskega sveta so to besedo verjetno slišali prvič v življenju, zato je to še toliko bolj pomembno.

Yugo-modra
 Generalmajor Ermenc je bila oblečena v slavnostno uniformo. Ne ravno posrečeno oblikovano. Slovenske uniforme so po izgledu namreč zelo daleč od uniform drugih svetovnih vojsk. To pa je daleč od besede moda. V oblikovnem, v modnem smislu, je logika "nemodnosti" ostala taka, kot smo jo poznali v nekdanji državi. Yugo dizajn. Precej nenavadno je, da na to nemodnost opozarjam državljani, ki res nima pojma o modi. Pa

še moški. A strokovnjaki so tiho. Kar bi se dalo mogoče tudi razumeti. Da so tiho strokovnjaki IN-JE, pa se ne da razumeti. So pa na moč glasne neke druge strokovnjakinje. Feministke so žarele od sreče. Niso sicer poudarjale, da je gospa tudi soproga in mati treh otrok. To se namreč ne vklaplja v njihove ideale ženskosti. Pardon, moškosti. Današnje feministke v resnici ne bijejo bitke za ženskost, ampak za - moškost. Zadovoljne so namreč, ko ženska doseže kak MOŠKI položaj, ga opravlja enako kakovostno kot MOŠKI in se pri tem obleče v MOŠKA oblačila. Ne razumem, kako lahko feministke imajo za dosežek ženske, oblečene v moške policijske uniforme. Z moško kravato vred. Pa kaj sem napisal!?! Moška kravata. Kravata je namreč samo moška, tako kot je krilo samo žensko. A v tem dekadentnem času je postalo vse tako zmedeno, da smo začeli pisati nepotrebne prireditelje. Stoletni boj feministk za - moškost V tem več kot stoletje trajajočem boju feministk za ženske pravice so izničile eno od svojih temeljnih in od vekomaj priznanih pravic: pravico, da so oblečene po svoje. Tako kot jim najbolj ustreza in je zanje najbolj primerno. Da so oblečene tako, kot se najbolj počutijo. Ampak ne. One žarijo od sreče, ko vidijo žensko na kratko postrizeno. Žensko, postrizeno "na fantka". Žensko postrizeno po moško. Žensko, stlačeno v moško obleko. Oblečeno v hlače, "rekelc" in kravato. Obleka po meri človeka Pa saj, v končni fazi, jim nihče glasno ne odreka pravice, da se strižejo, oblačijo in obnašajo po moško. Zato je še toliko bolj nenavadno, da tako številne feministke ne zahtevajo uniform, ki bi bile ŽENSKE. Nihče jim ne odreka pravice, da ženska postane general. Nasprotno. Mnogi moški so celo ponosni, da je tako. A zakaj za božjo voljo nihče ne reče, da bi morala gospa general, pa tudi gospodična vojak, imeti obleko po meri - človeka?

Katja Ferletič

STARE JEDI V NOVIH LONCIH (19)

“Sveti Nikolaj, prinesi mi kaj, šibe mi ne nosi, Katja te lepo prosim!”

Sveti Nikolaj je krščanski škof in svetnik iz Mire, današnje Turčije.

Slovenci ga imenujemo sveti Miklavž in o njem govorimo kot o dobrem možu, ki otrokom prinaša darove. Sv. Miklavž goduje 6. decembra in je v Cerkvi od 11. stoletja dalje v časteh kot velik svetnik, ljudski dobrotnik, ki prihaja iz mrzle zimske noči v toploto preprostih kmečkih hiš in mestnih sob, razdeli svoje darove in v spremstvu angelčkov in parkeljnov ponovno izgine. Gotovo je eden najbolj priljubljenih svetnikov, s posebnim veseljem ga pričakujejo otroci, saj pridne, ubogljive nagrajuje, porednim pa prinese šibo in jih prepusti kaznim hudobnih parkeljnov. Podoba tega prijaznega svetnika je v nas tako močno živa že od otroških let: vsi ga poznamo, oblečenega v dolgo belo haljo, čez katero nosi mašni plašč, na glavi ima mitro, v eni roki škofovsko palico, v drugi pa knjigo, v kateri piše z zlatimi črkami, kaj so počeli pridni otroci, s črni pa dejanja porednih.

Nujno mora imeti še dolgo belo brado in bele rokavice na rokah. Tako kot tudi danes so starši nekoč otroke vedno opozarjali, naj bodo pridni, če hočejo, da jim Miklavž kaj prinese, naj ubogajo in svetniku v pismu izpovejo vse svoje želje. Gotovo so bila darila v preteklosti povsem drugačna od današnjih dragih igračk: nekoč so otroci, v pričakovanju na Miklavževe darove, zvečer na okno postavili krožnik ali čevlji, v upanju, da jim bo kaj prinesel. Navadno so dobili jabolko, orehe, mandarine, suhe fige, košček mandolata in lepo olupljene, s pisanim trakcem okrašene šibe. Pred približno petdesetimi leti je tudi prijazna petletna deklica s pomočjo sestre pisala sv. Miklavžu. Prosila ga je za voziček za svojo punčko. Nestrpno, s težkim srcem je pričakovala Miklavžev prihod in končno le dobila v roke darilo. Nekam majhno se ji je zdelo, a vseeno je počasi in potrpežljivo odprla paket: v barvanem papirju je bil zaviti majhen, petnajst centimetrov dolg plastičen voziček, v katerem gotovo ne bi mogla ležati njena punčka. Deklica je bila razočarana, obupano je zajokala in poiskala tolažbo v maminem objemu. Mama jo je nežno pobožala, rekla ji je, da sta se z Miklavžem verjetno slabo razumela, in ji svetovala, naj ga naslednje leto spet prosa za voziček, tokrat večji. Plastična punčka ni nikoli dobila svojega vozička, deklica pa ga je, primerno velikega, podarila mama šele po dvajsetih letih, ko je postala že odrasla ženska in povila svojega sina. Sveti Miklavž je pač star, večkrat slabo prebere pisemca otrok in se z lahkoto zmoti, kljub vsemu pa ga vsi nestrpno pričakujejo, po vaseh pa že veliko časa pred njegovim obiskom pripravljajo igrice in miklavževanja. Tudi jaz sem kot otrok rada stopila na oder župnijske dvorane v Dobrodo in za Miklavža igrala v čudovitih igrakah, ki jih je napisala draga sestrična Francka Ferletič. Dolgo smo vadili, na pamet se učili vsak svojo vlogo, pesmi in koreografije. Stopiti na oder je bilo zame čudovito, razburljivo in obenem je vzbujalo strah, a vedela sem, da se bo na koncu predstave

prikazal priljubljeni svetnik. Miklavžu smo se otroci sramežljivo predstavili, mu kaj zapeli ali zmolili, on pa nam je izročil darilce. Večera in darov pa še ni bilo konec, saj smo se ob prihodu domov na Poljane otroci in odrasli zbrali okrog obložene mize in v tišini nestrpno čakali. Kar naenkrat smo pred hišnimi vrati zaslišali ropot. Nekdo je z verigami tolkel ob tla. Otroci smo se skrili pod mizo, saj smo dobro vedeli, da so pred nonino hišo zlobni parkeljni. Nonna je tedaj vzela metlo, šla ven in parkeljne spodila, v hišo pa prinesla velik karirast prt, v katerem so bila zavita darila za vse nas, otroke in odrasle. Soba se je nato odela v živahno šumenje darilnega papirja, glasno smejanje in veselo kramljanje odraslih. Po odprtju daril pa smo se vsi končno umirili, na mizi so nas čakali še mandarine, arašidi, čaj s kuhanimi češpljami in jabolki in seveda “poljanske pašte”, posebno pecivo, tipično za mojo rodno vas, ki ga nikjer drugje ne pečejo, vsaj ne tako, kot ga pri

nas. V vsaki hiši jih pripravljajo za pomembne priložnosti in praznike, a o njihovem izvoru nisem našla natančnih podatkov: vsaka poljanska gospodinja jih pripravljala na svoj način in vsaka trdi, da je njen recept “ta pravi”. Osebo sem prepričana, da je naš, “Jurnov”, najboljši recept. Nonine “pašte” smo jedli za Miklavža, Božič in vse pomembne priložnosti. Bile so čudovite, dišale so po praznikih, družini, složnosti, ljubezni, veselju in hvaležnosti. Danes se je v pečenju tega “našega”, “poljanskega” peciva specializirala teta Rosanna, ki jih pripravljala zelo okusne, sveže in gotovo ne “špara” z marmelado.

POLJANSKE PAŠTE

Sestavine:

1 kg bele moke, 40 dkg sladkorja, 35 dkg masla ali margarine, 4 jajca (rumenjake bomo uporabili za testo, beljake za preliv), 2 vrečki vanilijevega sladkorja, 2 vrečki pecilnega praška, mandljeva aroma, 500 g marmelade iz sliv, 20-30 dkg orehov, ščepec soli.

Priprava:

Maslo ali margarino raztopimo, ko se ohladi pa mu dodamo sladkor, rumenjake in ščepec soli, nato vmešamo 2 vrečki vanilijevega sladkorja, aromo mandlja in tudi malo žganja. Vse dobro premešamo in počasi dodajamo moko, kateri smo prej dodali 2 vrečki pecilnega praška. Testo dobro vgnemo, nato ga razdelimo na štiri hlebčke in damo v hladilnik vsaj za pol ure. Ko vsak hlebček vzamemo iz hladilnika, ga razvaljamo na srednje debelo plast in damo na pekač pravokotne oblike (približno 35 cm za 26 cm), ki smo ga prej namazali z oljem ali maslom. Na prvo plast testa namažemo marmelado in potresemo z mletimi orehi (po želji lahko tudi s kakovom), nato prekrijemo z naslednjo plastjo in spet namažemo z marmelado. Na zadnjo plast testa ne namažemo ničesar. Pekač damo v toplo pečico in pečemo na 180 stopinj za približno eno uro. Če opazimo, da med pečenjem postaja površina preveč rjava, lahko damo na testo papirnato vrečko od kruha. Na pečeno pecivo namažemo beljake, stepene v sneg, in potresemo z mletimi orehi. Pecivo damo še nekaj minut v vročo pečico, da beljaki porumenijo. Ko se dobro ohladijo, zrežemo poljanske pašte na kvadratne kose in serviramo: “Bog žegnaj!”

Stara navada je bila tudi ta, da, ko so gospodinjice dale pekač s kruhom, “paštami” ali drugimi sladicami v pečico, so pred odprtimi vratci pečice naredile znamenje križa in rekly: “Buh nu sv. Duh, obvarita ta kruh!”

Zgled, vreden posnemanja

Pogreb župnije sv. Bonifacija

Začelo se je zelo preprosto. Dospelo je pismo s črnim robom, kar sporoča, da gre za neko žalovanje. Ko odprem in začnem brati, nisem vedel, ali je to potegavščina ali resnica. Vsebina je bila takšna: “Dragi, kot prijatelja in sobrata Te vabim na pogreb moje župnije sv. Bonifacija v Salzburgu – Solnogradu v petek ob 18. uri. S seboj prinesi vijolično štolo in albo. Pri maši bereš prošnje, zato ne pozabi na očala!” Sledila sta žig in podpis. Ker sobrata poznam, sem se najprej zamislil, potem pa vseeno sklenil, da se odpravim na Solnograško. V župnišču smo bili poleg župnika še štirje. Ko ga vprašam, kje je pokojnik, je mirno odgovoril: “Ga bodo pripeljali!”

Odšli smo v cerkev in pred oltarjem čakali na pogreb. Cerkev je bila nabit polna, prav tako tudi kor, kjer je bil zastopan zelo velik zbor. Ko je odbila ura, zaslišimo igranje godbe na pihala, ki je igrala žalostinko, in vsi smo spoštljivo vstali in čakali, kaj bo.

Godbeniki so z žalostinko prikorakali v cerkev, za njimi pa krsta s spremstvom štirih grobarjev in seveda pred krsto župnik župnije sv. Bonifacija. Po tamkajšnji navadi g. župnik najprej pokadi krsto in nato stopi do ambona. Tedaj so grobarji odprli krsto in župnik je spregovoril:

“Dragi in spoštovani užeženi zbor! Naš pokojnik je zdaj zadnjič v naši cerkvi. Vsi se boste zvrstili, da ga še zadnjič pozdravite. Grete pa tako v vrsti mimo krste, kjer s

poklonom počastite pokojnika, in nato skozi zakristijska vrata ven. Če pa kdo želi, lahko pride nazaj v cerkev, kjer bo bogoslužje za nas vse. Upam, da bodo sobratje duhovniki ostali in z nami somaševali!” Najprej smo šli do krste mi duhovniki. Bil sem med zadnjimi. Za menoj je bil še

kapucinski pater. Ko pridem do krste, se poklonim in pogledam, kakšen je videti pokojnik. Na veliko čudo zagledam v krsti svoj obraz. Zresnim se, še enkrat pogledam v krsto in zazijam – v krsti ni mrliča, ampak ogledalo! Malo nerodno se obrnem, pogledam levo in desno, vsi se držijo sila resno, in odkorakam do zakristije, na plan in skozi vrata nazaj v cerkev. Na trgu pred cerkvijo so se “pogrebci” zbirali v manjše gruce in nekaj razpravljali. Kaj, ne vem. Sedem na svoje mesto pred oltarjem in poslušam rekviem, ki so ga peli na koru. Ko je prišel zadnji do krste, so prišli pogrebci, krsto zaprli in jo odnesli iz cerkve. Ta se je napolnila in ljudje so čakali, kaj bo.

Ko so pevci odpeli rekviem, je župnik stopil k ambonu in začel: “Ste videli, kdo je bil v

krsti? Obraz vsakega od nas! Vsi smo pokojniki, saj ste se v krsti sami prepoznali. Pokojni smo zato, ker nič več ne jemljemo resno ne zakramentov ne molitev, še manj skupnosti naše župnije. Tako smo pokopali našo brezbriznost. Tisti, ki mislite, da je čas, da se nekaj spremeni, ostanite pri maši in skupaj odvrzite brezbriznost in hinavščino do Boga, kajti Bog potrebuje nas, mi pa Njega, če želimo, da to naše borno življenje pripeljemo v njegov objem”. Nato je pristopil k oltarju in začel mašo. Med mašo sem večkrat poškilil po cerkvi. Bil sem radoveden,

kaj se sploh dogaja. Verniki so bili zelo resni. Videlo se je, da se jih je dotaknilo. Vrsta za obhajilo je bila izredno kratka. (Slišal pa sem, da je bila naslednjo soboto dolga vrsta pred spovednico!) Zamislil sem se: kaj bi bilo, če bi jaz

organiziral tak spektakel? Bi me moji verni Kraševci vzeli resno ali bi bil že naslednji dan z dekretom iz nadškofije poslan v kakšno popoljševalnico? – Tudi danes ima Cerkev za določene duhovniške izgrede svoje popoljševalne ustanove, ki jih imenuje z lepo besedo: “Centri Božje dobrote” ... Sicer bi se tam mogoče celo lepo počutil, saj bi skrbeli zame, me prevzgojili, in ko bi se vrnil, bi v cerkvenem atriju postavil veliko ogledalo, takšno, kot ga uporabljajo solisti pri vajah. Moje verno ljudstvo pa bi se v ogledalu ogledalo, koliko se je v enem tednu postaralo. Ker pa bi imelo ogledalo še sposobnost opozarjanja na našo notranjost, pa bi se pri vsakem, ki bi imel kaj na vesti, zameglo in ga opozorilo, da je skrajni čas, da se to lepo “pošlihta”.

Ambrož Kodolja

Erika Brajnik

NATUROPATSKI NASVETI (224)

Čebula (3)

Sok čebule lahko vtiramo tudi v lasišče. Pomaga proti izpadanju las, saj prekrvavi lasišče. Srednje velika surova čebula vsebuje (100 g):

- 64 kalorij
  - 2 g proteinov
  - 2 g vlaknin
  - 7 g ogljikovih hidratov
  - 8 mg vitamina C
  - 0,2 mg vitamina B6
  - 0,2 mg mangana
  - 234 mg kalija
- Čebula naj bi bila eno izmed prvih živil, ki jih je človek začel pridelovati, saj se z lahkoto prideluje, lahko se enostavno prenaša in se tudi enostavno konzervira. Ko jo imate doma, je ne dajte v hladilnik! Dajte jo v hladilnik šele potem, ko ste jo prvič prezrezali.

V antiki so zelo cenili krepilne vrednosti čebule za telo, zato je bila na jedilniku vsak dan. Viri, ki govorijo o pomenu čebule za človeka, so stari 5.000 let pred Kristusom; priha-

jajo z območij Irana in Pakistana. A njena uporaba v kuhinji in kot pomoč pri krepitvi telesa je bila razširjena domala po celem svetu. Viri pričajo o pomenu čebule za človeka že 3.500 let pred Kristusom na območju Kitajske, v Indiji in Egiptu.

Ker je čebula okrogla, simbolizira celotni cikel življenja, krog simbolizira tudi neskončnost, zato so jo v Egiptu uporabljali po stenah piramid. Uporabljali so jo tudi pri molitvenih obredih, saj naj bi odganjala zle duhove. Danes so največje proizvajalke čebule Kitajska, Indija in ZDA. Surova čebula je blagoslov za telo in dušo. Najraje in najbolj uspešno jo uporabljaj kot obkladek, recimo pri gripi. Čez noč jo položimo na ledvice, ker prav “povleče” bolezen iz telesa, sploh pri otrocih, ki ne morejo tako intenzivno v preslično koppel!

Iščimo zdravje!

/konec
www.saeka.siNOVI
GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk, e-mail paljk@noviglas.eu
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednica Francka Žgavec
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385
Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.eu
Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.eu
Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail zadruga.gm@gmail.com
www.noviglas.eu

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD,
tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 50 evrov, Slovenija 50 evrov, inozemstvo 100 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

Bančni podatki: IBAN: IT 61 H 0892812400013000730643, SWIFT ali BIC koda: CCRTIT2TVOO
naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travnik 25 - 34170 GORICA.

OGLAŠEVANJE: tel. št. 0039 0481 533177 - e-mail gorica@noviglas.eu

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Zdrženja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tiskov v Italiji FISC
Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu

Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250
Novi glas prejema javna sredstva za medije.

Novi glas je kot član združenja FISC tudi v inštitutu IAP (Istituto dell'Autodisciplina Pubblicitaria) in spoštuje njegov kodeks

To številko smo poslali v tisk v torek, 4. decembra 2018, ob 13. uri

Pohod po Vertovčevih poteh

Kdor ne hodi, ni Slovenec (1)

Slovenci hodimo, izredno radi hodimo in se veselimo... Tako sem nekako pred dnevi napisala na svoj zid na Facebooku in tak je tudi moj življenjski moto, na katerega se je moral hočeš nočeš navaditi tudi moj mož. In ni ga vremena, ni ga prostega dneva, ni je vročine ali mraza, ki bi me zadržali med štirimi stenami. Pred časom sem prebrala o pohodu po Vertovčevih poteh, na Vipavskem, nekje med razgledi na Trnovsko planoto in vinorodnimi griči. Najprej seveda pogledam k prijateljem, če gre še kdo, da bova imela z možem družbo, in kaže, da se nas kar nekaj zanima za hojo po burji. V zadnjem trenutku pa vsi odpovedo, eni, ker potujejo v Bologno, drugi, ker jih preveč zebe in burje ne marajo (tako kot jaz sicer), tretji, ker jih pohod po Vipavski dolini sploh ne zanima. Kljub temu in kljub burji, ki zavija vse naokoli naše hiše in vabi v posteljo ali na kavč ob peči, že navsezgodaj vstanem in si pripravim zajtrk. In z možem se toplo oblečena odpeljeva proti Vipavski dolini.

V vasi Ustje menda še nikoli nisem bila, ko zagledam neskončno množico parkiranih avtomobilov, pa takoj vem, da sem na pravem kraju. Start je na koncu travnika pod velikim hrastom. Cela vrsta pohodnikov čaka na vpis; mraz je in piha kot za stavo. Ker mi ni za značke, priznanja in statistiko, sledim tistim pohodnikom, ki so se odločili, da se na pot odprijo, ne da bi se vpisali. Vi-

pavska burja, ki nas je ne preveč gostoljubno sprejela na odprti ravnini, ni nič kaj prijetna za postopanje in čakanje. Kar lepo število se nas napoti navkreber proti Planini in vzpon med vinogradi in borovci nas kmalu segreje. Občutek imam, da smo med zadnjimi, vendar se kmalu počutimo del množice, ki kljub burji s pohodnimi palicami v rokah in z nasmehom hiti navzgor po pobočju. Rada hodim sama, rada imam samoto gozdov in skoraj zoprno mi je, če je na vrhu gora poleg mene še kdo. Vendar so trenutki, ko mi je všeč, da lahko delim s sorodnimi dušami to željo, pravzaprav potrebo, morda celo nujno, da grem, da hodim. Že nasmeh in pogled sta namreč dovolj, da si poveš, kako uživaš na stezi med zelenjem in razgledi. Planino nad Ajdovščino poznam. Tu med vinogradi zori gverila, vino, ki ga imam morda najraje. Polnega okusa, vonja, ki ga ne pozabiš, pridelano po biodinamični metodi. Pristno vipavsko. Že večkrat sem se pripeljala z avtom v Planino, a ko se do nje povzpneš peš med vinogradi in sonce kljubuje burji, je povsem drugače. Vas občutiš, začutiš, vstopiš vanjo skozi srce. Vinogradi vse naokoli. Vinogradi v soncu. Jesenske barve v vetru. To je vinorodna Vipavska... Končno smo na vrhu, domačini že spravljajo, kar so imeli na mizi, vprašam, ali je še kje kaj hrane, kajti zaradi mraza postajam lačna. In nekje diši po domačem kruhu. Iz krušne peči piše na že raztrgani lepenki. Na-

potijo naju v ozko ulico, kjer najdeva čisto majceno domačo pekarno z veliko krušno pečjo. Diši kot doma in gospa je preprosto prijazna. Preteklost sredi kamnitih poti nas segreje. Dekle se smeje, ko jo vprašamo, kako do prodajnega pulta. Saj ste tu, pove... Na policah diši kruh, vroč, komaj pečen, ogenj gori. Kruha je za vse okuse, a ti-stemu iz ajdove moke z orehi se ne znam upreti. Tako prijetno diši, še vroč je. Slovenci ti znajo vedno pričarati občutek, da si doma. Preprosto doma. Hlastno jeva in hodiva. Ko pomislim na žejo, ki se že začinja oglašati, se znajdemo pred mizo, za katero so mladi fantje in dekleta. Pijača za vse okuse, tudi zanimiv "tiramisu" imajo, vendar pomislim, da ne bom nikamor prišla, če bom kar naprej jedla. Gostoljubnosti in hrane je dobesedno preveč. Za kratek čas se zaklepetamo. Vprašajo, od kod prihajamo. Iz Benečije. Čeprav sem po rodu Tržačanka. Zanima jih, kako je tam, za mejo. Pa jim povem, da je lepo, ker ljudje imajo radi pesem in harmonike. Še mi bi prišli k vam, če so harmonike, pravi mlado dekle in se smeje. Slovenci radi hodimo, še raje igramo na harmoniko. In če smo čisto odkriti, radi tudi pijemo.

Izpraznimo kozarce in gremo naprej, kljub burji. Planina je razpršena vas, ki jo sestavlja več zaselkov, od nekdanj tu piha skoraj vsak dan. Na stičišču Krasa in Vipavske doline zori najboljše grozdje, burja pa neu-

smiljeno pometa po dvoriščih in dviguje prah po ulicah. Pa vendar jo imajo Vipavci radi, tako kot megleno zaveso, ki zakriva, ob vetrovnih dneh, pobočja Trnovskega gozda in Nanosa. Zastava ji pravijo. Hrustamo kruh in hodimo skozi gozd, mimo Ojstrega vrha med borovci do prvih njiv in vinogradov. Hitim navzdol po široki makadamski poti, prehitvam in pozdravljam. V veselje mi je, ko spoznavam nove obraze in se smejimo vetru in soncu. Ja, srečna ste, ker ste mlada in lahko hitite, me nagovorita pohodnika, smejem se in ničesar ne pripomnim, čeprav se mi zdi, da imata več ali manj moja leta. A sta počasnejša. Pot nas končno pripelje v dolino k potoku, prečkamo ga in že smo na prijetni kmetiji. Ljudje je veliko, pisani jopiči krasijo dvorišče, vsi pijejo in jedo, midva z možem greva še v klet in zaslu-tiva tisto skrito vipavsko bit. Dušo te zemlje, ki zori v starih hrastovih sodih. Čase so lepe in polne, ko srkneš, burje ne čutiš več, ostane le bajni okus po soncu. K nogam se mi uleže pes

in z lastnikom se takoj zapleteva v pogovor. Lastniki psov si imajo vedno veliko povedati. Kako prijazna je žival, kako spi na postelji, kako nič ne moti dlaka na kavču, ko imaš zvestega prijatelja. In seveda vsak ima najboljšega, najpametnejšega in najbolj prijaznega psa. In psi so včasih izgovor, da spregovoriš s tujcem. V teh časih, ko ljudje malo ali nič ne govorijo med sabo. In ko smo si itak vsi tujci. S kleti se napotimo naprej proti Jakulinom, kjer je bil leta 1784 rojen strokovnjak za vinogradništvo, kmetijstvo in naravoslovje, Matija Vertovec. Duhovnik je postal v Gorici, služboval pa je v rodni Vipavski dolini, od Planine, mimo katere je ravno zato speljan spominski pohod, do Vipave in Podnanosa. Bil je eden najpomembnejših strokovnih piscev tistih časov, svoje življenje je posvetil izobraževanju preprostih kmečkih ljudi, prvi pa je o trtah pisal v slovensščini. Najbolj priljubljen priročnik o kletarstvu in vinarstvu, Vinoreja, je izšel leta 1844. Pred njegovo rojstno hišo smo si lahko ogledali nekatere izdaje

in rokopise; ker je pisal o vinu in trtah, pa smo se množično podali v največjo klet v Jakulinih, kjer se je kar trlo premarženih pohodnikov. Veselje je kar prekipevalo med kozarci in sodi, pohodniki, ki jih je burja že poštono preprihala, so se v kleti oddahnili, pridno so praznili kozarce in peli do onemoglosti. Glasba, veselje, harmonika. Slovenci smo taki. Z glasbo in pesmijo premagujemo tisto žalost, tisto otožnost, tisto nostalgijo, ki je vedno v nas in od katere menda bežimo vse od otroštva. Petje in žuranje v kleti je tako glasno, da je vsak pogovor nemogoč. Posnamem veselje brez konca in se smejem. Bajje Slovenci tako radi hodimo na pohode ravno zaradi tega veselja, tega hrupnega druženja. Ko je tišina in samote preveč, sta množica in hrup blagodejna. Vsaj tako se nam zdi, čeprav dobro vem, da je samota nekje v nas, ne okoli nas. Da jo kot prekletstvo nosimo v sebi, nosimo jo s seboj tudi v trenutkih, ko smo prepričani, da bežimo od nje. In zagotovo vem, da je kljub pesmi in vinu otožnost tako gosta, da bi jo lahko rezal z nožem. Slovenci smo taki, veselili po srcu, a otožni v duši. Mož me sili, da zapustiva prenatrpano klet. Kozarci so že prazni, kaže pa, da bodo nekateri peli do poznega večera. In sploh ne vem, kako bodo prišli do cilja. Pesem in hoja. Pesem in narava. Harmonike v množici. To je del mene. Del nas. Vem, da mož ne razume, on ni Slovenec, on sploh ljubi tišino, kavč in samoto. Samoto, pred katero jaz bežim, on pa je v njej doma.

/ dalje
Suzi Pertot

60-letnica organizirane športne dejavnosti pri nas

Slovenske športne igre - začetek našega športa

V soboto, 24. novembra, so se na Stadionu 1. maja v Trstu spomnili 60-letnice organizirane športne dejavnosti pri nas. Na procelje stavbe v Borovem športnem centru, kjer je bilo središče najprej športnega dne, nato športnega tedna in končno slovitih Slovenskih špor-

poznano danes. Peterlin je v svojem posegu med drugim poudaril, da si v Pavletičevih časih nikakor niso domišljali, da bi to slovensko organizirano športno gibanje v Italiji v letih lahko doseglo tak razmah, razvejano in rezultate, kot jih dejansko je. Na prireditvi so spomine obujali

viča, ki je ob 60-letnici športnih iger kot simbol tega kolesja tudi kandidat za Osebnost meseca novembra Primorskega dnevnika in Primorskih novic. Kaj pa morajo današnji rodovi vedeti o športnih igrah? Športni dan je potekal od leta 1958 do 1961, do 1965 so prirejali športni teden, med leti 1966 in 1975 pa so bile Slovenske športne igre. Posamezne vasi in okraj, športna ter kulturna društva in organizacije so sodelovali s svojimi ekipami in zbirali točke v različnih panogah, teh je bilo sedem, število pa je nato v letih zraslo. Dogajanje je bilo razpršeno po več tekmovališčih, pristopali so tudi Slovenci iz goriške in videm-

tnih iger, so odkrili ploščo v traten spomin. Ni naključno, da je spominsko obeležje odkrila ravno Olga Pavletič, vdova Bojana Pavletiča, pobudnika in "velikana našega športa", kot ga je označil predsednik Združenja slovenskih športnih društev v Italiji Ivan Peterlin. Ravno ZŠSDI in spletna stran Slosport sta si omislila dogodek ob 60-letnici prvega športnega dne Slovencev v Italiji iz leta 1958 (potekal je prve dni novembra ob praznikih), iz katerega so se nato razvili omenjeni športni dnevi, nato SŠI in dalje ves zamejski šport, kot ga

nekateri tvorci tistih začetkov konec petdesetih let, Franko Drasič, Učo Jurkič, Pino Lakovič, Bruno Križman, Vojko Miot, Nino Patrizio, Aldo Rupel, Norči Zavadlav in že omenjena Olga Pavletič ter Ivan Peterlin. Pričevanja so bila zelo sočna in dragocena, številna publika jih je cenila. Ob tem mejniku ne moremo mimo prispevka novinarja, pisatelja, športnega delavca in danes urednika internetnega portala Slosport Branka Lako-

ske pokrajine. Iz enot, ki so tekmovalne na SŠI, so se razvila ali rodila številna slovenska društva, ki so dejavna še danes. Med nastopajočimi na Igrah pa so bili tudi številni športne in športniki, ki so pozneje postali prvotilgaši ali celo državni reprezentanti.

HC

Cerkveni in družbeni antislovar (51b)

Z kot ZABAVA 2

Zadnjič smo se spopadli z zabavo in uživanjem, in sicer s pomočjo katoliškega psihoterapevta Roberta Marchesinija (ki ga ne gre zamešati z nekim zelo znanim "etologom" istega imena in priimka!) in srbskega meniha Arsenija Jovanovića. Če nadaljujemo, potem se trpljenja, bolečine in drugih podobnih občutkov ljudje ne moremo odkrižati z zabavo in anesteziranjem, temveč mora biti pristop drugačen. Ko govorimo o teh vprašanih, pridemo do tega, da je danes pravzaprav v družbi prevladala "morala užitka", ki seveda navadno ni kaj preveč moralna, a dejansko se je na mesto tradicionalne morale postavila neka nova morala. Prepričanje, da ima življenje neki cilj, smoter, da vsebuje neki smisel, pravzaprav predstavlja tej novi morali smrtnega sovražnika, kakor tudi prepričanje, da življenje najde svojo izpolnitev šele z uresničenjem tega smisla. Zabava za vsako ceno ne prinese ničesar drugega kakor to, da postane človeško življenje žrtev neprestane sedanjosti, v smislu zadnjič omenjenega: "Vse in sedaj"! Seveda smo že v antiki imeli dve miselni smeri, dve

filozofski šoli, ki sta predlagali popolnoma različni miselnosti - poleg Sokratove šole smo imeli, med drugimi, še šolo Aristipa iz Kirene. Za razliko od prijatelja Sokrata Aristip nikdar

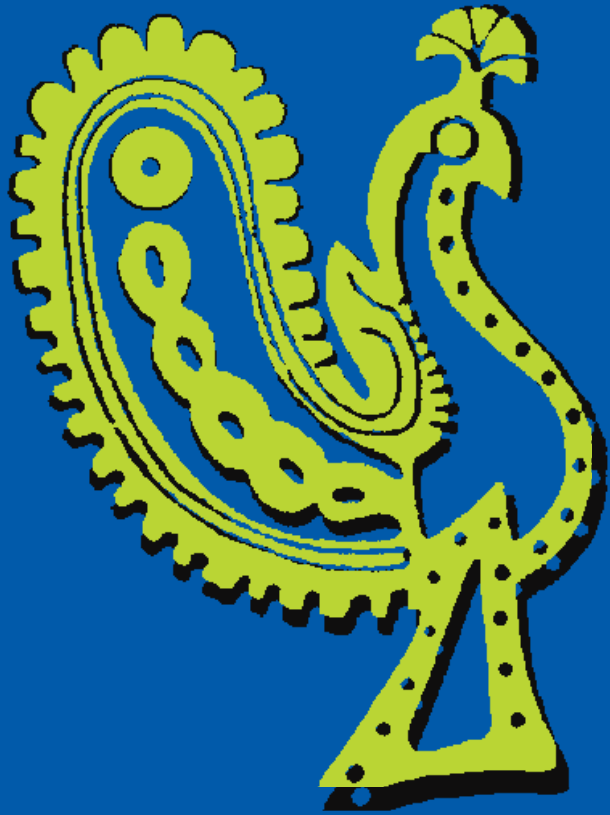

ARISTIPPVS.

ni razpravljal o končnem smislu življenja, temveč se je zadovoljil z zatrjevanjem, da je sreča v iskanju užitka. Takšna miselnost je seveda imela na moralnem področju svoje posledice, saj ob središčnem pomenu užitka vrlina, prijateljstvo in druge podobne stvari postanejo le nekaj postranskega in se tega poslužujemo, kolikor nam koristi. Za kirenajško šolo sploh ni obstajal neki naravni red

stvari. Kot beremo na nekem fragmentu te šole: "Nič ni pravično, lepo ali sramotno po naravi, temveč samo po dogovoru (nomos) in navadi (ethos)". Zelo podobno torej z današnjim pojmovanjem. Še eno podobnost z današnjim časom pa najdemo pri enem od učencev Aristipa, Hegeziju, ki je trdil, da je na zemlji nemogoče doseči srečnost, seveda v smislu trajnega užitka, saj je pravih užitkov, pač zaradi telesnih boleznih in bolečin, le malo. Ker pa, skladno s filozofijo učitelja, ni obstajala nobena druga vrednota kakor le užitek in korist, je bolje to življenje končati. Hegezijo so zato poimenovali kot "smrtnega prepričevalca" (Peisithanatos), saj so si mnogi vzeli življenje, potem ko so poslušali njegove teorije. Iz tega razloga so mu prepovedali učenje po filozofskih šolah. Brezsmiselno tako tudi danes vodi v obup, ki pa je zadnja stopnja pred samomorom. Danes imamo druge "smrtno prepričevalce", ki krhke in šibke vabijo na smrtno počitnice v Švico, kar se seveda drago plača. Nekaj dni v Švici, smrtni koktajl in kremacija, to je odgovor, ki ga dajejo ljudem. Kot vztraja Marchesini, strasti človeka usužnjujejo, če jih ne krotijo in usmerjajo z zdravim razumom. Prihodnjic nadaljujemo v tej smeri in zaključimo z odgovorom na vse te miselnosti, ki so tako pogubne za človeka.

Andrej Vončina

.....
*primorski
tednik*

Če svobodno
razmišljaš na glas,
beri **NOVI GLAS**

www.noviglas.eu

